

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Gizem MUSUL

**NORMAN İDARECİ II. ROGER YÖNETİMİNDE SİCİLYA ADASI
(1095-1154)**

Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya 2017

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Gizem MUSUL

NORMAN İDARECİ II. ROGER YÖNETİMİNDE SİCİLYA ADASI
(1095-1154)

Danışman

Yrd. Doç. Dr. S. Haluk KORTEK

Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya 2017

Akdeniz Üniversitesi
Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne

Gizem MUSUL'un bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları
Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Mehmet AK (İmza)

Üye (Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. S. Haluk KORTEK (İmza)

Üye: Doç. Dr. Şahin DOĞAN (İmza)

Tez Başlığı: NORMAN İDARECİ II. ROGER YÖNETİMİNDE SİCİLYA ADASI (1095-1154)

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 23/06/2017

Mezuniyet Tarihi: 23/06/2017

(İmza)
Prof. Dr. Tuncer DEMİR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “NORMAN İDARECİ II. ROGER YÖNETİMİNDE SİCİLYA ADASI (1095-1154)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Gizem MUSUL

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	i
ÖZET.....	ii
SUMMARY.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
GİRİŞ.....	1
KAYNAKLAR.....	14
ARAŞTIRMA ESERLER.....	18

BİRİNCİ BÖLÜM

II. ROGER'IN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI VE I. ROGER'DAN SONRA SİCİLYA ADASI'NIN DURUMU

1.1. II. Roger Hakkındaki İlk Bilgiler.....	20
1.2. I. Roger'ın Ölümünden Sonra Sicilya Adası'nın Durumu.....	21
1.2.1. Adelaide del Vasto'nun Naipliği	22
1.2.2. II.Roger'ın Sicilya Norman Kontluğunu Bağımsız Olarak Devralması.....	24
1.2.3. Naip Adelaide'nin Kudüs Haçlı Kralı Baoudoun ile Evliliği ve Ölümü.....	25
1.3. II. Roger'ın Sicilya Norman Kontluğunu Krallığa Taşıma Süreci.....	26
1.3.1. II. Roger ve Papalık Arasındaki Problemler.....	27
1.3.2. II. Roger'ın Kuzey Afrika'ya Yönelik Saldırısı	28
1.3.3. II. Roger'ın Apulia Politikası	30
1.3.4. II. Roger'ın Salerno Politikası ve İstilanın Başlangıcı.....	31

1.3.5. II. Roger Tarafından Apulia, Calabria ve Sicilya'nın Birleştirilmesi ve Birinci Güney İtalya Koalisyonu.....	32
1.3.6. Papa II. Honorius ile Yapılan Beneventum Anlaşması	33
1.3.7. Büyük Melfi Toplantısı	34
1.3.8. İdari Reformun Temeli Olarak <i>Pax Ducis</i> Kavramı.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

II. ROGER VE SİCİLYA NORMAN KRALLIĞI

2.1. Monarşinin Kurulması ve Kentlerin Organizasyonu	38
2.1.1. Papalık ile Güney İtalya'nın Önde Gelenleri Arasındaki İlişkiler ve Krallık Unvanının Alınması.....	39
2.1.2. İkinci Güney İtalya Koalisyonu.....	41
2.1.3. II. Roger Dönemi'nde Apulia'da İlk Yerleşim	43
2.1.4. II Roger Dönemi'nde Apulia'da İkinci Yerleşim	44
2.1.5. II Roger Döneminde Capua'da İlk Yerleşim	45
2.1.6. İkinci Capua Yerleşimi ve II. Roger	47
2.1.7. Sicilya Normanları ve Kuzey Afrika Müslümanları Arasındaki İlişkiler	48
2.2. Üçüncü Güney İtalya Koalisyonu ve Avrupa İttifakı	50
2.2.1. II. Roger'ın Krallık Savunmasına Yönelik Alınan Önlemler.....	51
2.2.2. II. Innocentus ile Mignano Anlaşması ve II. Roger'ın Papalıkla Uyum Süreci.....	51
2.2.3. II. Roger'ın Kontluk ve Kentlere Yönelik Politikası.....	53
2.2.4. Büyük Ariano Toplantısı, Apulia ve Capua Organizasyonu	54

2.2.5. Papalık ve Krallık Arasında 1140 Yılı Sonrasındaki İlişkiler; Sicilya Norman Krallığı Denetimi ve Eyalet İdaresi.....	61
2.2.6. Kral II. Roger'ın Kuzey Afrika'yı Ele Geçirmesi.....	62
2.2.7. II. Roger, Doğu Roma İmparatorluğu ile İlişkiler ve II. Haçlı Seferi.....	65
2.2.8. Norman Sicilya'sında Müslüman Nüfuzu.....	69
2.3. II. Roger'ın Ölümü ve Şahsiyeti.....	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİCİLYA NORMAN KRALLIĞI'NDA DEVLET YAPILANMASI VE II. ROGER'IN İDARİ UYGULAMALARI

3.1. Sicilya Norman Krallığı'nda Ordu ve Saray Yapısı.....	79
3.2. Kral II. Roger Döneminde Sicilya'da Yapılan Mimari Unsurlar.....	81
3.2.1.San Giovanni degli Eremiti.....	81
3.2.2.Santa Maria dell'ammiraglio Kilisesi.....	81
3.2.3. Capella Palatina Şapeli.....	82
3.3. Sicilya Adası'nın Ekonomisi ve Ticari Kaynakları.....	83

SONUÇ.....	84
BİBLİYOGRAFYA.....	86
HARİTALAR.....	101
RESİMLER.....	108
ÖZGEÇMİŞ.....	117

KISALTMALAR LİSTESİ

AHR:	American Historical Review
ANS:	Anglo Norman Studies
Bk:	Bakınız
BSOAS:	Bulletin of the School of Oriental and African Studies
c:	Cilt
CSHB:	Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae
CUP:	Cambridge University Press
çev:	Çeviren
DIA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
ed:	Editör/ Editörler
EMC:	Encyclopedia of the Medieval Chronicle
EI:	Encyclopedia of Islam
HC:	A History of Crusades
IA:	İslam Ansiklopedisi (MEB)
NCMH:	The New Cambridge Medieval History
NDB:	Neue Deutsche Biographie
ODAD:	Ortadoğu Araştırmaları Dergisi
OUP:	Oxford University Press
s:	Sayfa
sa:	Sayı
TD:	Tarih Dergisi

USA: United States of America

Vd: Ve diğ erleri

Vol: volume

ÖZET

Normanlar ilk olarak Hauteville hanedanı ile Sicilya’da tarih sahnesine çıktılar. Büyük Kont I. Roger’ın ölümünün ardından (1101) yerine oğlu II. Roger geçti. II. Roger papalığın desteğini alarak Sicilya ve Güney İtalya topraklarının tamamını hâkimiyet altına alıp 1130 yılında da Palermo’da kral olarak taç giydi. Bu yıldan itibaren ada, Sicilya Norman krallığı olarak anıldı. Kral II. Roger, babası I. Roger’ın Sicilya Adası’nda ortaya koyup uyguladığı idari sistemi yürüttüğü başarılı diplomasi ile daha da ileri noktaya taşımayı başardı.

Akdeniz’in en büyük ve en ehemmiyetli adası olan Sicilya’da Doğru Romalılar, Müslümanlar ve Normanlar başta olmak üzere çeşitli etnik gruplar bir arada yaşıyordu. Kral II. Roger bu halkların tamamına hoşgörü ile yaklaştı ve politikalarını din ya da etnisite ekseninde değil; diplomasi temelinde yürüttü. II. Roger’ın bu tutumu onun ele geçirdiği topraklarda otoritesini güçlü ve sağlam tutması bakımından etkili oldu.

Anahtar Kelimeler: II. Roger, Sicilya, Güney İtalya, Normanlar, Doğu Roma, Haçlı Seferleri, Kuzey Afrika.

SUMMARY

Sicily Island Under The Control Of Norman Administrator Roger II

The Normans antecedently come into the existence in history of Sicily with the Hauteville dynasty. After the death of the Great Count Roger I. (1101) his son Roger II. took the place of his. Roger II. taking the support of the papacy territories of Sicily and Southern Italy entirely dominated. In 1130 he was crowned as King in Palerm. And from this year forth island was referred to as the Kingdom of Sicily-Norman. The King of Sicily, Roger II. succeeded to move further with his successful diplomacy administrative mechanisms of his father Roger I.

In Sicily, the largest and most important island of the Mediterranean, lived together various ethnic groups as East Romans, Muslims and Normans. Roger II. approached all of these peoples with tolerance and his politics conducted not in the axis of religion or ethnicity; but on the basis of diplomacy. This attitude of Roger II. was effective in terms of his authority strong and sturdy in the territories which he had captured.

Key Words: Roger II., Sicily, South Italy, Normans, East Roma, The Crusades, North Africa.

ÖNSÖZ

Hazırlanan bu yüksek lisans tezinde Norman Kral II. Roger'ın faaliyetleri incelenmiştir. Başlangıçta Sicilya kontluğu'nun idaresini üstlenen II. Roger 1130 yılına gelindiğinde adada ve Güney İtalya'da yürüttüğü başarılı diplomasi ile Sicilya kontluğu'nu krallığa taşımayı başardı.

Çalışmanın giriş bölümünde Sicilya Adası'na Normanlar öncesinde egemen olan Doğu Roma ve İslam medeniyetlerinin adadaki politikaları, onların adaya olan katkıları ve Hauteville ailesinden Kont I. Roger'ın adada kurduğu idari sistem, yönetim mekanizmaları ve Müslümanlarla olan ilişkilerini özetle ele alındı. Birinci bölümde II. Roger'ın tarih sahnesine çıkışı, Güney İtalya anakarası ile Sicilya topraklarını birleştirmek suretiyle adada uyguladığı askeri ve idari mekanizmalar detaylı bir biçimde incelendi. Tezimizin ikinci bölümünde, II. Roger'ın Sicilya Norman krallığını kurması, bu süreçte gerçekleştirdiği mücadeleler ve papalıkla olan ilişkilerine yer verildi. Üçüncü bölümde artık krallıkla yönetilen Sicilya Adası'nın devlet teşkilatı, askeri teşkilat yapısı ile adanın ekonomik ve kültürel durumu incelendi.

Tez konusunun belirlenmesi ile başlayan süreçte, çalışmalarımın her aşamasında beni yönlendiren, ilgi ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Sayın Haluk KORTELE'e ve çalışmamda başvurduğum kaynakların sağlanmasında önemli ölçüde katkıları olan Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi çalışanlarına ve Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi birimi çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışma arkadaşım Arş. Gör. Yeliz EMİNE YURTBİLİR ve tüm eğitim öğretim hayatım boyunca maddi manevi yardımlarıyla daima beni destekleyen ve bu zorlu süreçte adeta bir sabır örneği sergileyen kıymetli anne ve babama bu vesileyle teşekkürlerimi sunarım.

Gizem MUSUL

Antalya, 2017

GİRİŞ

Latince “Sicilia”, Arapçada “Sıkkiliye” ve Grekçede “Sikelia” şeklinde yazılan Sicilya, Akdeniz’in en büyük adasıdır¹. Adanın en eski adı *Sikania* olmalıdır². Sicilya’nın etimolojik kökenine ilişkin olarak el-Bekri, klasik kaynaklara dayanarak Italos’un³ kardeşi Sikulos’un adını çağrıştıran efsanevi etimolojinin yanı sıra antik Yunanca olan Trinakria ismine de yer vermektedir. Bu veriler bakımından kendisini takip eden el-Himyri de ismin, Yunanca “suke/ σικη” ve “elaia/ ελαια” olan, sırasıyla “İncir Ağacı” ve “Zeytin Ağacı” anlamına gelen sözcüklerden türediğini ifade eden ve filolog İbn el-Birr’e atfedilen etimolojiyi desteklemektedir⁴.

Sınırları itibariyle haritada eşkenar üçgene benzer bir biçim oluşturan Sicilya Adası’nın boyu yedi, eni beş günlük yol olup⁵ 25. 708 km²’ lik yüzölçümü ile İtalya’nın güneyinde bulunan Calabria kıyılarından yaklaşık 3 km uzaklıkta ve İtalyan çizmesinin hemen uç kısmında bulunur⁶. Doğusunda Reggio şehri, Calabria; batısında Korsika adası ve güneyinde Kavsara yer alır.

İtalyan anakarasından Messina Boğazı ile ayrılan Sicilya’nın en eski yerleşimcileri Elimiler, Sikanoslar, Fenikeliler ve Troyalılardır. Söz konusu bu yerli unsurlar kendilerinden sonraki ada yerleşimcileri üzerinde ciddi bir tehdit oluşturmamışlardır. Sicilya verimli toprakları, zengin su kaynakları ve buna bağlı olarak elde edilen ürün çeşitliliği, maden ve mineral bakımından zenginliğinin yanı sıra Akdeniz ticaret yollarının kavşağında yer alması

¹ Şakiroğlu 2009, 138.

² Herodotos 2007, 585. Bu adın Afrika kökenli olduğu kabul edilen ve adanın ilk yerleşimcileri arasında olan Sikanoslar’a dayandırıldığı düşünülmektedir. Işıltan 1950, 589.

³ Italos, Girit Kralı Minos’un torunudur.

⁴ Traini 1997, 582.

⁵ İbn Cübeyr 2008, 42. Adaya yaptığı 972 yılındaki ziyaretinde İbn Havkal, boyu yedi eni dört günlük yol olarak kaydetmiştir. İbn Havkal 2014, 111. Mukaddesi ise boyu on iki, eni dört günlük yol olarak kaydetmiştir. Mukaddesi 2015, 246.

⁶ Chiarelli 2011, xxxii.

açısından Akdeniz'in kalbi sayılabilecek konumu itibariyle pek çok devletin ilgi odağı olmuş bir coğrafyadır⁷. İbn Cübeyr bu yönüyle adayı Endülüs'e benzetmektedir⁸.

Dolayısıyla Sicilya çağlar boyunca bu önemli stratejik konumuyla dünya tarihinin hemen hemen bütün önemli olaylarından nasibini almış; Fenikeliler, Grekler, Romalılar ve Müslümanların, kendi topraklarına katabilme mücadelesi verdiği bir savaş sahası olmuştur⁹. Sicilya Adası 440 yılında Vandalların¹⁰, 488 yılında Ostrogotların¹¹ eline geçerken¹² İS. 535 yılında Doğu Roma İmparatoru I. Iustinianus döneminin komutanı, paralı asker Belisarius tarafından Doğu Roma eyaletine dönüştürüldü¹³. Müslüman fetihlerine kadar adadaki egemen güç Doğu Roma İmparatorluğu oldu¹⁴. Doğu Roma yönetimindeki Sicilya 535-827 yılları arasında İmparatorluğun batı topraklarını savunmak için kilit rolünde, politik ve dini açıdan Avrupa'nın önde gelenleriyle temas içerisinde bulunabilecek bir mevkide idi. Doğu Roma İmparatorluğu VII. yüzyıl boyunca batıda kendisine karşı olan Müslüman güçlere karşı direnişini sürdürdü¹⁵.

Sicilya'ya ilk İslam akını Hz. Osman devrinde 652 yılında Şam valisi Muaviye b. Ebu Sufyan'ın deniz kuvvetleri komutanlığına getirdiği Muaviye b. Hudeyc tarafından gerçekleştirildi¹⁶. Fakat bu akınlar neticesinde ancak bir miktar ganimet ve esir elde edilebildi¹⁷. İslam ordularının İspanya ve Kuzey Afrika üzerinde başlattıkları fetih hareketlerinin son hamlesini teşkil eden Sicilya adası üzerine yapılan ilk askeri harekâta

⁷ Adadaki bir hayli zengin olan ürün çeşitliliği içerisinde buğday, safran, menekşe, narenciye, hurma, elma, kestane, fındık, armut gibi ürünler yer almakta; deniz ürünleri olarak orkinos balığı ve mercan oldukça fazla ve altın, demir, yeşim taşı, ponza taşı, sülfür ve nişadır gibi maden ve mineraller yönünden de oldukça zengin olan Sicilya Adası'nın güney doğu kıyısında bulunan Sirakuza yakınlarında da petrol kuyularına rastlanmaktadır. Traini 1997, 583; İbn Cübeyr 2008, 242.

⁸ İbn Cübeyr 2008, 242.

⁹ Işıltan 1950, 589.

¹⁰ Doğu Germen kavimlerinden olan Vandallar konusunda geniş bilgi için bk. Merrills-Miles 2010.

¹¹ Gotların Doğu kolunu temsil eden Ostrogotlar konusunda geniş bilgi için bk. Burns 1991.

¹² Şakiroğlu 2009, 138.

¹³ Prokopius 2001, 20-21.

¹⁴ Theophanes 1982, vii.

¹⁵ Kaegi 2000, 195.

¹⁶ El-Belazuri 2013, 269; Ahmad 1975, 1-2; Hitti 2011, 236; Mantran 1981, 98.

¹⁷ Chiarelli 2011, 13.

Müslümanlar adanın zenginlik ve güzelliklerini gördüler. Bu durum VII. yüzyılın ikinci yarısı boyunca pek çok müslüman akıncı kuvvetin adaya yönelmesine sebep oldu¹⁸.

Adaya 667 yılında bir kez daha Muaviye'nin girişimleriyle kapsamlı bir sefer daha düzenlendi. Müslümanlar 693 yılında Kartaca'yı ele geçirdiler ve Müslüman idaresine geçen, sınırları batıda Tanca, doğuda Barka ve güneyde Afrika çöllerine kadar uzanan, bugün Libya ve Tunus'u içine alan, Müslümanların İfrîkiyye adını verdikleri söz konusu bu bölgede kendi yönetimlerini kurdular. Bu durum Sicilya'nın VII. yüzyılın başlarında çok sayıda saldırıyla karşılaştığı anlamına gelmektedir¹⁹. Bu akınlardan doğan endişeyle Doğu Roma İmparatorluğu birçok kale ve hisarı tahkim etti²⁰. 741 yılında gerçekleşen Berberi isyanlarıyla²¹ birlikte Sicilya üzerine yapılan Arap fetihleri duraklama sürecine girdi.

Adanın Müslümanlar tarafından kesin olarak fethi, Ağlebîler tarafından gerçekleştirilmiştir²². Konumu itibarıyla Akdeniz dünyası için ciddi bir öneme sahip olan Sicilya'nın kontrolü bu defa Ağlebîlere geçmiştir. Şöyle ki Kuzey Afrika hâkimiyetini elinde bulunduran Ağlebîler, Sicilya patricileri²³ ile 805 yılında ve daha sonra İbrahim b. Ağleb'in oğlu Ebu'l- Abbas Abdullah döneminde, 813 yılında yenilenen iki saldırmazlık anlaşması yapmışlardı. Söz konusu bu anlaşmaya göre Doğu Roma İmparatorluğu ve Ağlebîler arasında esir mübadelesi yapılacak ve ticari ilişkiler sürdürülecekti ancak taraflar arasındaki bu barış ortamının süresi çok uzun olmadı²⁴. Doğu Roma İmparatoru II. Mihail 827 yılında Constantine Souda'yı²⁵ Sicilya valisi olarak tayin etti ve adanın deniz kuvvetleri komutanı Euphemius'u görevden aldı. Bunun üzerine isyan çıkaran Euphemius, Catania'ya kaçan vali Constantine Souda'yı esir alarak öldürdü. Euphemius Sirakuza kentini ele geçirerek İmparatorluk iddiasında bulundu ve adada kendi yönetimini kurmak suretiyle adanın çeşitli bölgelerine valiler atadı. Fakat bu defa da bizzat kendisinin atadığı bu valilerden biri olan Plato ya da Arap kaynaklarında geçtiği şekliyle "Balata", Euphemius'a karşı ayaklandı.

¹⁸ Hitti 2011, 826-827.

¹⁹ Kennedy 1995, 250.

²⁰ Norwich 2013, 272.

²¹ İlk olarak Kuzey Afrika'da patlak veren Araplara karşı Berberilerin yaptığı ayaklanmada, Berberiler Kuzey Afrika valisinin gönderdiği bu orduyu hezimete uğratmıştır. Bu savaş çok sayıda seçkin Arap askerinin ölmesi nedeniyle *Gazvetü'l- Eşraf (Şerefliiler Savaşı)* olarak anılmaktadır. Özdemir 2013, 77.

²² İbnü'l-Esir VII; Krueger 1969, 43.

²³ Latince kökenli "patrici" kavramı aristokrat zümreyi ifade etmektedir. Simpson 1953, 427.

²⁴ Işılta 1950, 591.

²⁵ Bazı kaynaklarda Photinus olarak da kaydedilmektedir.

Durum böyle olunca Euphemius'un kuvvetleri Sirakuza kentinde tutunamadı ve Kayrevân kentindeki Ağlebî emîri I. Ziyâdetullah'tan yardım talebinde bulundu²⁶. Bu yardımın karşılığı olarak da I. Ziyâdetullah'a Sicilya'da İmparator unvanı ile adanın yöneticisi olma ve ona vergi ödeme önerisinde bulundu²⁷. Euphemius'un bu teklifi ile anlaşma bozulmuş oldu ve bizzat Doğu Romalıların sunduğu bu fırsat adanın Müslümanlar tarafından fethi sonucunu doğurdu²⁸.

I. Ziyâdetullah Euphemius'un bu önerisini ve mevcut durumu istişare etmek adına bir meclis topladı. Meclisi oluşturan kişiler arasında Kadı Esed b. el-Furât²⁹ dışındaki herkes böylesi bir teklifin karşısındaydı³⁰. I. Ziyâdetullah Euphemius'un çağrısını gerekçe göstererek asker sevki için kadıları Ebu-Muhrîz ve Esed b. El-Furât'tan fetva istemişti. Ebu Muhrîz'in aksine Esed, mevcut gelişmeler karşısında bu fetva çağrısını onayladı. Sonunda bu görev, oldukça dinamik bir yapıya ve sert bir mizaca sahip olan, hem iktidar hem de muhalefet nazarında siyasi otoriteyi meşrulaştırıcı bir rolü olan Esed'e verildi³¹. Müslümanlar için asıl olan şeyin kâfirlere karşı gaza yapmak olduğunu³² savunan Esed b. el-Furât komutasındaki Araplar, Berberiler, Endülüs Müslümanları ve İranlıların oluşturduğu bir ordu 827 yılında Sousa limanından ayrıldı³³.

Bu ordunun Tunus'a en yakın konumda bulunan adanın güneybatı kıyısındaki Mazara kenti üzerine yaptığı seferle 827 yılına kadar büyük çaplı bir Müslüman istilasını gerçekleştirmemiş olan³⁴ Sicilya için fetih süreci resmen başlamış oldu. Bununla birlikte Hristiyan Avrupa'ya meydan okuyan bir mücadelenin tablosu ortaya çıktı. Müslüman orduları yönünü Sirakuza'ya çevirdi³⁵. Venedik filosunun desteğiyle güçlendirilen Doğu Roma donanmasının varlığı nedeniyle Müslümanlar bölgeden ayrılmak durumunda kaldı³⁶.

²⁶ E.A.F. & T.A.S. 1911, 31; Özeydin 1988, 476; Şakiroğlu 2009, 138.

²⁷ Chiarelli 2011, 23.

²⁸ Krueger 1969, 43.

²⁹ Ebu Abdullah Esed b. el-Furât b. Sinan el-Kayrevânî, 759 yılında Harran'da doğmuştur, aslen Nişaburlu'dur. Maliki fâkîhi ve Kayrevân kadısıdır. Esed b. Furât, İslam hukukçusu olmasının yanında komutan kimliğiyle de ön plana çıkmaktadır. Habergetiren 2012, 142-213; Chiarelli 2011, 290; Kallek 1995, 366; Avcı 2011, 79-96.

³⁰ Chiarelli 2011, 23.

³¹ Kallek 1995, 367.

³² Işıltan 1950, 592.

³³ Chiarelli 2011, 24.

³⁴ Smith 1969, 3.

³⁵ Chiarelli 2011, 28.

³⁶ Chiarelli 2011, 29.

Bu sırada bölgede bir veba salgını baş gösterdi ve dönemin meşhur âlimi ve kadısı olan Esed b. el-Furât öldü³⁷. Esed b. el-Furât'ın ölümüyle birlikte Sicilya'nın fethi neredeyse çöküntüye uğramıştı.

Bu kez Esed'in yerine Muhammed b. Ebu'l-Cevârî seçildi³⁸. Muhammed b. Ebu'l-Cevârî döneminde Müslüman birlikleri 830 yılında muhasarası başlayan Palermo'yu 831 yılında kuşattı. Aynı yıl birkaç gün içerisinde Mineo ve hemen akabinde de Agrigentum'u kuşattı³⁹. Pantellaria⁴⁰ 835 yılında Müslümanların eline geçti. Ağlebî hükümdarlarından Ziyâdetullah 838 yılında vefat etti.

Yeni Ağlebî emîri, Ziyâdetullah'ın kardeşi Ebû İkâl Ağleb b. İbrâhim, ağabeyinin boşluğunu doldurdu ve Sicilya için gereken takviye birliklerinin teminini sağladı⁴¹. İtalya'daki Hristiyanlar ile Napolili Hristiyanlar 843 yılındaki Messina kuşatması için Müslüman birliklerine destek sağladılar. Onlar Messina'yı gözetim altında tutarlarken İslam orduları boğazların kontrolünü sağlama mücadelesi verdiler ve Batı Akdeniz'e Doğu Romalılara ait gemilerin girişini engellediler⁴². Böylece 845-848 yılları arasında Modica, Lentini ve Ragusa⁴³ kentlerinin Müslümanlar tarafından fethi tamamlandı⁴⁴. Yani yirmi yıl içerisinde adanın yarısı istila edilmiş oldu. Enna⁴⁵ da 859 yılında Müslüman birliklerine teslim oldu⁴⁶. Ağlebîler İfrikiyye'de hem istikrarı sağlamış hem de Orta Akdeniz'de Doğu Romalı kuvvetlere karşı girdikleri yoğun mücadeleler sonrasında Sicilya'nın fethini tamamlamış ve Roma'yı tehdit edecek noktaya gelmişlerdi⁴⁷. Ağlebîler'in idaresi altındaki Kuzey Afrika toprakları artık Latince konuşan ve Hristiyan dini geleneklerine göre yaşayan

³⁷ Esed b. el-Furât'ın 828 yılındaki ölümüne ilişkin olarak pek ok kaynak bölgede ortaya çıkan veba salgınının neden olduğu konusunda birleşirler; fakat onun Sirakuza kentinde karşı güçlerle çarpışırken şehit olduğu bilgisine de rastlamaktayız. bk. Kallek 1995, 367.

³⁸ Chiarelli 2011, 29.

³⁹ Agrigentum için bk. Harita-3. Jamieson 2006, 32; Avcı 2011, 79-96; Kallek 1995, 366-367; Öztuna 1996, 213-214; Chiarelli 2011, 29.

⁴⁰ Sicilya Adası'na 100 km. ve Tunus'a 70 km.lik bir mesafede, İtalya'ya bağlı bulunan adadır.

⁴¹ Işılta 1950, 593.

⁴² Smith 1969, 4.

⁴³ Bk. Harita-4. İbnü'l-Esir Ragusa halkının, İslam ordularıyla bir barış anlaşması yapmak suretiyle kentlerini Müslümanlara teslim ettiklerini kaydetmiştir. İbnü'l-Esir VII.

⁴⁴ Traini 2011, 584.

⁴⁵ Bk. Harita-3.

⁴⁶ Smith 1969, 4.

⁴⁷ Özdemir 2013, 135.

bir halkın oluşturduğu değil; Arapça konuşan ve İslami inanç sistemlerine göre yaşam süren bir coğrafya halini almıştı⁴⁸.

Sicilya kentlerindeki fetih hareketlerini bu şekilde tamamlayan Ağlebîlerin sıradaki hedefleri ise Sirakuza idi⁴⁹. Bu hedefe ulaşmak için her ne kadar Doğu Roma orduları oldukça güçlü olsalar da geçen süre içerisinde Müslüman birlikleri de ciddi gelişim göstermişti. Alev püskürten askeri araçları ve asıl kayda değer olan Doğu Roma İmparatorluğu'na ait olan "Grek Ateşi"ni kullanıyor olmalarıydı. Sahip oldukları teçhizatla Sicilya'nın zenginlik kaynağı olan petrol yağı ve sülfür maddesinden de yararlanıyorlardı; dolayısıyla sahip oldukları bu avantajlarını etkili savaş taktikleriyle birleştiren İslam orduları aylar süren kuşatmaların ardından 878 yılında Sirakuza kentinin teslim olmasını sağlamışlardı⁵⁰.

Bu şekilde adada İslam hâkimiyeti yükselirken, Doğu Roma'nın Sicilya ve Güney İtalya'da itibarı ciddi anlamda sarsılmıştır⁵¹. Ağlebî emirinin 902 yılında Doğu Roma İmparatorluğu'nun Sicilya'da sahip olduğu son müstahkem kale olan Taormina'yı ele geçirmesiyle⁵² Doğu Romalıların neredeyse tamamı adadan çekildi ve Sicilya'nın büyük bir bölümü Doğu Roma kontrolünden çıkarak Müslüman hâkimiyetine girmiş oldu⁵³. Ağlebîler Akdeniz'de bu faaliyetleri yürüttüğü sıralarda Kuzey Afrika'daki Fâtımî propagandacılar tarafından gelen darbeye bölgedeki hâkimiyetlerini kaybettiler. Fâtımîler, Ağlebîlerin söz konusu meşguliyetlerini kendileri için fırsata dönüştürerek başarılı bir propaganda yürütmüşlerdi⁵⁴. Fâtımî orduları karşısında 909 yılında hiçbir mücadeleye girmeksizin kaçan son Ağlebî hükümdarı III. Ziyâdetullah olmuştur⁵⁵.

Bu yıldan itibaren tarih sahnesine çıkan Fâtımîler, Ağlebîleri ortadan kaldırmak suretiyle Sicilya'yı ele geçirmişlerdir⁵⁶. Ağlebî yönetiminin 909 yılında sona erip, İfrîkiyye'nin başkenti Kayrevân kentinin idaresi Fâtımîlere geçince Sicilya Müslümanlarının ilk tepkisi bizzat kendilerinin vali olarak seçtiği İbn el-Fevâris'i yeni yönetimin başına

⁴⁸ Hitti 2011, 616.

⁴⁹ Smith 1969, 4.

⁵⁰ Smith 1969, 4.

⁵¹ Ostrogorsky 2011, 193; Norwich 2012, 45; Levchenko 2007, 154.

⁵² Taormina kentinin İslam topraklarına dâhil edilmesi ile ilgili olarak bk. Moreno 2007, 177.

⁵³ Udovitch 1988, 261; Smith 1969, 5.

⁵⁴ Özdemir 2013, 135.

⁵⁵ Hitti 2011, 616.

⁵⁶ Sanders 1985, 24.

geçirmek oldu⁵⁷. Fakat bir süre sonra İbn el-Fevâris'in yerine Hasan b. Ahmed b. Ebî Hinzır⁵⁸ el-Mehdî tarafından vali olarak tayin edildi⁵⁹. Yönetime 910 yılında gelen Ebî Hinzır ilk icraatlarına başladı. Aynı yıl ve izleyen bir yıl içerisinde adada önemli bir Hıristiyan bölgesi olan Val Demone'ye⁶⁰ akınlar düzenledi. Ganimet ve esir elde ederek geri döndü⁶¹. Yine 910 yılında Mazara kentine gelen Ebî Hinzır, Agrigentum kentinin idaresini kardeşine verdi. Aynı zamanda adanın kadılığına da ilk Şîî Sicilya kadısı olan İshak b. Menhal'i getirdi⁶². Ebî Hinzır, Val Demone bölgesi üzerine yaptığı sefer sonrasında Sicilya'ya döndüğünde ada halkı tarafından benimsenmedi. Gelir vergilerinin Şîî hukuk sistemine göre belirleniyor olması ada halkının vergi nedeniyle ayaklanmasına yol açtı.

Bunun sonucu olarak da halife el-Mehdî 912 yılında Sicilya valiliğine Ali b. Ömer el-Belevî'yi tayin etti⁶³ ancak Sicilya Müslümanları el-Belevî'den memnun kalmadılar⁶⁴ ve onu azletmek sureti ile yerine Ahmed b. Kurhub'u vali tayin ettiler⁶⁵. Calabria üzerine yaptığı akınlardan çok sayıda esir ve ganimet elde ederek döndü⁶⁶. Sicilya'da bağımsız bir yönetim sunma idealini gerçekleştirmenin yolu olarak Bağdat halifesinin yetkisi altına girmesi gerektiğinin farkında olan Ahmed b. Kurhub, Bağdat'da Abbasi halifesi olan el-Muktedir Billâh için hutbe okuttu⁶⁷. Ahmed b. Kurhub, İfrîkiyye kıyısındaki Limte limanında demirlemiş olan Fâtımî donanmasını yaktı ve orada bulunan şahsi düşmanı el-Hasan b. Ebî Hinzır'ı öldürdü⁶⁸. Ancak başlangıçta başarı elde etmiş gibi görünen Ahmed b. Kurhub'un başarısı çok uzun sürmedi ve Sicilya halkı tarafından esir alınarak el-Mehdî'nin emriyle idam edildi⁶⁹.

⁵⁷ Kennedy 1999, 664.

⁵⁸ "Hinzır" ismi "domuzun babasının oğlu" anlamına gelmektedir. Kennedy 1999, 664.

⁵⁹ İbnü'l-Esir VIII.

⁶⁰ Arap kaynaklarında Demenş olarak geçmektedir. Bk. İbnü'l-Esir VIII; BK. Harita-5.

⁶¹ Metcalfe 2009, 46.

⁶² İbnü'l-Esir VIII.

⁶³ Metcalfe 2009, 46.

⁶⁴ A. Metcalfe, Sicilya halkının el-Belevî'den memnun kalmama gerekçelerini yaşlı ve yönetimde etkisiz olduğu şeklinde kaydetmiştir. Metcalfe 2009, 46. İbnü'l-Esir ise el-Belevî'nin yumuşak huylu ve yaşlı olmasından dolayı Sicilya halkı onun yönetimini ve yaşam biçimini beğenmediği için azlettiğini kaydetmektedir. İbnü'l-Esir VIII.

⁶⁵ Işılta 1950, 594.

⁶⁶ İbnü'l-Esir VIII.

⁶⁷ Chiarelli 2011, 77-78.

⁶⁸ Chiarelli 2011, 78.

⁶⁹ Ahmad 1975, 26.

Ahmed b. Kurhub'un 917 yılındaki ölümünün ardından yeni vali Ebu Said Musa b. Ahmed Sicilya'nın tamamını ele geçirdi. Fakat bunun yanı sıra Salim b. Raşid ve Halil b. İshak 926 yılında Sicilya'da başlayan ve arkası kesilmeyen isyanlarla uğraşmak durumunda kaldı⁷⁰. Durmak bilmeyen söz konusu bu isyanlar neticesinde Fâtımî halifesi el-Mansûr Billâh, 948 yılında Hasan b. el-Kelbî'yi Sicilya'ya vali olarak atadı⁷¹.

Böylece ada'ya Müslüman hâkimiyetinin en parlak günlerini yaşatacak olan Kelbîler dönemi başlamış oldu. Kelbîlerin ada'daki idaresi kısmen bağımsızdı ve daha özerk bir idare biçimi söz konusuydu⁷². Hasan b. Ali Kelbî adadaki isyanları bastırarak icraatlarına başladı. Bu tarihe kadar Hasan b. Ali el-Kelbî elinde bulunan Sicilya yönetimi artık Hasan b. Ali el-Kelbî'nin oğlu Ahmed b. Hasan'a geçti⁷³. Ahmed b. Hasan 962 yılında uzun süren bir kuşatma sonrasında, adını halife Muizz'e atfen "Muizziye" olarak değiştirdiği, Taormina kentini Sicilya Müslüman topraklarına kattı⁷⁴ ve halkı cizye vergisine tâbi tuttu⁷⁵. Müslüman kontrolüne geçmeyen yalnızca Rametta kalmıştı. Savunma güçlerinin çabalarına rağmen 963 yılında da Hasan b. Ammar bu kenti ele geçirmeyi başardı⁷⁶.

Adanın idaresi 972 yılında tekrar Kelbî hanedanına geçti⁷⁷. 973 yılından itibaren Fâtımîler Mısır üzerine yoğunlaşacaklardı.

Böylece Sicilya Kelbîlerle birlikte yarı bağımsız bir sisteme kavuştu. Bu dönemde Sicilya hem politik hem askeri başarılar hem de kültürel zenginlikler bakımından altın çağını yaşıyordu⁷⁸. Kelbîler döneminde ada halkı arasında adalet tesis edilmiş, zirai faaliyetlerin gelişimi desteklenmiş ve zimmî gruptan yüksek oranda vergi alınmamıştır⁷⁹.

Son Kelbî emîri Hasan es-Samsam'ın 1052 yılında Zirîler tarafından azledilmesinin ardından Kelbîlerin adadaki egemenliği sona erdi⁸⁰. Böylece adada Müslüman iktidar gücü zayıflamış ve Müslümanlar her türlü yabancı unsur karşısında savunmasız kalmıştı. Son Kelbî

⁷⁰ Işılta 1950, 594.

⁷¹ Kennedy 1999, 666.

⁷² Moreno 2007, 180.

⁷³ Altan 2002, 206.

⁷⁴ Rizzitano 1997, 496.

⁷⁵ İbnü'l Esir VIII.

⁷⁶ Chiarelli 2011, 106.

⁷⁷ Altan 2002, 206; İbnü'l Esir VIII; Chiarelli 2011, 112.

⁷⁸ Traini 1997, 585.

⁷⁹ Altan 2002, 207.

⁸⁰ Kennedy 1999, 669; Moreno 2007, 181.

emîri Hasan es-Samsam'ın azledilmesiyle ada üç emîr arasında paylaştırılmış ve bu üç emîr Sicilya'da birbirinden bağımsız olarak hareket etmeye başlamıştı. Son 25 yıl içerisinde bu yöneticiler arasında savaşlar yaşandı⁸¹. Mazara ve Trapani'de Abdullah; Sirakuza ve Catania'da İbn es-Sumna ve Enna'da İbn el-Havvas bulunmaktaydı⁸². Adadaki Hristiyan nüfus, Müslümanlar arasındaki bu karışık durumdan faydalanmak ve bölgedeki bağımsızlıklarını artırmak istediler. Bu motivasyonla 1060 yılında Norman lideri Roger'a elçiler gönderdiler⁸³. Ancak Sicilya'da Normanların tarih sahnesine çıkmasına sebep olan Hristiyanlar değil; bir Müslüman olacaktı. Şöyle ki, İbn es-Sumna hem kendi bölgesini hem de Palermo kentini ele geçirdi. Ve adada Catania kenti dışındaki tüm kentlerde İbn es-Sumna emir olarak ilan edildi. Ancak İbn el-Havvas onun ordusunu dağıtınca, İbn es-Sumna Calabria'ya giderek Normanları buraya davet etti⁸⁴. Böylelikle Sicilya'da yeni bir temsilci olarak artık Normanlar⁸⁵ kendilerini göstermişlerdi.

⁸¹ Metcalfe 2002, 289-317.

⁸² İbnü'l-Esir X.171.

⁸³ Brown 2003, 103.

⁸⁴ Moreno 2007, 182.

⁸⁵ Normanlar sözcük olarak Fransızca "Northmanni" yani "Kuzeyliler" anlamına gelmektedir. Bu halk Kuzey Avrupa'dan gelen ve daha sonra Normandia olarak adlandırılacak olan Fransa'nın Kuzey bölgesine yerleşen Vikinglerdir. Kısa süre içerisinde topraklarını genişletmeye başlamışlar ve 1066 yılında İngiltere'yi ele geçirmişlerdir. İslamî kaynaklar ve Bizans kaynakları Normanlardan genellikle Franklar olarak söz etmektedir. Shepard, Bizans kaynaklarında Normanlardan Franklar olarak bahsedilmesinin tesadüfi olduğunu ve Normanların Basileos'un ordusuna paralı askerler olarak katılmalarıyla Normanların Frank toplumu içerisinde görülmeye başlamalarının eş zamanlı olduğunu kaydetmektedir. Shepard 1992, 275-306'dan aktaran İnanc 2010, 4. İbnü'l-Esir de Normanlardan Franklar olarak bahsetmektedir. Zira dönemin İslam kaynaklarında İslam dünyası ile etkileşim içerisinde olan Avrupalı topluluklar da Frank olarak anılmaktaydı. Arapça'da *Efrenç* olarak geçen ve Türkçe'ye *Frenk* olarak çevrilen sözcük, İslam dünyasında Protestan ve Katolik mezheplerine mensup olan Avrupalı Hristiyanları tanımlamak için kullanılmaktadır; ancak Katolik İspanyollar ile Ortodokslar söz konusu bu kavramın dışında tutulmuştur. Demirkent 1996, 173. Normanların en belirgin özelliği korsan olmalarıdır. Norman halkının karakteristiğiyle ilgili en dikkate değer betimlemeyi XI. yüzyılda yaşayan İtalyan tarihçi Geoffredo Malaterra yapmaktadır. Malaterra'nın aktarımına göre "Normanlar kurnaz ve kinci insanlardır, çeneleri ve ikiyüzlülükleri onların kalıtsal özellikleridir, dalkavukluğa eğilimlidirler; fakat hukukun onları dizginlemediği durumlarda da ahlaksızlık ve ihtiraslarına teslim olurlar. Para tutkusu ve savurganlık gibi uç özellikleri bünyelerinde harmanlamış insanlardır, onlarda servet avcılığı ve hükmetme arzusu vardır. Neye sahip olsalar küçümser, yetinmezler, cephaneleri ve atları, lüks elbiseleri, avcılık ve işportacılık deneyimleri Normanların zevkleri arasındadır" Douglas 1969, 30; Moreno 2007, 182.

XI. yüzyıl boyunca adadaki Müslüman idaresi iç çekişmeler nedeniyle ciddi darbeler almıştı⁸⁶. Papa II. Nicolaus'un Sicilya kontu olarak atadığı⁸⁷ I. Roger Müslümanların idarededeki bu zafiyetlerini kendisi adına avantaja çevirmek düşüncesiyle 1060 yılında Messina üzerine harekete geçti. Roger Messina'daki mücadelelerde Müslüman birliklerin güçlü karşılık vermesi sonucunda ordusunun daha fazla zarar görmesini engellemek adına ordusuna geri çekilme emri verdi ve neticede Roger'ın Messina üzerindeki bu girişimi başarısızlıkla sonuçlandı⁸⁸.

Ertesi yıl Messina'ya bu defa kardeşi Robert Guiscard ile birleşerek saldırdılar ve 1061 yılında Sicilya'da ilk topraklarını, Messina'yı almayı başardılar⁸⁹. Olayların akışı 1062 ve 1063 yılında Normanların aleyhine dönmüş görünüyordu. Cesaretleri kırılmıştı. İbn Sumna savaşırken tuzağa düşürülerek öldürülmüştü. Sumna'nın ölümüyle cesaretlenen Havvâs'tan⁹⁰ çekinen Troina'daki Norman birlikleri Messina'ya çekildiler⁹¹. Bu sırada Sicilya'ya dönen Roger rotasını Troina kentine çevirdi ve burayı hâkimiyeti altına almayı başardı⁹². Bu kentin ele geçirilmesinin ardından kent halkına kötü davrandığı gerekçesiyle Troinalılar Roger'a karşı isyan başlattılar⁹³. Roger kuşatmayı 1063 yılındaki Cerami savaşında kırmayı başardı ve bu savaşta Müslümanları ağır bir yenilgiye uğrattı⁹⁴. Böylelikle Normanlar Messina'dan Troina'ya kadar olan topraklarını güvence altına almış oluyorlardı. Normanlar bu motivasyonla Palermo'ya yöneldiler; ancak başarısızlıkla geri döndüler⁹⁵.

Bu sırada Sicilya Müslümanları ve Kuzey Afrika Arapları arasında anlaşmazlıklar patlak verince bu durumu kendi lehine çevirmek isteyen Roger 1068 yılında Palermo'yu ele geçirme düşüncesiyle Palermo'nun çok yakınında bulunan Misilmeri'de Müslüman kuvvetler karşısında galibiyet elde ettiyse de⁹⁶ Palermo üzerinde bu defa da başarı sağlayamadı.

⁸⁶ Traini 1997, 585.

⁸⁷ Şakiroğlu 2009, 138.

⁸⁸ Lopez 1969, 61.

⁸⁹ Şakiroğlu 2009, 138.

⁹⁰ İbnü'l Havvâs ile ilgili geniş bilgi için bk. Seyyid 2000, 78-79.

⁹¹ Lopez 1969, 62.

⁹² Metcalfe 2009, 96.

⁹³ Metcalfe 2009, 96.

⁹⁴ Jamieson 2006, 46; Metcalfe 2009, 95; Lopez 1969, 62.

⁹⁵ Jamieson 2006, 46.

⁹⁶ Malaterrae II, XLI.

Roger'ın Palermo yakınlarındaki bu faaliyetleriyle eş zamanlı olarak kardeşi Robert Guiscard da Bari'de Doğu Roma kuvvetleri ile mücadele ediyordu. Palermo'da başarısız olan Roger, kardeşine yardım amacıyla Bari'ye gitti. Şehir karadan ve denizden kuşatma altına alındı⁹⁷ ve Güney İtalya'da Doğu Romalılarına ait son toprak olan Bari, 1071 yılında ele geçirildi⁹⁸. Böylelikle Güney İtalya'da Doğu Roma egemenliği sonlandırılmış oldu⁹⁹.

Doğu Roma tehdidinin ortadan kaldırılmasıyla Normanlara karşı koyabilecek herhangi bir güç kalmadı. Messina ve Bari üzerindeki başarılı deniz deneyiminden sonra Guiscard ve Roger kardeşler bir deniz gücü oluşturmak ve yönlerini tekrar Palermo'ya çevirmek suretiyle mücadelelerini sürdürdüler. Robert ve Roger artık Sicilya'yı fethetmelerinin kilit taşı olan bu şehre, Palermo'ya karşı son hücumlarını gerçekleştirmekteydiler¹⁰⁰. Sicilya Müslümanlarının başkent yaptığı Palermo, Normanların gelişine tanıklık ediyordu.

Bari'nin 1071 yılında Normanlara geçmesinin ardından Roger ve Guiscard kardeşler arasındaki işbirliği ile Palermo kuşatması için hazırlıklar başladı. Bu seferin sorumluluğunu üstlenen Robert Guiscard, paralı askerler ve mancınıkları temin etti¹⁰¹. Calabria, Apulia ve Grek askerlerinden oluşan bir donanma hazırlandı¹⁰². Bu donanma Palermo kuşatması için 1071 yılında Bari'den ayrıldı. Arap başkenti olan Palermo beş ay boyunca hem denizden hem de karadan kuşatıldı. Müslümanlar başkentleri Palermo'nun elden çıkmasının adadaki tüm İslâm egemenliğinin sonu olacağı anlamına geldiğini biliyorlardı. Bu nedenle kuşatma karşısında direnç gösterdi ve kent savunmasına ağırlık verdiler. Aylarca süren kuşatma nedeniyle baş gösteren kıtlıktan dolayı daha fazla direnemeyen Müslümanlar 1072 yılında Normanlar karşısında teslimiyet ilan ettiler¹⁰³. Bu teslimiyet koşullu bir teslimiyet olup Müslümanların inanç özgürlükleri teminat altına alınacak ve yargılama sistemlerinde değişiklik olmaksızın Müslüman kadınların yetkileri korunacaktı¹⁰⁴. Hauteville kardeşler müslümanların bu koşullarını kabul ettiler ve Palermo şehrini teslim aldılar. Palermo'nun alınmasının ardından Robert Guiscard, bir Arap kadar iyi Arapça konuşup anlayabilen Peter

⁹⁷ Malaterrae II, XL; Curtis 1912, 71.

⁹⁸ Malaterrae II, XLIII; Vasiliev 1943, 455; Lemerle 2011, 105; Ostrogorsky 2015, 320; Norwich 1999, 250.

⁹⁹ Haldon 2005, 115; Lemerle 2011, 105; Jamieson 2006, 46; Ostrogorsky 2011, 320.

¹⁰⁰ O'Shea 2011, 169; Curtis 1912, 66.

¹⁰¹ Smith 1969, 14.

¹⁰² William of Apulia 1995, 131.

¹⁰³ Smith 1969, 15; Lopez 1969, 64; Jamieson 2006, 46; Douglas 1969, 61; Sounders 1965, 155;

Loud 1999, II-15.

¹⁰⁴ Crawford 1900, 232; Curtis 1912, 68.

the Daecon adındaki şahsı şehre, “ammiratus” ya da “emir” unvanı ile tayin etti¹⁰⁵. Normanların, Müslüman başkenti olan Palermo’yu kendi iradelerine geçirmeleri ve şehre atanan Norman idareciye bir Arap unvanı vermeleri, onların Müslümanlar üzerinde despotik bir tahakküm kurmadıklarını göstermektedir. Dolayısıyla bu durum Normanların Sicilya’da kalıcı olmalarını sağlamıştır.

Palermo’nun fethinden sonra Robert Guiscard, kardeşi Roger’ı Sicilya kontu olarak atadı. Kendisi İtalya’ya döndü; fakat kardeşi Roger, ağabeyi Guiscard’a bağlılığını sürdürdü¹⁰⁶. Tıpkı Müslümanlar gibi Normanlar da Palermo’yu başkent yaptılar. Normanlar Sicilya’nın en önemli kentlerinden biri olan Palermo dâhil pek çok kenti ele geçirmişlerdi; ancak 1091 yılına kadar adanın tamamının kontrolü Normanlarda değildi¹⁰⁷. Tüm bu toprak kayıpları ada’daki Müslüman gücünü derinden zedelemiş ve adadaki İslam varlığı ağır bir darbe almıştı. Diğer taraftan Normanlar’ın henüz ada’nın tamamını kendi topraklarına katmayı başaramamış olması da Normanların hâkimiyetlerinin güvende olmadığı anlamını taşımaktadır. Bu nedenle 1072-1074 yıllarında Roger savunmayı güçlendirdi. Mazara ve Paterno kalelerini inşa ettirdi¹⁰⁸. Robert Guiscard 1085 yılında Kefalonia Adası’nda, Balkan saldırılarında yaşamını yitirdi¹⁰⁹. Roger 1086 yılında Sirakuza’yı, 1088 yılında Enna’yı ve 1091 yılında da Sicilya’daki son Müslüman toprağı olan Noto’yu ele geçirmek suretiyle, ada’daki Müslüman hâkimiyetini tamamen sonlandırmış oldu¹¹⁰. Böylelikle Normanlar, 1061-1091 yılları arasında sürdürdükleri mücadeleler sonrasında Sicilya Adası’nın egemenliğini Müslümanlardan devralmışlardı¹¹¹.

Ada’daki Müslüman nüfus bir hayli yoğundu. Roger, Müslümanlara her alanda özgürlük sağlayan, hoşgörülü bir idari sistem içerisinde hareket ediyordu. Ada’da Müslüman Arap egemenliği son bulmuş olsa da Normanlar, Müslümanların hukuki sistemlerine dokunmamış, onların can ve mal güvenliğini sağlayan hoşgörülü bir tutum sergilemiştir.

1096 yılına gelindiğinde bizzat Papa’nın çağrısıyla, Clermont Konsili aracılığıyla I.Haçlı Seferi başlamış ve 1099 yılına kadar sürmüştür¹¹². I. Roger Haçlı seferlerine kendisi

¹⁰⁵ Johns 2002, 33; Curtis 1912, 68.

¹⁰⁶ Hare 1891, 374; Curtis 1912, 68.

¹⁰⁷ Powell 1988, 265.

¹⁰⁸ Douglas 1969, 65; Jamieson 2006, 46-47.

¹⁰⁹ Malaterrae III, XLI; Takayama 1993, 25.

¹¹⁰ Traini 1997, 585; Ahmad 1975, 53; Takayama 1993, 25; Şakiroğlu 2009, 138; Işıltan 1950, 595.

¹¹¹ Moreno 2007, 183; Curtis 1912, 70; Işıltan 1950, 595.

¹¹² Roberts 2010, 213-214; Holt 2007, 19.

bizzat katılmadı; ancak Bohemund ve Tancred¹¹³ bu seferde önemli rol oynadılar. Bohemund, Haçlı Seferlerini Apulia’da sarsılan itibarını tekrar kazanabilmek için bir fırsat olarak görmesi ve kendisine pek çok avantaj yaratabileceği düşüncesiyle¹¹⁴; Tancred ise bu sefer sayesinde toprak ve taraftar elde etme fırsatı olarak düşünmesi nedeniyle haçı kabul etmişlerdir¹¹⁵. Dolayısıyla Papa Urbanus’un çağrısı Norman taraflar açısından karşılık bulmuştu. Ve Müslümanlarla mücadele konusunda deneyim sahibi olan Normanlar, Haçlı seferi sırasında da başarı elde etmişlerdir.

Roger Sicilya halkı tarafından sevilen ve onların saygısını kazanmış bir liderdi; ancak Haçlı ordularına karşı olan tutumları nedeniyle Papa ile hatta Batı dünyası ile anlaşmazlıklar yaşıyordu. 1101 yılında, idari anlamda olgunluğunun en zirvesinde olduğu dönemde, yetmiş yaşında iken Calabria’daki Mileto kalesinde vefat etti ve orada kendisinin inşa ettirdiği katedrale defnedildi¹¹⁶.

Roger ölümüyle birlikte, Simon ve Roger adındaki iki çocuğu ve çocuklarının annesi Adelaide’yi ardında bırakmıştı¹¹⁷. Çocuklarının her ikisi de küçük yaşta olduklarından dolayı anneleri Adelaide del Vasto, büyük oğlu Simon’un yerine 1101-1111 yılları arasında Sicilya’nın yönetiminde bulunmuştur¹¹⁸. Roger’ın ölümünden dört yıl sonra 1105 yılında büyük oğlu Simon da ölünce artık tahtın tek varisi II. Roger idi. Artık bu tarihten itibaren II. Roger tarih sahnesine çıkacak ve adanın yönetimini üstlenecektir.

¹¹³Bohemund, Doğu Roma İmparatorluğu’nun, Güney İtalya’daki politik ve askeri mücadelelerdeki başarısına tahammül gösteremediğinden olmalı ki uğursuz olarak nitelediği Robert Guiscard’ın en büyük oğlu idi. Tancred is Guiscard’ın yeğeni idi. Holt 2007, 29.

¹¹⁴ Runciman 1998, 88.

¹¹⁵ Şahin 2013, 42-52.

¹¹⁶Houben 2002, 24; Haskins 1915, 210; Ahmad 1975, 54; Curtis 1912, 102. Mileto’daki bu lahit meyardana gelen bir deprem nedeniyle yıkılmıştır ve sandukası Napoli ulusal müzesinde korunmaktadır. Crawford 1900, 251.

¹¹⁷ Haskins 1915, 210; Ahmad 1975, 54-55.

¹¹⁸ Ahmad 1975, 54-55.

KAYNAKLAR

Sicilya coğrafyası, Normanların ada'yı ele geçirme süreci ve Norman kral II. Roger'ın hayatına ilişkin olarak çok sayıda kaynak ve araştırma eser bulunmaktadır. Bu çalışmada İslam, Bizans, Latin, Ermeni ve Süryani kaynaklarına konu kapsamı dâhilinde mümkün olduğunca yer verilmeye çalışıldı.

Ebü'l- Ferec İbnü'l-İbri: Süryani asıllı tarihçi Ebü'l-Ferec 1225 yılında Malatya'da doğdu. Batı bilim dünyasında Barhabraeus olarak bilinmektedir. Bu çalışmada “Ebü'l Ferec'in Kronolojisi” yararlanılan kaynaklar arasındadır. Eser, Süryanice aslından Latince, Arapça ve İngilizceye çevrilmiştir. Ömer Rıza Doğrul, eseri İngilizce çevirisinden “Abu'l-Farac Tarihi” ismiyle Türkçeye tercüme etmiştir¹¹⁹. Çalışmada iki ciltten oluşan bu tercüme kullanılmıştır.

Kerîmüddin Aksarâyî: Aksarâyî'nin Anadolu Selçuklu tarihinin en önemli kaynaklarından birini teşkil eden “Müsameretü'l- Ahbar Müseyyeretü'l-Ahyar (Tezkire-i Aksarâyî)” adlı eseri İbn Bibî'nin “el-Evâmirü'l-Alaiyye fi'l-umûri'l-Alaiyye” adlı eserinden sonra Anadolu Selçuklu tarihi için en önemli kaynak olma özelliğine sahiptir¹²⁰. Eser, Mürsel Öztürk tarafından dilimize tercüme edilmiş olup çalışmada bu tercümeden yararlanılmıştır.

Belâzurî: Ahmed b. Yahya el-Belâzurî'nin “Fütuhu'l Buldan” eseri Mustafa Fayda tarafından “Ülkelerin Fetihleri” adıyla dilimize çevrilmiştir. Eserde İslam fetihleri ve bu fetihlerden sonra gerçekleştirilen imar, iskân ve kültürel faaliyetler, bölge ve şehir esasına göre haritalarla anlatılmaktadır. Belâzurî, eserinde Mısır, Kuzey Afrika, Endülüs ve Akdeniz coğrafyasındaki adaların ele geçirilmesine de yer vermektedir¹²¹.

İdrîsi: Sicilya Norman kralı II. Roger'ın hizmetinde bulunan ünlü coğrafyacı Ebu Abdullah el-İdrîsi, coğrafya eserini kral II. Roger'a atfetmiştir¹²². Çalışmada Graham A. Loud'un “The Book of Roger by Abu Abdullah al-İdrîsi” adıyla İngilizceye aktardığı tercümesi kullanılmıştır.

¹¹⁹ Özaydın 2000, 92-93.

¹²⁰ Aka 1989, 293.

¹²¹ Fayda 1996, 258.

¹²² Şeşen 2000, 493.

İbn Cübeyr: Endülüslü Arap gezgin Ebu'l- Hüseyin Muhammed b. Ahmed b. Cübeyr el-Kinani el-Belensi'nin, Arapça olarak kaleme aldığı seyahatnamesi “Rihlet el-Kinani” Sicilya’da yaşayan Müslümanlarla ilgili olarak kapsamlı bilgiler sunmaktadır¹²³. Çalışmada eserin İsmail Güler tarafından yapılan Türkçe tercümesi kullanılmış olup yazar, İbn Cübeyr şeklinde kısaltılmıştır.

İbn Havkal: Ebu'l Kasım Muhammed b. Ali en-Nasîbî (İbn Havkal), “Sûretü'l-arz” eseriyle tanınan İslam coğrafyacısıdır. Eser İslam dünyası coğrafya kitabı olup iki ana bölümden oluşmaktadır. Eserde Arap yarımadası, Basra körfezi, Kuzey Afrika, Endülüs, Mısır, Suriye ve Akdeniz coğrafyası haritalarla anlatılmaktadır¹²⁴. Bu çalışmada Ramazan Şeşen’in “Onuncu Asırda İslam Coğrafyası” adını verdiği tercümeden yararlanılmıştır.

İbnü'l-Esir: Asıl adı Ebü'l-Hasan İzzüddin Ali b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybani el-Cezeri olan tarihçi, İbnü'l- Esir künyesi ile anılmaktadır. En önemli eseri “el-Kâmil fi't-târîh” adındaki islam tarihidir. İbnü'l Esir’e Ortaçağ’ın en büyük ve en güvenilir tarihçilerden olma niteliğini kazandıran bu önemli eser yaratılıştan 1230 yılına kadar yaşanan tarihsel olayları içermektedir¹²⁵. Eserin Türkçe çevirisi Abdülkerim Özaydın ve Ahmet Ağırakça tarafından yapılmıştır. Çalışmada eserin Türkçe tercümesinden yararlanılmış olup yazar İbnü'l Esir şeklinde kısaltılarak kullanılmıştır.

Mukaddesi: Tam adı Ebû Abdullah Şemsuddin Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekr el-Bennâ el-Mukaddesi eş-Şamî el-Beşşarî’dir. Günümüze ulaşan tek eseri “Ahsenü't-tekasim fi ma'rifeti'l-akâlîm”dir. Eserin tam metninin Fars, Urdu ve İngiliz dillerine çevirileri mevcut olmakla birlikte Ahsen Batur tarafından “İslam Coğrafyası” adıyla Türkçeye tercüme edilmiştir¹²⁶. Çalışmada eserin Türkçe tercümesinden yararlanılmış olup yazar, metinde Mukaddesi şeklinde kısaltılarak kullanılmıştır.

Müneccimbaşı: Münecimbaşı Ahmed b. Lütfullah’ın “Camiü'd düvel” adlı eseri¹²⁷ umumi Türk İslam tarihidir. Çalışmada A. Öngül tarafından Türkçeye kazandırılan “Camiü'd düvel: Selçuklular Tarihi” adlı tercümeden yararlanılmıştır.

¹²³ Karaarslan 1999, 400.

¹²⁴ Şeşen 1999, 34-35.

¹²⁵ Özaydın 2000, 26-27.

¹²⁶ Mukaddesi 2015, 9,13.

¹²⁷ Yazar ve eseri konusunda kapsamlı bilgi için bk. Öngül, Camiü'd Düvel neşri, I. x1-x111.

Niketas Khoniates: Denizli yakınlarında doğan Bizanslı tarih yazarı Niketas Khoniates “Acominatos” olarak da bilinmektedir¹²⁸. Khoniates’in “Historia” adındaki eseri Ioannes ve Manuel Komnenos devirleri (1118-1207) arasındaki tarihsel süreci içermektedir. Eser 1995 yılında Fikret Işıltan tarafından Türkçeye kazandırılmış olup I. Bekker tarafından Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae serisinde yayınlanmıştır¹²⁹. Çalışmada eserin Türkçe tercümesinden yararlanılmıştır. Metinde yazar, Khoniates olarak kısaltılmıştır.

Ioannes Kinnamos: Kinnamos’un “Historia” adlı eseri 1118-1176 yılları arasında meydana gelen olayları anlatan bir Bizans tarihidir¹³⁰. Eserde Roger’ın Apulia bölgesini ele geçirmesi ve Sicilya Norman kralı İlân edilmesi, Sicilya kralının Bizans kuvvetlerine karşı harekete geçmesi, deniz mücadeleleri, Roger’ın Brindisi’ye yönelik saldırıları ile karada ve denizdeki mücadeleler sonucunda Bizans güçlerinin yenilgisi gibi konular anlatılmaktadır. Çalışmada “Kinnamos” şeklinde kısaltılmış olarak kullanılan Ioannes Kinnamos’un bu eserinin Işın Demirkent tarafından yapılan Türkçe çevirisi kullanılmıştır.

Anna Komnena: Bizans tarihçisi Komnena, babası İmparator Alexios Komnenos’un 1118 yılındaki ölümünün ardından giriştiği taht mücadelelerinde başarısız olması üzerine bir manastıra kapanarak “Alexiad” adlı eseri kaleme almıştır. Eser, İmparator Alexios’un yaşamı ve faaliyetlerini içermektedir¹³¹. “Alexiad” Fransızca, İngilizce ve Almanca gibi çeşitli dillerde yayınlanmış olup, Bilge Umar tarafından da Türkçe çevirisi yapılmıştır. Çalışmada Türkçe ve İngilizce tercümeleri karşılaştırmalı olarak kullanılmıştır.

Alexander of Telese: Güney İtalya’da Beneventum kenti dışında yer alan küçük bir kasaba olan Telese’de dünyaya gelen Alexander’ın Latince “Historia Rogerii Regis, Sicilie, Calabrie atque Apulia” adlı eseri kont II. Roger’ın biyografisini içermektedir. Eser 1127-1135 yılları arasında II. Roger’ın Güney İtalya ve Sicilya Ada’sını ele geçirme süreci ile Sicilya krallığını tesis etme sürecini anlatmaktadır¹³². Eser 1136 yılında kaleme alınmıştır. Alexander’ın eserinin yalnızca bir nüshası günümüze ulaşmış olup Barselona Merkez Kütüphanesi’nde bulunmaktadır¹³³. Çalışmada eserin Graham A. Loud tarafından “The

¹²⁸ Şen 2015, XXIII.

¹²⁹ Choniate 1835.

¹³⁰ Yazar ve eseri konusunda detaylı bilgi için bk. Chalandon, II, xiv-xxii.

¹³¹ Buckler1929, x-558.

¹³² Loud 2016.

¹³³ Şen 2015, XX.

History Of The Most Serene Roger First King of Sicily” adıyla yapılan İngilizce tercümesinden yararlanılmıştır.

Hugo Falcandus: Falcandus, Latince olarak kaleme aldığı “Liber de Regno Sicilie” adlı eserinde ilk Sicilya kralı II. Roger’ın 1154 yılındaki ölümünden, 1159 yılında II. William’ın Sicilya krallığını devraldığı sürece kadar yaşanan gelişmeleri anlatmaktadır. Ayrıca eser Sicilya Norman krallığının ilk yıllarına ait de önemli bilgiler içermektedir. Eserin Graham A. Loud ve Thomas Wiedemann tarafından İngilizce tercümesi yapılmış olmakla birlikte, bu çalışmada The Latin Digital Library korpusundan edinilen Latince orijinali kullanılmıştır.

Geoffredo Malaterra: Geoffredo Malaterra, Normanların Güney İtalya ve Sicilya Adası’ndaki faaliyetlerini anlatan önemli Latin kronik yazarlarından biridir. Malaterra’nın “De Rebus Gestis Rogerii Calabriae Et Siciliae Comitis Et Roberti Guiscardis Ducis Fratris Eius” adlı Latince olarak kaleme aldığı eser, Kenneth Baxter Wolf tarafından İngilizceye tercüme edilmiştir. Çalışmada İngilizce tercümesi ile eserin Latince orijinali karşılaştırmalı olarak kullanılmıştır.

Romuald of Salerno: XII. yüzyılda yaşayan İtalyan kronik yazarı Salernolu Romuald Sicilya kralı I. William ve onun ölümünden sonra da II. William’ın hizmetinde bulunmuştur¹³⁴. Eser 1125-1154 yılları arasındaki süreci anlatmaktadır. Çalışmada eserin Graham A. Loud tarafından “Romuald of Salerno, Chronicon Sive Annales (1125-1154)” adıyla yaptığı İngilizce tercümeden yararlanılmıştır.

William of Apulia: Apulialı William’ın önemli eseri “Gesta Roberti Guiscardi”, Apulia dükü Robert Guiscard’ın anlatıldığı İtalyan kroniğidir. William bu eserini Papa II. Urbanus ve Roger Borsa’ya atfetmiştir¹³⁵. Beş kitaptan oluşan bu eserin İngilizce çevirisi Graham A. Loud tarafından “The Deeds of Robert Guiscard” tarafından yapılmıştır. Çalışmada Loud’un İngilizce tercümesinden yararlanılmıştır.

William of Tyre: William of Tyre ortaçağ kronik yazarı ve piskopostur. Yazarın Latince olarak kaleme aldığı “Historia Rerum In Partibus Transmarinis Gestarum” adlı eseri 23 kitaptan oluşmaktadır. Eserin Latince orijinalinin tamamı Latin Digital Library’de bulunmakta olup İngilizce çevirisi “A History of Deeds Done Beyond the Sea” adı ile Emily

¹³⁴ Sinisi 2016.

¹³⁵ Johnson 2005, 87.

Atwater Babcock ve A. C. Krey tarafından yapılmıştır. Çalışmada eserin İngilizce tercümesinin birinci cildinden yararlanılmıştır.

ARAŞTIRMA ESERLER

Güney İtalya ve Sicilya Normanları konusu pek çok batılı tarihçinin araştırma sahasını oluşturmaktadır. Graham A. Loud, Alex Metcalfe, Edmund Curtis, John Julius Norwich başta gelen önemli isimlerdendir.

Çalışmanın hazırlanmasında İtalya ve Sicilya tarihine ilişkin olarak çok sayıda kitap, makale ve tercümenin sahibi olan Graham A. Loud'un eserlerinden (1999, 2007, 2012) yararlanıldı. Sicilya tarihini özellikle ortaçağın yükselen kültürü olan İslam kültürünün egemen olduğu dönemde Müslümanların Sicilya'daki faaliyetlerini anlatan Alex Metcalfe'in eserlerinden (2002, 2003, 2009) yararlanıldı. David Abulafia'nın, II. Roger'ın Sicilya Adası'nı kontlukta krallığa taşıma süreci, Kuzey Afrika'da Norman işgali ve ayrıca Sicilya ekonomik durumunu anlatan eserlerine de (1977, 1983, 1985) çalışmada yer verildi. Sicilya tarihini tüm yönleriyle kapsamlı bir şekilde ele alan M.I. Finley ve D.Mack Smith'in eserleri çalışmada sıklıkla başvuru kaynağı olmuştur. Gordon S. Brown'un, Normanların Güney İtalya ve Sicilya'yı ele geçirip Sicilya'da krallık rejiminin yerleştirilmesine kadar olan süreci anlattığı eseri (2003) de konumuz açısından önem taşımaktadır.

Tüm bunların yanı sıra II. Roger'ın hayatı ve faaliyetleriyle ilgili olarak Edmund Curtis'in eseri (1912), Erich Caspar'ın Almanca olarak kaleme aldığı eseri (1904), Graham A. Loud tarafından Almandan İngilizceye çevrilen H. Houben'in (2002) biyografi niteliğindeki eserleri konuya ışık tutan oldukça önemli eserlerdendir. Yukarıda adı geçen yazarlar dışında Malcolm Barber (2004), Matthew Bennet (2001, 2003), Hiroshi Takayama (1993), Marjorie Chibnall (1994) gibi yazarlar da konu ile ilgili direk ve dolaylı olarak çalışmaları bulunan isimler arasındadır.

Normanların Güney İtalya, Sicilya ve İngiltere tarihlerinin anlatıldığı makaleleri içeren süreli yayın ve seriler de mevcuttur. Ağırlıklı olarak Normanların İngiltere'deki faaliyetlerine yer veren Anglo Norman Studies serisinde Sicilya Normanlarıyla ilgili makaleler de bulunmaktadır. Bununla birlikte The New Cambridge Medieval History serisinde de konuyla ilgili çok sayıda makale yer almaktadır. Ayrıca New Deutsche Biographie, Corpus Scriptorum Historiae Byzantine, Bulletin of the School of Oriental and African Studies, Encyclopedia of

Medieval Chronicle ve Catholic Encyclopedia gibi çalışmalardan da istifade edilmiştir. Bununla birlikte Georgios Theotokis, Joshua Birk, Sarah C. Davis Secord'un hazırlamış olduğu tezler de konu ile ilgili yararlı bilgiler barındırmaktadır.

Araştırılan konu Avrpa ülkeleri başta olmak üzere Kuzey Amerika hatta Uzak Doğu ülkelerinde de araştırma sahası olmuş bir konu iken ne yazık ki ülkemizde aynı akademik ilgiyi bulamamıştır. Sicilya Adası'nı II. Roger ve krallık dönemi özelinde ele alan bir çalışma ülkemizde bulunmamaktadır. Ancak Sicilya Adası ile ilgili olarak az sayıdaki yüksek lisans ve doktora tezlerinden Gülmis Vesile Canik tarafından 2010 yılında yapılan çalışmada Sicilya'da Müslümanlar ve Müslümanların Güney İtalya faaliyetleri ele alınmıştır. Yine 2010 yılında Zeynep İnan tarafından hazırlanan çalışmada Anadolu'da isyan bayrağını çeken dört Norman şefinin Bizans'a karşı başkaldırılarının XI. yüzyıl ve sonrasında Anadolu coğrafyasındaki etkileri değerlendirilmiştir. Normanlar dönemi Sicilya tarihini XI. ve XII. yüzyıllarla sınırlamak suretiyle genel olarak inceleyen Seyhun Şahin, çalışmasını 2012 yılında doktora tezi olarak ve 2016 yılında da "Sicilya'da Normanlar ve Müslümanlar" adıyla kitap olarak yayınlamıştır. 2015 yılında Fatih Şen tarafından hazırlanan çalışma ise Normanların Sicilya'yı ele geçirmesinden 1130 yılı Sicilya Norman krallığının kurulmasına kadar olan süreci anlatmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. II. ROGER'IN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI VE I. ROGER'DAN SONRA SİCİLYA ADASI'NIN DURUMU

1.1. II. ROGER HAKINDAKİ İLK BİLGİLER

Hauteville ailesinden Tancred'in oğlu, Sicilya kontu I. Roger ile Marquis Manfred'in kızı Adelaide'nin oğlu olan¹³⁶ II. Roger 1095 yılında doğmuştur¹³⁷. İtalyan bir anneden doğan¹³⁸ II. Roger, Grek ve Arap öğretmenler tarafından eğitilmiştir¹³⁹. Dolayısıyla onun düşünce sisteminin şekillenmesi ve aldığı eğitimde Arap kültürünün izleri oldukça belirgindir¹⁴⁰. II. Roger, babası I. Roger'ın sağladığı hoşgörü ve saygı ortamında, toleranslı bir atmosferde yetişmiştir¹⁴¹. II. Roger, asil karakterini; davranış güzelliği ile ahlaki olgunluğunu birleştirmiş, buna cesareti, zihin açıklığı, manevi derinliği ve muhakeme yeteneğini de eklemiştir¹⁴². Roger'ın arkadaş çevresi Grek ve Müslümanlardan oluşurken Norman derebeyleri onun için düşmandı. Dolayısıyla Roger'ın çocukluğu Müslüman ve Grek kâtipler, harem ağaları, köleler yanında ve Messina ve Palermo'da bulunan devlet görevlileri arasında geçmiştir. Bu sosyal çevre Roger'ın tüm karakterinin şekillenmesinde etkili olmuştur¹⁴³.

¹³⁶ I. Roger, William of Evreux'un kızı Judith; Willliam of Mortain'in kızı Eremburga ve Marquis Manfred'in kızı Adelaide ile toplam üç evlilik yapmıştır. Judith ile olan ilk evliliğinden Adelaide ve Emma adında çocukları vardır. Eremburg ile olan ikinci evliliğinden Geoffrey ve Jordan adında çocukları vardır ve Adelaide ile yaptığı evliliğinden de Simon ve Roger adında iki oğlu vardır. Bunun dışında I. Roger'ın kızları olduğundan söz eden kaynaklar da vardır; fakat bu kızların anneleri ile ilgili bir referans gösterilmemektedir. Wolf 1995, 45; Takayama 1993, 26.

¹³⁷ Powell 1988, 440; Wieruszowski 2002, 288.

¹³⁸ II. Roger, annesi Adelaide'nin himayesi altında, güven içerisinde yetişmiştir. Metcalfe 2009, 125.

¹³⁹ Norwich 1817, 4.

¹⁴⁰ Caspar 1904, 38.

¹⁴¹ 1817, 4.

¹⁴² El- İdrisi 2012, 356.

¹⁴³ Curtis 1912, 102.

Roger 1117 yılında, 22 yaşındayken Kastilya Kralı VI. Alfonso'nun kızı olan Elvira ile ilk evliliğini yapmıştır. Bu evliliğinden ileride Apulia dükü olarak atayacağı Roger, Tarentum emîri olarak atayacağı Tancred, Capua emîri olarak atayacağı Anfusus, kendisinin ölümünden sonra Sicilya krallığına geçecek olan William ve Henry adında çocukları dünyaya gelmiştir¹⁴⁴. Bunun dışında II. Roger'ın Adelaide adında, Molise kontesi Hugh ile olan ilişkisinden gayrı meşru bir kızı¹⁴⁵ ve Hugh'un kız kardeşi ile olan birlikteliğinden de Simon adında gayrı meşru bir oğlu vardır¹⁴⁶. Roger'ın ilk karısı olan Elvira 1135 yılında öldükten sonra Roger'ın ikinci bir evlilik yapma fikri yoktu; ancak o 1138 yılında oğullarından Tancred'i, 1144 yılında Anfusus'u, 1145 yılında Henry'yi ve 1149 yılında da Roger'ı ardına kaybetti. Sadece William hayattaydı. Durum böyle olunca Roger'ın fikri değişti ve 1149 yılında Burgundy dükü II. Odo'nun kız kardeşi olan Sibylla ile evlendi. Fakat Sibylla da doğum yaparken hayatını kaybetti. Roger tekrar evlenme kararı aldı ve 1151 yılında Beatrice ile evlilik yaptı. Bu evlilikten hiç erkek çocuğu olmazken yalnızca Konstans adında bir kız çocuğu dünyaya geldi ki onu Roger göremedi¹⁴⁷.

Sicilya'nın yöneticilerinden en ünlüsü olan¹⁴⁸ II. Roger Batı Avrupa, Doğu Roma ve Doğu İslam kültürünün kesişme noktası olarak Norman Sicilyası, İngiliz, Alman, Fransız ve Japon tarihçilerin dikkatini çekmiştir. Adadaki monarşik yönetim ve Sicilya Norman krallığının kurucusu II. Roger, Avrupa tarihçilerinin ilgi odağında olmuştur¹⁴⁹.

1.2. I. ROGER'IN ÖLÜMÜNDEN SONRA SİCİLYA ADASI'NIN DURUMU

I. Roger hayattayken çok defa Germen kralları ve papalar ile ciddi mücadelelere girmiş ve bu mücadelelerden başarıyla ayrılarak Sicilya Norman kontluğunu kurmuştur. Roger'ın bu mirasını devralabilecek ve başarısını sürdürebilecek varislerine gelince; Roger üç evliliğinin öncesinde nikâhsız eşi ile birlikteliği sonucunda dünyaya gelen Jordan adında bir erkek çocuğa sahipti¹⁵⁰. Fakat Jordan gayrı meşru olması nedeniyle I. Roger'ın varisi olamazdı. İkinci evliliğinden olan Geoffrey ise cüzam hastası idi. Geoffrey 1092 yılında bu hastalığa

¹⁴⁴ Romuald of Salerno 2012, 256.

¹⁴⁵ Falcandus XIII.

¹⁴⁶ Falcandus 1998, 104.

¹⁴⁷ Falco Beneventanus 2012, 249; Houben 2002, 95-96.

¹⁴⁸ Ahmad 1975, 55.

¹⁴⁹ Houben 2002, 2.

¹⁵⁰ Malaterrae III, XXXVI.

yakalanmış ve 1094 yılından sonraki resmi belgelerin hiç birinde ismi geçmemektedir¹⁵¹. Muhtemelen bu hastalık nedeniyle Geoffrey hayatını kaybetmişti. Dolayısıyla Roger'ın varisi olabilecek konumda yalnız Simon ve II. Roger kalmıştı. Roger ve Simon babaları öldüğünde henüz idareyi üstlenebilecek yaşta değillerdi. Bu nedenle Sicilya kontluğunu idare edebilecek tek isim, Roger'ın son eşi olan Adelaide idi.

1.2.1 ADELAIDE DEL VASTO'NUN NAİPLİĞİ (1101-1112)

I.Roger vefat ettiğinde(1101), Roger'ın varisi, büyük oğlu Simon henüz yedi sekiz yaşlarında idi¹⁵². Anonymus Vaticanus adındaki¹⁵³ geç dönem kroniklerine göre Simon sadece birkaç yıl yaşamıştır¹⁵⁴. Simon'un 1105 yılındaki vefatına¹⁵⁵ kadar annesi Adelaide onun naibi olarak kontluğun idaresini üstlenmiştir. Simon'un ölümünden sonra tek varis olan kardeşi II. Roger ise henüz on yaşında bile değildi¹⁵⁶. Dolayısıyla bu yıldan itibaren de Adelaide küçük oğlu Roger adına kontluğun idaresini yürütmüştür.

I.Roger'ın üçüncü ve son eşi, Aleramici klanından¹⁵⁷ Adelaide, kocası I. Roger öldüğünde 26 yaşında idi¹⁵⁸. Roger'ın titizlikle kurduğu, inançlar ve ırklar arasındaki dengeyi tesis ettiği ve oğulları Simon ve II. Roger'a bıraktığı en büyük miras olan¹⁵⁹ Sicilya kontluğunu bir arada tutmak ve başarıyla yönetmek o dönemde bir kadın için hiç de kolay bir görev değildi. Zira feodal vassallar yönetim için büyük tehlike arz ediyordu¹⁶⁰. Fakat zeki ve hırslı bir kadın olan Adelaide, bir sağduyu örneğiyle Sicilya kontluğunu istikrarla yönetmeyi başardı¹⁶¹. 1109 yılına tarihlenen Grek-Arap belgelerinin bir bölümünde Adelaide, “asil kadın yönetici, Sicilya ve Calabria'nın kraliçesi, Hristiyanlığın savunucusu” şeklinde tanımlanmaktadır. Belgeler,

¹⁵¹ Takayama 1993, 26.

¹⁵² Johns 2002, 64; Curtis 1912, 101. Simon'un doğumu kardeşi Jordan öldükten sonra (18 Eylül 1092), 1093 yılı olarak, kaydedilmiştir ve dolayısıyla babası I. Roger'ın öldüğü 1101 yılında Simon sekiz yaşındadır. Malaterra 2005, IV/19. 197.

¹⁵³ Günümüzde el yazmalarının bulunduğu Vatican Library.

¹⁵⁴ Houben 2002, 25.

¹⁵⁵ Matthew 2003, 96; Caspar 1904, 26; Johns 2002, 64; Metcalfe 2009, 121;

¹⁵⁶ Johns 2002, 64; Takayama 1993, 40; Matthew 2003, 96.

¹⁵⁷ Metcalfe 2002, 323.

¹⁵⁸ Houben 2002, 24.

¹⁵⁹ Houben 2002, 7.

¹⁶⁰ Curtis 1912, 101.

¹⁶¹ Alexander of Telese 2012, I-3; Curtis 1912, 101.

Adelaide'nin Sicilya'nın kuzeyi ve Calabria'nın güneyinde etkili bir yönetici olarak faaliyetlerde bulunduğunu göstermektedir¹⁶².

Her ne kadar Adelaide bir kadın olarak kontluğun idaresini başarıyla yürütmüş olsa da esasında olumsuzluklarla dolu, sancılı dönemlerden geçerek bu başarıya ulaşmıştır. Bu dönemde, Norman baronlar tarafından yapılan baskınlar söz konusuydu. Ayrıca 1141 yılına tarihlenen bir belgeye göre Calabria ve Sicilya'da bir isyan gerçekleşmişti. Kuzey doğu Sicilya'da bulunan Focero köyü bir, iki veya belki üç kez yerle bir edilmişti¹⁶³. Sicilya ve Calabria'daki Norman baronlar, Adelaide'nin naipliği ve güçsüzlüğünden faydalanmak suretiyle ada'da hak iddiasında bulunmuşlardı. İşte tüm bu olumsuzluklar üzerine Adelaide, başkenti Mileto'dan Messina'ya taşımıştır¹⁶⁴. Fakat sonradan Adelaide, sakin, problemsiz olması ve gelir kaynakları açısından da zengin olması nedeniyle başkenti Messina'dan Palermo'ya ¹⁶⁵ taşımıştır. Böylelikle 1112 yılından itibaren Palermo, Sicilya Norman kontluğu'nun yeni başkenti olmuştur¹⁶⁶.

Adelaide'nin naipliği döneminde en kayda değer değişim, yönetim merkezinin bu şekilde önce Mileto'dan Messina'ya daha sonra da Palermo'ya taşınması olmuştur. Bunun dışında idari sistemde önemli bir değişiklik yaşanmamıştır. Adelaide, I. Roger tarafından düzenlenen resmi görevlendirmelerde herhangi bir değişiklik yapmamış ya da yeni bir merkezi idare mekanizması geliştirmemiştir. Aynı memurlar aynı şekilde görevlerini sürdürmüşlerdir¹⁶⁷. I. Roger'ın en nüfuzlu adamlarından olan Nicholaus, Simon'un saltanat dönemi boyunca aynı görevi sürdürmüştür. Fakat 1105 yılından sonraki süreçte II. Roger adına Adelaide'nin naipliği döneminde “ammiratus/emîr” unvanı ile Adelaide'nin önemli memurlarından biri olarak görevini sürdüren kişi Christodoulos¹⁶⁸ olmuştur. Christodoulos Doğu Roma, Grek

¹⁶² Houben 2002, 27; Metcalfe 2002, 302; Metcalfe 2009, 148.

¹⁶³ Loud 2012, 10.

¹⁶⁴ Houben 2002, 25.

¹⁶⁵ Daha önce Müslüman başkenti olan ve 1112 yılında Hristiyan başkentine dönüşen Palermo'yu Yahudi seyyah Tudelalı Benjamin şu şekilde tanımlamaktadır: “Messina'dan yaklaşık iki günlük bir yolculukla büyük bir şehir olan Palermo'ya gidilir. Kral William'ın sarayı da buradadır. Palermo'da 1.500 kadar Yahudi, çok sayıda Hristiyan ve Müslüman yaşamaktadır. Palermo, su membarları, ırmakları bol olan, buğday ve arpa tarlalarının yanında bağ ve bahçeleri bol olan bir yerdir. Sicilya Adası'nda buraya benzer başka bir yer yoktur.” Benjamin 2009, 129. Ayrıca Palermo kenti ile ilgili detaylar için bk. İbn Cübeyr 2008, 248-249.

¹⁶⁶ Smith 1969, 24; Houben 2002, 27; Curtis 1912, 101.

¹⁶⁷ Takayama 1993, 41-43.

¹⁶⁸ Christodoulos, Latin kaynaklarında Christoforus olarak geçmektedir. Takayama 1993, 44.

kültürüyle yetişmiş, aynı zamanda II. Roger'ın eğitiminden de sorumlu bir Sicilyalı idi¹⁶⁹. Adelaide, Grek ve Müslüman desteğinin sürekliliğini sağlayabileceği düşüncesiyle onların devlet kadrolarındaki sayılarını artırdı¹⁷⁰.

Adelaide'nin naipliği Sicilya'dan Kudüs'e gittiği yıl olan 1113 yılında son bulmuştur¹⁷¹.

1.2.2 II. ROGER'IN SİCİLYA NORMAN KONTLUĞUNU BAĞIMSIZ OLARAK DEVRALMASI (1112)

II. Roger 1112 yılında, on yedi yaşına bastığında artık annesi Adelaide'nin naiplik görevi tamamlanmış ve onun Sicilya Norman kontluğundaki bağımsız yönetimi fiilen başlamıştır¹⁷².

II. Roger babası öldüğünde henüz altı yaşındaydı. Dolayısıyla maalesef babasının bıraktığı mirası en iyi şekilde koruyabilmek için babasının idare mekanizmaları ve yönetim biçimiyle ilgili deneyimlerinden yararlanma şansına sahip olamamıştı¹⁷³. Fakat bu şanssızlığına rağmen devraldığı Sicilya Norman kontluğunu başarı ve istikrarla idare etmiş hatta Sicilya'da krallık yapılanmasının başlangıcını sağlamıştır. Öyle ki Sicilya kontluğunda II. Roger dönemi yeni gelişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir süreç olmuştur.

Genel olarak II. Roger, babası I.Roger'ın politikalarından çok da uzaklaşmamıştır. I. Roger, Kuzey Afrika ve Sicilya arasındaki ticari bağların kopacağı endişesiyle olmalı ki Kuzey Afrika yönlü sefer girişimlerinde bulunmamıştır. Diğer taraftan oğlu II. Roger'ın babasından farklı olarak ortaya koyduğu yeniliklerden biri İtalya yönlü saldırıların yanı sıra Kuzey Afrika üzerine de seferler düzenlemesidir. Bu anlamda II. Roger ve babasının politikaları noktasında bir farklılık söz konusudur¹⁷⁴. Kuşkusuz ki bu farklılık II. Roger

¹⁶⁹ Takayama 1993, 44; Houben 2002, 25.

¹⁷⁰ Haskins 1915, 227; Johns 2002, 63, Şahin 2012, 83.

¹⁷¹ Takayama'nın aktarımına göre; "Bu dönemde Calabria ve Sicilya kontu ile ilgili çok az kaynak vardır ve en temel kronolojik verilere ulaşmak bile oldukça zordur. 1101 yılına tarihlenen bir belgede (Palermo, Archivio di Stato, Tabulario di Abbazia di S. Filippo die Brühl, Tafel XXV. Edition: Cusa) Adelaide, "κομητήσση Ἀδελάσιας σὺν τῷ υἱῷ αὐτῆς ῥογέρῳ κ ὀμητῳ Σικελίας καὶ Καλαβρίας."/Sicilya ve Calabria kontesi Adelaide, onun oğlu kont Roger ile birlikte yönetti/ şeklinde kayıt bulunmaktadır. Dolayısıyla Adelaide'nin oğlu Roger, Calabria ve Sicilya kontu olarak tanımlanırken Simon'dan hiç söz edilmemiştir". Fakat Kont Simon'dan Caspar ve Chalandon gibi birkaç yazarın söz ettiğini de eklemektedir.

¹⁷² Backman 2003, 204; Malaterra 2005, 5; Curtis 1912, 102.

¹⁷³ Şahin 2012, 80.

¹⁷⁴ Loud 2006, 446; Altan 1993, 86-87; Norman 1979, 144.

açısından başarıyla sonuçlanmış ve bu II. Roger bu faaliyetiyle hâkimiyet alanını daha da genişletmiştir.

1.2.3 NAİP ADELAIDE’NİN KUDUS HAÇLI KRALI BAOUDOUIN İLE EVLİLİĞİ VE ÖLÜMÜ (1113-1118)

Kontes Adelaide, 1112 yılında Sicilya kontluğunu oğlu II. Roger’a devretti. Sonrasında Adelaide yeni bir fırsatla karşılaştı. Kudüs Kralı I. Baoudouin¹⁷⁵ ona bir evlilik teklifinde bulundu¹⁷⁶. Bu teklifi geri çevirmeyen Adelaide 1112 yılında Baoudouin ile evlenmek üzere Sicilya’dan ayrıldı¹⁷⁷. Zira bu evlilik Adelaide ve dolayısıyla da tüm Hauteville ailesinin yararına oldu. Adelaide ve Baoudouin’in birlikteliğinden bir çocuk dünyaya gelmez ise Baoudouin’in ilk evliliğinden de çocuğu olmaması nedeniyle Kudüs krallığının varisi olabilecek kişi Adelaide’nin oğlu II. Roger idi¹⁷⁸. Adelaide Kudüs’e gelirken silah, asker, teçhizat ve altın yüklü bir gemiyi de beraberinde getirerek 1113 yılının Eylül ayında ihtişamlı bir törenle evlendi¹⁷⁹.

Tören görkemli bir şekilde gerçekleştirilmiş olsa da evliliğin ardından işler tam tersi bir hal aldı. Adelaide ve Baoudouin’in evliliği kilise yasalarına aykırı idi¹⁸⁰. Baoudouin’in Adelaide ile evlilik yapma kararının arka planındaki gerekçe, ondan maddi anlamda yarar sağlamaktı. O sadece Adelaide’nin çeyizi ile ilgilenmişti. Zira Baoudouin maddi zorluklar içerisindeydi. Şövalyelerine ödemek için Adelaide’den gelecek çeyiz parasına ihtiyaç duymaktaydı. Bu nedenle Baoudouin, Adelaide’nin kabul etmesi için her koşulu hazırlamıştı¹⁸¹.

Her iki tarafın da tasarladığı ince hesaplar amacına ulaşmadı. Baoudouin ve Adelaide’nin karşılıklı çıkarları uğruna yaptıkları bu evliliğin hüsrarla sonuçlanması da kaçınılmaz oldu. Evlilikleri öncesinde Baoudouin ve Adelaide arasında yapılan anlaşma doğrultusunda bu birliktelikten bir çocuk dünyaya getirmediler ve Sicilya kontu II. Roger, doğrudan Kudüs

¹⁷⁵ Kudüs Haçlı Kralı ve Urfa Haçlı Kontu I. Baoudouin, Boulogne kontu Eustace’nin oğlu idi. En küçük kardeşi Godfrey de Bouillon ile birlikte I. Haçlı seferine katılmıştır. (Vitalis 1956, 190; Runciman 1998, 112; Burchard 2012, 282; Besant- Palmer 1871, 201; William of Tyre 1943, 415; Abu’l-Ferec 1999, 341.

¹⁷⁶ Chibnall 2006, 83; Metcalfe 2009, 95; Houben 2002, 28.

¹⁷⁷ Takayama 2013, 61;

¹⁷⁸ Cahen 2010, 130.

¹⁷⁹ Vitalis 1853, 137; Lowe 2013, 55; Ahmad 1965, 55; Houben 2002, 28-29.

¹⁸⁰ Wieruszowski 1969, 7; Cahen 2010, 130.

¹⁸¹ Smith 1969, 24; Cahen 2010, 130; Houben 2002, 28.

Haçlı krallığının varisi oldu¹⁸². Baoudouin 1116 yılının kışında, Adelaide tarafından planlandığı düşünülen, ciddi bir hastalığa yakalandı. Adelaide gerçekten böyle bir kurguyla hareket etmiş ise bunu yaparken Sicilya kontu II. Roger'ı Baoudouin'in varisi olarak kabul etmeyen kralın vassallarını ve Kudüs Patriarchını hesaba katmamış olduğu açıktır. Zira onlar bu döneme kadar elde ettikleri güçlerini kaybetmenin endişesini taşımaktaydı. Bu refleksiyle patriarch, yasal olarak halen kral Baoudouin'in hayatta olan ikinci karısıyla resmi evliliğinin sürdüğünü gündeme getirdi ve hasta kral Baoudouin'i, Adelaide'yi reddetmeye zorladı¹⁸³. Bunun üzerine Baoudouin, Adelaide'yi reddetti ve yapılan anlaşma geçerliliğini yitirmiş oldu¹⁸⁴.

Tüm bu gelişmelerin sonucunda Adelaide büyük bir hayal kırıklığı yaşadı. Baoudouin Adelaide'nin tüm parasını harcadıktan sonra onu 1117 yılında tekrar Palermo'ya gönderdi¹⁸⁵. Çok geçmeden, Sicilya'ya dönüşünden bir sonraki yıl Adelaide vefat etti¹⁸⁶. Elbette bu incitici durum Adelaide'nin oğlu II. Roger için unutulmazdı. Annesinin maruz kaldığı bu hakaret niteliğindeki davranış, II. Roger döneminde Sicilya ve Haçlı devletleri arasındaki ilişkilerin bozulmasına yol açtı ve öyle de devam etti¹⁸⁷.

1.3.II. ROGER'IN SİCİLYA NORMAN KONTLUĞUNU KRALLIĞA TAŞIMA SÜRECİ

Sicilya ve Calabria kontu II. Roger 1112 yılında idareyi devraldığında babası I. Roger'ın bıraktığı kontluğu, krallığa kadar taşımayı başardı. II. Roger Sicilya'nın tüm kentlerini istikrarla yönetti. Yurttaşları üzerinde öylesine bir otorite sağladı ki, soyguncu, hırsız, yağmacı ya da bu gibi herhangi bir suça yeltenme cesaretini taşıyan bir kişi bile söz konusu değildi¹⁸⁸. Alexander'a göre esasında Roger'ın yönetimdeki gücü "Tanrının izin verdiği" ve tanrının inayetiyle gelen bir güçtü. Zira Sicilya kontluğunu önce düklüğe ve çok geçmeden de itibarlı bir krallığa dönüştürmek hiç de kolay değildi¹⁸⁹. Her ne kadar II. Roger saltanatının ilk

¹⁸² Mayer 2004, 648; Ahmad 1965, 55; Norwich 1817, 125.

¹⁸³ Houben 2002, 29; Mayer 2004, 648.

¹⁸⁴ Norwich 1817, 125; Ahmad 1965, 55; Mayer 2004, 648.

¹⁸⁵ Boase 1971, 61; Slack 2003, 41; Norwich 1817, 125; Wieruszowski 1969, 7; Houben 2002, 29.

¹⁸⁶ Vitalis 1853, 137; Caspar 1904, 35; Houben 2002, 29.

¹⁸⁷ Mayer 2004, 648; Norwich 1817, 125; Curtis 1912, 111.

¹⁸⁸ Houben 2002, 30.

¹⁸⁹ Alexander of Telese 2012, 63-64.

yıllarında annesinin naipliği dönemindeki problemleri çözmüş ve gücünü artırmış olsa da¹⁹⁰ diğer taraftan farklı sorunlar ortaya çıktı.

1.3.1. II. ROGER VE PAPALIK ARASINDAKİ PROBLEMLER

1088 yılından başlamak üzere 1130 yılı Sicilya Norman krallığının kuruluşuna kadarki süreçte papalar, din üzerinde olduğu kadar politika üzerinde de etkililerdi¹⁹¹. Papa II. Urbanus'un ardından 1099 yılında II. Paschal papa tayin edilmiş ve 1118 yılına kadar da papalığı sürdürmüştür¹⁹². Bu süre zarfında II. Roger'ın annesi Adelaide Kudüs'ten kovulmuştu(1117). Baoudouin'in resmi evliliğinin yanı sıra Adelaide ile de bir evlilik yapması kilise hukukuna aykırı bir durumdu ve papalık bu evliliğe müsaade etmeyip Adelaide'nin Kudüs'ten Sicilya'ya dönmesine sebep olmuştu. Bunun neticesinde de II. Roger ile hem papalık hem de kral Baoudouin'in vassalları arasındaki ilişkiler bozulmuştu¹⁹³.

Bunun dışında Papa II. Urbanus döneminde 1098 yılında yapılan anlaşmada "Sicilya'da görevlendirilecek olan din adamlarının Sicilya kontları tarafından seçilmesi" hükmü yer almaktaydı. Ertesi yıl II. Paschal'ın papa olarak belirlenmesiyle birlikte Paschal yapılan bu anlaşmaya sınırlandırma getirmek istemişti. Papanın bu tutumu elbette II. Roger'ın olumlu karşılayabileceği bir tutum değildi. Dolayısıyla papalık ve II. Roger arasında yaşanan problemlerden biri de bu idi¹⁹⁴. Bu problemler karşısında II. Roger etki alanını genişletmek ve gücünü kanıtlamak amacıyla, babası I. Roger'ın yapmadığı Kuzey Afrika topraklarına yönelik bir saldırı planlamıştı¹⁹⁵.

¹⁹⁰ Loud 2012, 10.

¹⁹¹ Matthew 1992, 29.

¹⁹² Chevedden 2008, 195; Franz 1877, 14-18; Gilchrist 2003, 915; Loud 2007, 142; Matthew 1992, 28.

¹⁹³ Houben 2002, 29.

¹⁹⁴ Şen 2015, 122.

¹⁹⁵ Loud 2004, 446.

1.3.2. II. ROGER'IN KUZEY AFRIKA'YA YÖNELİK SALDIRISI (1118-1127)

II. Roger'ın İslâm dünyası ile askeri mücadeleleri ve nihai işgali Kuzey Afrika'daki pek çok sahil kasabasına yönelikti¹⁹⁶. Roger'ın Kuzey Afrika üzerine yaptığı saldırılar, emperyal dürtülerle hareket etmiş olabileceğini akla getirir de fiiliyatta bunun, hâkimi olduğu coğrafyanın stratejik konumuyla ilişkili bir tutum olduğu muhtemeldir¹⁹⁷. Zira II. Roger Sicilya Norman kontluğu'nun idaresini bağımsız olarak üstlendiği 1112 yılından itibaren gücünü giderek artırmış ve hâkimiyet alanını daha da genişletmek arzusunda idi. II. Roger bu arzuya, Kuzey Afrika'da bir tutunma noktası elde edebilmek için 1118-1127 yılları arasında ilk saldırılarını gerçekleştirdi ancak bu girişimler başarısız oldu¹⁹⁸.

Robert Guiscard, İtalya'da bir Norman deniz gücü oluşturmuştu. Yeğeni II. Roger yabancı güçlere karşı daha saldırgan bir politika izleyen yeni bir donanma hazırladı. Söz konusu bu donanma Antakyalı George ve Christodulos adındaki iki Yunan¹⁹⁹ amiralin idaresinde idi²⁰⁰. George ve Christodulos, daha önce Mehdiye emîri Temîm'e hizmet etmişlerdi²⁰¹. Temîm 1108 yılında vefat etti ve 1112 yılında bu iki isim II. Roger'ın hizmetine girdi²⁰². Donanma komutanları Afrika kıyıları ve bağlı denizleri iyi bilen kişilerdi. Kuzey Afrika topografyasını yakından tanıyan bu iki amiral idaresindeki Norman donanması, Müslüman Afrika devletlerle mücadelelerini 1118 yılında başlattı²⁰³. II. Roger'ın başlattığı ilk Norman seferi başarısızlıkla sonuçlanınca Normanlar ve Ziriler arasında bir düşmanlık yaşandı. Ali b. Yahya Murabitlar'ın²⁰⁴ yardımına başvurdu ancak 1121 yılında vefat etti. Yerine oğlu Hasan geçti.

¹⁹⁶ Ahmad 1975, 55.

¹⁹⁷ Şahin 2012, 85.

¹⁹⁸ Takayama 1993, 47; Ahmad 1975, 56.

¹⁹⁹ Curtis ve Ahmad'ın anlatımlarına göre Christodulos, Arap kroniklerinde "en-Nasrâni" olarak geçmektedir. Fakat her iki yazar da hem George hem de Christodulos'un Yunan asıllı oldukları iddiasındadır. Curtis 1912, 113; Ahmad 1975, 55. Caspar, amirallerin kökenlerine ilişkin bilgi vermemekle birlikte ünlü amiralin Sicilya'da Abdurrahman en-Nasrâni olarak tanındığını; fakat Hristiyanların Yunanca isim olan Christodulos'u kullandıklarını ifade etmektedir. Caspar 1904, 42. Loud ise George'dan "Arapça konuşan bir Yunan" olarak söz etmektedir. Ancak diğer taraftan Doğu düşüncesine hayranlık duyan, İslam medeniyetinin yükselişi ve Avrupa üzerindeki etkilerini inceleyen Hunke, Christodulos'un başlangıçta bir Müslüman olduğunu ve isminin de bu nedenle "Abdurrahman en-Nasrâni" olduğunu; yine aynı şekilde George'un da Arap kökenli olduğunu iddia etmektedir. Hunke 1997, 298-299.

²⁰⁰ Ahmad 1975, 55.

²⁰¹ Stanton 2015, 115.

²⁰² Caspar 1904, 41; Curtis 1912, 1113.

²⁰³ Curtis 1912, 113; Ahmad 1975, 55.

²⁰⁴ Günümüzde İspanya ve Fas topraklarında, o dönemde siyasi bir güç oluşturan Berberi hanedanıdır.

Murabıtlardan Ali b. Yusuf b. Taşfın'ın bağlılarından olan Beni Meymun, 1122 yılında Murabıtların emiri Ali b. Yusuf'a bağlı olarak Calabria'da Nicotra'yı talan etti. Halkın bir kısmını katletti. Bir kısmını ise köleleştirdi. Bunun üzerine II. Roger, karşı saldırıda bulunmak için Mehdiye'ye²⁰⁵ karşı bir donanma sevk etti. Bu hedefi doğrultusunda, Kuzey Afrika üzerine yapılacak saldırı planının duyulmasını engellemek açısından Kuzey Afrika'ya tüm giriş ve çıkışları yasaklamıştı; ancak emir Hasan bu durumu sezdi. Roger'ın saldırılarına karşı koymak için savunma sistemlerini güçlendirmek suretiyle Arap ve Berberîlerden oluşan bir ordu hazırlandı²⁰⁶. II. Roger 1123 yılında George'un komuta ettiği donanmayı Kuzey Afrika üzerine sevk etti. Bu donanma fırtınadan zarar gördü ve Mehdiye'ye ulaşamadı, 300 Norman gemisinden yalnızca 100 tanesi kurtuldu ve kurtulan bu güçler Kavsara Adası'nı talan ettiler²⁰⁷. Normanlar Mehdiye'ye girmeyi başaramayınca, Suriye'de başkent Şam'ın batısında bulunan el-Dimas²⁰⁸ adlı kentin kalesini kuşatıp, buradaki Müslümanların yerine kendileri yerleştiler. Fakat el-Hasan tarafından Mehdiye'den gönderilen birlik burada Normanları kuşatma altına aldı²⁰⁹. Kuşatılan Norman güçlerinin tamamı öldürüldü²¹⁰.

II. Roger'ın İfrikiyye üzerine yaptığı bu girişim onun açısından bir hayal kırıklığı yaratırken; İfrikiyye emîri el-Hasan için bir başarı göstergesi olmuş ve bu başarı Kuzey Afrika emirlerini cesaretlendirmiş olmalı ki 1127 yılında Benî Meymun tekrar Normanlara karşı bir baskın düzenledi ve Patti'ye²¹¹ saldırı²¹².

Messina'nın 1061 yılında Normanların eline geçmesiyle yükselen Norman gücünün ardından Müslümanlar ilk kez Normanlar karşısında üstünlük sağlamışlardı. Hâl böyle olunca da II. Roger zayıflayan gücünü yeniden pekiştirmek gayesi ile müttefik arayışlarına girdi ve Kuzey Afrika emirleriyle yapıcı ilişkiler kurmak durumunda kaldı. Zira II. Roger'ın Sicilya Norman kontluğu'nu krallığa taşıma planları vardı ve bu planın hayata geçebilmesi için de gücünü koruması hatta daha da artırması gerekiyordu.

Krallığın tesis edildiği dönemde de yine II. Roger ve diğer Sicilya Norman krallarının Kuzey Afrika ile ilişkileri söz konusudur.

²⁰⁵ Tunus'da Akdeniz kıyısında yer alan bir kent.

²⁰⁶ Şahin 2012, 86.

²⁰⁷ Ahmad 1975,56; Şahin 2012, 86.

²⁰⁸ El-Dimas, Suriye'de, başkent Şam'ın batısında bulunan kenttir.

²⁰⁹ Boghosian 2010, 50.

²¹⁰ Curtis 1912, 115.

²¹¹ Bk. Harita-6.

²¹² Ahmad 1975, 56.

1.3.3. II. ROGER'IN APULIA POLİTİKASI (1121-1127)

II. Roger, Apulia ile olan ilişkilerinde, babasının planlarını eyleme geçirmiş ve onun politikalarını sürdürmüştür. Dük William'ın çocuğunun olmaması toprak kazanımı ve dükalığta etkinliği olması açısından onu özel bir noktaya taşıdı. Büyük kont'un ölümünden beri Apulia'da papalığın tutumu değişim gösterdi. Papa Paschal'ın dükalığ üzerindeki müdahalesi zaten söz konusuydu ve bu müdahale Dük William ve Kont Roger arasındaki ilişkilerle daha da arttı. II. Calixtus aleni bir biçimde Sicilya'nın yükselen gücüne düşmanca bir tavır içerisindeydi²¹³. Roger ve William arasında 1121 yılı Eylül ayında bir anlaşma yapıldı ve II. Calixtus, bu barış anlaşmasını onaylamak amacıyla Salerno'ya gitti²¹⁴. Anlaşmanın onaylanıp onaylanmadığı Roger tarafından yapılan istiladan dolayı bilinmemektedir²¹⁵. Yine aynı yılın Ekim veya Kasım ayında anlaşmanın ilk iki ayı içerisinde II. Roger, Apulia ve Calabria'yı istila etti²¹⁶.

Söz konusu anlaşmanın koşullarıyla ilgili bilgilerin sınırlı olması sebebiyle Sicilya kontu Roger'ın bu eyleminin haklılık derecesi bilinmemektedir. Calixtus, Roger'ı vazgeçmek konusunda yüreklendirmeyi bir görev bildi. Onun barışı tesis etmeye yönelik çabaları başarıya ulaşmadı²¹⁷. Dük ile 1122 yılında yapılan ikinci anlaşmada Roger'ın avantaj elde etmesinin önüne geçemedi. Her halükarda barış sağlandı ve kısa süre sonra William, Arianolu Kont Jordan'ın haksızlığını ortadan kaldırmak için Roger'ı ziyaret etti. Bir diğer anlaşma açıkça sonuçlandı. Bu anlaşmayla birlikte Roger Palermo ve Messina dükalıklarının yarısını ve Calabria'nın da tamamını elde etmiş oldu²¹⁸. Sicilya kontu II. Roger'ın Apulia'daki itibarını güçlendirmeye yönelik çabaları Messina'da büyük meblağlar karşılığında gerçekleşti²¹⁹. Diğer taraftan Dük William, Messina dükalığının resmiyetteki varisi konumundaydı. Dolayısıyla bu anlaşma ölüm döşegindeki dük William tarafından kabul edilebilir bir durum değildi. Yine de Roger'ın, William'ın varisi olmasını sağlamıştı²²⁰.

²¹³ Jamison 1913, 232.

²¹⁴ Falco Benevento 2012, 165.

²¹⁵ Jamison 1913, 232.

²¹⁶ Watterich 1862, 116.

²¹⁷ Jamison 1913, 233.

²¹⁸ Jamison 1913, 233. Falco Benevento'nun iddiasına göre; Dük William, Sicilya Kontu II. Roger'ın yardımını elde etmek gayesiyle ona Palermo ve Messina kentlerinin yarısı ve Calabria'nın da tamamını 600 şövalye ve 500 ons altın karşılığında verdi. Falco Benevento 2012, 165.

²¹⁹ Romuald of Salerno 2012, 250.

²²⁰ Alexander of Telese 2012, I-4.

Sicilya kontu II. Roger, William'ın ölüm haberini aldığıında Akdeniz Adaları'na sefer hazırlığı içerisindeydi. William'ın ani ölümü, Apulia'daki fetih hareketlerini zorlaştırdı. Zira oradaki koşullar hiç de kolay değildi. II. Roger bu eksikliğe rağmen en iyisini yapma noktasında hiç vakit kaybetmedi. Ağustos ayının başlarında Salerno'ya gitti ve saldırı hareketi ile ilgili büyük ve zorlu macerasına başladı²²¹.

1.3.4. II. ROGER'IN SALERNO POLİTİKASI VE İSTİLANIN BAŞLANGICI

Apulia Dükü olan Roger Borsa 1111 yılında ölünce, yerine oğlu William gelmişti. William ise 1127 yılında, Salerno'da öldü²²². Onun ölümünün ardından 1128 yılında baronlar Papa Honorius'a karşı ayaklandılar. Norman egemenliği ciddi ölçüde sarsıldı. Merkezi otorite zayıfladı ve anarşi ortamı doğdu. Bu ayaklanmadan olumsuz etkilenen Papa, II. Roger'ın yardımına başvurdu²²³. Yardım talebi üzerine II. Roger, donamasını Salerno Körfezine demirledi. Büyükelçiler gemileri serbest bıraktı ve halkın Sicilya kontu Roger'a boyun eğmesini talep ettiler. Bunun yanı sıra Roger, ardında çocuğu olmayan William'ın hayattayken kendisini varis olarak tayin ettiğini ileri sürmekteydi²²⁴.

Salerno halkı Roger'a tamamen boyun eğmeyi reddetmiş ve direnmişti. Zira onlar, dük ve ataları tarafından acılara maruz bırakılmış bir halktı. Dolayısıyla Sicilya Kontunun da onlardan daha iyi olacağına dair bir inançları yoktu. Boyun eğmeyi reddetmekle yetinmeyen Salerno halkı, kontun habercilerinden birini öldürmek suretiyle niyetlerini daha da açık şekilde ifade etmiş oldular. Buna rağmen Roger, iddiasını sürdürme konusunda ısrarcıydı. Nihayetinde Roger'ın bu kararlılığı onun Salerno'nun kontrolünü ele geçirmesini sağlamıştı. Bu arada kont Rainulf,²²⁵ onunla tanışmak üzere gelmişti. Rainulf bunun yanı sıra Ariano kontunun da kendisine bağlılığını talep etti. Nihayetinde II. Roger, Salerno'ya girdi ve kent surlarını kendi elinde tutma koşuluyla bir uzlaş politikası izledi. Benimsemiş olduğu bu politikayla II. Roger, anakarada dükalık yetkisinin en güçlü olduğu pek çok bölgede önemli bir tutunma noktası elde etti ve Salerno halkının sarsılmaz sadakatini kazandı. Böylelikle,

²²¹ Jamison 1913, 234.

²²² Caspar 1904, 61; Curtis 1912, 119; Falcandus 1897, 57.

²²³ Haskins 1915, 210; Şahin 2013, 87.

²²⁴ Romuald of Salerno 2012, 251; Houben 2002, 42; Curtis 1912, 118.

²²⁵ Alife kontu Rainulf, II. Roger'ın kız kardeşi Matilda'nın kocasıdır.

Sicilya ve İtalya topraklarındaki Norman birliği için ilk girişim, II. Roger'ın izlediği bu politika ile başarıya ulaşmış oldu²²⁶.

1.3.5. II. ROGER TARAFINDAN APULIA, CALABRIA VE SICILYA'NIN BİRLEŞTİRİLMESİ VE BİRİNCİ GÜNEY İTALYA KOALİSYONU (1127-1130)

Sicilya Adası'nı Müslümanlardan almayı başaran Normanlar, adadaki sosyal, siyasal ve kültürel yapılanmanın değişimini sağlamıştı. Bölge, hâlen Güney İtalya'dan bağımsızdı. Normanların fetih hareketlerinden sonraki nihai hedefleri söz konusu bu bölgelerin birleştirilmesiydi.

Apulia'da Dük Roger Borsa'nın ölümünün ardından yerine geçen oğlu William, henüz çocuk yaştan olduğundan annesi Elaine naip olarak William'ın yerine geçmişti. Diğer taraftan aynı dönemde II. Roger'ın naipliğini de annesi Adelaide üstlenmişti. Papa, V. Heinrich(1086-1125)²²⁷ tarafından esir alınmıştı²²⁸. Bunun yanı sıra merkezi otorite zayıflamıştı. Bari kenti 1115 yılında bölgede Norman yanlısı ve Norman karşıtı gruplar arasındaki çekişmelerle sarsıldı. Artık orada, 1118 yılından itibaren Constance'ın üstünlüğü tanınmadı. Bari'nin yeni yöneticisi kentin soylularından biri olan Grimoald Alferanites²²⁹ idi. Grimoald 1123 yılına kadar kendisini "Aziz Nikolas ve tanrının bir lütfu olan hükümdar" olarak tanımladı. Dük William'ın 1127 yılındaki ölümünü Salerno'daki ayaklanmalar, Troia ve çok sayıda Apulia kasabası takip etti ve 1128 yılında, giderek papa yönetimine karşı direnen Beneventum halkı, kentin papazını öldürdü²³⁰. Dolayısıyla bu dönemde Güney İtalya'da tam anlamıyla bir kargaşa ortamının varlığından söz edilebilir. Güney İtalya'daki istilanın ilk dönemi ve Apulia politikalarının genişletilmesi süreci 1127 yılında Dük William'ın ölümünden, 1130 yılında Papa Honorius'un ölümüne kadar olan dönemi kapsamaktadır. Yeni Apulia dükünün papalıkla ve Capua prensliğiyle olan ilişkileri Beneventum anlaşması ile belirlenmişti. Diğer taraftan Roger'ın iktidarı, hükümdarlık görev ve konuları Melfi'deki toplantıda belirlenmiştir.

²²⁶ Romuald of Salerno 2012, 253; Jamison 1913, 221-222; Curtis 1912, 118-119; Caspar 1904, 72.

²²⁷ Kutsal Roma- Germen İmparatoru hakkında detaylı bilgi için bkz. Theodor Schieffer: Heinrich V. Neue Deutsche Biographie (NDB). Berlin 1969.

²²⁸ Norwich 1992, 342.

²²⁹ Falco of Beneventum, Grimoald Alferanites'i "vir valde mirabilis et bellicosi spiritus/ güçlü ve savaşçı ruhlu bir adam" olarak tanımlamaktadır. Falcone di Beneventanum, 1132.3.3.

²³⁰ Loud 2004, 445.

Bu iki unsur dük ve karşıtları arasındaki *modus vivendi/geçici anlaşma*'dan ileri gelmektedir²³¹.

O döneme kadar Roger'ın Salerno Prensi ve Apulia dükü olması herhangi yeni bir yasal durum yaratmamıştı. Teoride Dük William'ın yerini alması basitti. Aynı huzursuz ortamı miras almıştı fakat William'ın hayatında karanlık olan teşkilatsız durumu söz konusuydu ve onun ölümüyle bir canlanma başlamıştı. Esasında Roger'ın sağladığı bu canlanma, Alife'li Rainulf ve dükalık merkezlerinin isyanlarla sarsılmasıyla gerçekleşmişti. Ayrıca bu durum, Arianolu Jordan gibi şahsiyetlere, Roger'ın kendileri üzerindeki etkinliğini hatırlatmak için önemli bir sebepti ve bu, onlara Sicilya kontu II. Roger'ın dük olarak yükselmesini önlemek adına çaba sarf etmelerinin bir anlam taşımayacağını düşündürmekteydi. Bununla birlikte Bari ve Taranto'nun bağımsızlığı ve dükün yetkileri de tanınmaktaydı. Roger ve Papalık arasındaki ilişkiler hiç de içten değildi. Papa Honorius, II. Roger'ın karakterini tanıyordu ve Güneyde papalık karşısında Roger'ın düklüğünün üstün gelmesini ağır darbe olarak nitelemekteydi²³².

Sonuç olarak Apulia'nın Sicilya ve Calabria ile birleşmesi güç dengesini zedelediği gibi Salerno ve Capua kontları birbirlerini etkisiz hale getirdiler. Bu dağılma süreci, Güney İtalya ve Sicilya'nın birleştirilmesiyle birlikte boyut değiştirdi. Sancılı geçen bu dönemler nihayetinde tüm bölgenin birleştirilmesiyle sonuçlandı²³³.

1.3.6. PAPA II. HONORIUS İLE YAPILAN BENEVENTUM ANLAŞMASI (1128)

Papa Honorius 1128 yılına kadar ki süreçte politikalarında tamamen başarısız olunca koalisyon tarafından desteklenmediğini gördü ve II. Roger'la bir anlaşma yapmak durumunda hissetti²³⁴. Zira Papa Honorius, yanındaki baron ve şövalyelerin silah altında olmaktan şikâyet ettiklerini ve kaçıp kurtulma arzusunda olduklarını anlamıştı. Papa, zaman kaybetmeden ve gizlice II. Roger'a, onun kendisine düklük vereceğini garanti ederek Beneventum'a davet etti. Bunun yanı sıra kendisine bağlılık yemini etmesi talebinde bulundu²³⁵.

²³¹ Jamison 1913, 235.

²³² Jamison 1913,236.

²³³ Loud 2004, 445; Caspar 1904, 74.

²³⁴ Jamison 1913, 237.

²³⁵ Alexander of Telese 2012, I-14.

Aynı yılın Ağustos ayında II. Roger, Papa Honorius'un daveti üzerine kentin dışındaki St. Felice'ye²³⁶ geldi ve dağın eteklerine ordusunu dağıttı²³⁷. Bu bölgede gerçekleşen müzakereler iki gün sürdü ve II. Roger, Capua prensliğine hiçbir şekilde saldırı planlanmayacağı ve Beneventum'da da ilerlemeyeceği sözünü verdi. Ayrıca Troina'daki haklarından vazgeçmeyi de kabul etmedi²³⁸.

Anlaşmanın sonucunda Papa Honorius, II. Roger'ı Normanların bu tarihe kadar Güney İtalya'da elde ettikleri toprakların hâkimi olacağını kabul etti ve onu Apulia Dükü olarak tanıdı. Bunun karşılığında ise Roger, Papa'ya bağlılık yemini etti²³⁹. Şüphesiz ki güç dengesi, II. Roger ile sağlanıyordu. Roger, Güney İtalya'da istila hareketlerinde başarı elde ederek Güney İtalya toprakları ve Sicilya'yı birleştirmeyi başarınca tüm dünyanın gözünde itibar ve saygınlık kazandı. Roger'a başkaldıran yalnızca Apulialı baronlardı. Bu isyanlar da söz konusu Beneventum anlaşmasıyla çözüldü ve Roger tam anlamıyla avantajı elde etti. Genel olarak anlaşma yeni Güney İtalya devletlerinin papalığa boyun eğeceği şeklinde özetlenebilir²⁴⁰.

Sonuç olarak Beneventum anlaşmasıyla birlikte papalık ve II. Roger arasındaki gerilim sona erdi, II. Roger papalık karşısında üstünlüğü elde etti. Papa Honorius, II. Roger üzerindeki aforoz cezasını kaldırdı. II. Roger, Beneventum kentinin dışındaki Sabato nehri yakınında gerçekleştirilen bir merasim ile Apulia Dükü ve Güney İtalya'da kazanılan toprakların tek hâkimi olarak ilan edildi²⁴¹. Böylece II. Roger Güney İtalya ve Sicilya topraklarındaki amaçlarını sırayla gerçekleştirdi. Güney İtalya'daki Norman toprakları ve prenslikler arasındaki bölünmüşlük ve kaotik ortam II. Roger için tek engeldi. Bu engelin ortadan kalkmasıyla birlikte II. Roger'ın nihai hedefi olan Sicilya'da krallık tesis etmek ve kendisini Sicilya kralı ilan etme fırsatı doğdu²⁴².

1.3.7. BÜYÜK MELFİ TOPLANTISI (1129)

Honorius ile Roger'ın uzlaşısı sağlamasının ardından, sıra vatandaşlarıyla ilişkileri düzenlemeye geldi Papa Honorius'un ilticasına rağmen isyancılar mücadelesini sürdürdü ve

²³⁶ Beneventum'a yakın bir konumda yer almaktadır.

²³⁷ Alexander of Telese 2012, I-15.

²³⁸ Curtis 1912, 126.

²³⁹ Caspar 1904, 501; Alexander of Telese 2012, I-14/15; Curtis 1912, 126.

²⁴⁰ Jamison 1913, 237; Curtis 1912, 126.

²⁴¹ Matthew 1992, 31; Romuald of Salerno 2012, 253.

²⁴² Houben 2002, 47; Chibnall 2006, 87; Jamison 1913, 237.

1129 yılında bu direniş kırıldı. Güven tesis edilince II. Roger, uzlaşmacı bir tutum sergiledi. Mücadeleler sırasında Apulia kontları tarafından kaybedilen topraklar tekrar eski sahiplerine bırakıldı ve Grimoald, Bari kentinin savunmasını üstlendi. II. Roger, barış ve adaleti tesis etme arzusunda idi. Otoritesini yasal olarak geniş alana yaymaktan ziyade isyanları bastırmaya gayret etti. II. Roger'ın saltanatı, toplumun savunmacı kesiminin kaderi olan sefaleti açığa çıkaran bir koşul yaratmadı. Tam aksine isyanlardan beri kötüye giden durum ülkenin tüm bölgelerine yayıldı²⁴³.

Her ayrışma, çatışma ve mücadele; köylerdeki yangın, yağma, zeytin ağaçlarının kesilmesi, filizlerin sökülmesi ve yeni ekilmiş buğday tarlalarının sürülmesi anlamına geliyordu. II. Roger, düklük merkezlerinde barış ve adalet sağlandığı takdirde güven ortamının doğacağını farkında olduğunu göstermek istiyordu. Bu amaçla 1129 yılında Melfi'de büyük bir il meclisi topladı ve orada geniş kapsamlı bir barış fermanı ilan etti. Söz konusu bu büyük Melfi toplantısına tüm Apulia ve Calabria kontları, psikoposlar ve başrahipler katıldı. Dük ve oğulları Roger ve Tancred'in bağlılık yemini tüm kontları etkiledi ve onlar bu anlaşmaya bağlı kalmaya mecbur oldular²⁴⁴.

Bu anlaşma kalıcı bir barış ve saldırmazlık anlaşmasıydı. Aynı zamanda II. Roger, anlaşmanın taraflarından barışı korumak ve adaleti sürdürmek için yemin etmelerini istedi. Anlaşmaya göre; elde edilen Güney İtalya topraklarının muhafaza edilmesinde gasp ya da yağma değil uzlaşma esas alınacaktı. Şayet bu anlaşmaya rağmen problem çıkaran unsurlar tespit edilirse de bu şahıslar II. Roger'ın belirleyeceği bir mahkemeye sevk edilmek suretiyle adalet sağlanacaktı. Barış ve huzur ortamı tüm din adamları, yani başpiskoposlar, piskoposlar, başrahipler, rahipler, vaizler ve onların mülkî hakları; çiftçiler, köylüler dâhil halkın tamamı ve onların mülkî hakları için; hacılar seyyahlar, tüccarlar için korunmalıydı. Ne kendilerine ne de arazilerine tacizlere izin verilmemeliydi. Bu nedenle Roger'ın, tüm bu topraklarda huzur ve güvenliği sağlamış olması şaşırtıcı olmadı²⁴⁵.

Gerçekleştirilen Büyük Melfi Consili ile birlikte sağlanan bu güven ortamı ve öncesindeki Beneventum Anlaşması ile birlikte II. Roger, Güney İtalya'daki egemenliğini güvence altına almış, Sicilya Norman krallığına adım adım yaklaşmış, hatta krallığın tesisi açısından sona gelmişti.

²⁴³ Jamison 1913, 237.

²⁴⁴ Matthew 1992, 246; Jamison 1913, 238.

²⁴⁵ Alexander of Telese 2012, 75; Caspar 1904, 84-85; Matthew 1992, 174-175; Curtis 1912, 129-130.

1.3.8. İDARİ REFORMUN TEMELİ OLARAK PAX DUCIS KAVRAMI

Roger'ın Melfi'deki tutumu ve pax ducis algısını tam anlamıyla kavrayabilmek için öncelikle Güney İtalya ve Sicilya'daki barış ve uzlaş hareketinin açıklanması gerekmektedir²⁴⁶. 11. yüzyılın sonu ve 12. yüzyılın başlarında, Batı Avrupa'ya nüfuz eden barış hareketi bu bölgelerde korunamamıştı. Norman istilaları pek çok açıdan farklılık gösterdiğinden Sicilya ve ana karadaki barış ortamının da ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

Sicilya, 1091 ve 1094 yılları arasında büyük kontun sağladığı kalıcı barış çizgisi üzerinden ilerliyordu. Fakat II. Roger'ın *pacem posui continuam*²⁴⁷ ifadesiyle eyleme geçirdiği barış sürecinin somut hükümleri bilinmemektedir. Bununla birlikte amaç, dönemlik ve geçici bir barış değil; daimi barışı sağlamaktı. Melfi'deki büyük toplantıda yer verilen barış hükümleri muhtemelen genel bir ilke olarak kabul edildi²⁴⁸. Apulia'daki daimi barışın sağlanması için merkezi otorite ciddi ölçüde sarsılmıştı. Melfi'de 1089 yılında ve Troia'da 1093 yılında II. Urbanus ilahi ateşkesi ilan etti. Urbanus'un bu örneğini 1115 yılında II. Paschal, 1120 yılında da Papa II. Calixtus devam ettirdi. Bunlardan 1115 yılındaki ateşkes ilginç olup daha önceki girişimlerdeki ilerlemeye işaret etmektedir²⁴⁹.

Arianolu Kont Jordan, Loritello Kontu ve diğer Apulia baronları, dönemlik ya da geçici bir barış yerine üç yıl için yılın her günü sulh ortamının muhafaza edileceğine dair yemin etmişti. Durum hiç de umulduğu gibi olmadı. Aksine, 1119 yılının baharında kont ve Alifeli Rainulf arasında tekrar bir savaş başladı²⁵⁰.

Beneventum'da yapılan toplantıda tüccarların korunması ve onları taciz eden herkesin kentten çıkarılması kararı alındı. Ateşkes süresi sona ermeden önce Papa Calixtus, Beneventum'a ulaştı ve Ağustos ayında Dük William'ın da varlığıyla Troia'da barış ilan etmişti. Barışın hükümleri muhafaza edilip sürdürülemedi. Yine de Papa Calixtus'un çabaları, II. Roger ve papalık arasındaki temaslar açısından önem taşımaktadır²⁵¹.

²⁴⁶ Niese 19010, 215.

²⁴⁷ *pacem posui continuam*, “daimi barışı tesis etmek” anlamına gelmektedir.

²⁴⁸ Jamison 1913, 239.

²⁴⁹ Jamison 1913, 240.

²⁵⁰ Falco of Beneventum 2012, 152.

²⁵¹ Jamison 1913, 240.

Troina'da²⁵² ateşkes ilan edildikten sonra, Dük William ve kuzeni arasında yapılan anlaşmayı onaylamak için Calixtus derhal Salerno'ya gitti. Bu barış hareketi direkt olarak Roger'ın dikkatini çekti ve 1129 yılında da Melfi'de ateşkes ilan edildi²⁵³. Bu, şeklen Kuzey Avrupa'daki daimi barışın özelliklerini anımsatmasının yanı sıra papalığın barış hareketine de yakından benzemektedir.

Melfi toplantısıyla ilgili olarak kronik yazarları tarafından yapılan değerlendirmelere göre Apulia ve Calabria'nın ileri gelenlerine üç kere barış yemini konusunda baskı yapılmıştır. İlk olarak dük ve oğulları sadakat ve itaat yemini ettiler. Şövalye sınıfının üyeleri arasındaki savaş ve mücadeleleri yasaklayan dükalık bildirisine itaat edeceklerine dair yemin ettiler. Solarak da daimi barış adına genel anlamda tüm din adamları, emekçi, köylü, tüccar ve seyyahları hırsızlık, soygunculuk ve yağma gibi her türlü tacizden uzak tutup, onlar arasında adalet ve sulhu tesis edeceklerine dair yemin ettiler²⁵⁴.

Bu bağlılık ve ateşkesi muhafaza yeminleri sıradanlaşmış bir çözüm olsa da 1115 yılında Troina'daki ateşkesin ilerlemesini sağlamıştır²⁵⁵. Sonrasında ise şövalye olmayan sınıfın güvenliği de üç yıl süreyle garanti edilmiştir. Böylelikle artık Apulia da Sicilya gibi daimi barışa kavuşmuştur²⁵⁶. Tüm kontlardan alınan sadakat yemini Roger'ın reformlarının temel taşıydı. Melfi'deki bağlılık yemini bir diğer açıdan daha ele alınmalıdıröyle ki kontlar yalnızca düke bağlılık sözü vermedi aynı zamanda onun talimatlarına da itaat edeceklerdi. Yani hırsızlar ve diğer suçların yasaklanması kadar savaş karşıtı dükalık bildirisine de itaat ettiler. Güney İtalya, İngiltere ve Normandiya'da olduğu gibi bundan böyle barış ihlali, feodal bağların ihlali olarak yorumlandı ve şiddet suçları da ağır suçlar kapsamındaki cezaya tâbi tutuldu²⁵⁷.

²⁵² Troina, Apulia'da yer almaktadır.

²⁵³ Matthew 1992, 246.

²⁵⁴ Jamison 1913, 240-241.

²⁵⁵ Loud 2006, 445.

²⁵⁶ Alexander of Telese 2012, I-18; Falco of Beneventum 2012, 204.

²⁵⁷ Jamison 1913, 241.

İKİNCİ BÖLÜM

2. II. ROGER VE SİCİLYA NORMAN KRALLIĞI

Dük II. Roger, Ancona sınırları ve Roma'ya kadar olan toprakların tamamını kontrolüne geçirince dayısı Kont Henry, II. Roger'ın isminin düklükle değil kraliyetle anılması ve krallığın başkentinin de Palermo olması yönünde kendisine öneride bulundu²⁵⁸. Hırslı ve politikaya eğilimli olan Roger'ın faaliyetlerinde dayısının bu önerisi etkili oldu. Krallık, Hauteville hanedanının toprak kazanımı ve kazanılan toprakların da birleştirilmesi adına gerekliydi. Zira Dük ya da Kont unvanı ile bu kazanımlar tartışmaya açık olup krallığın altındaki hiçbir otoritenin bunu sağlaması mümkün görünmüyordu²⁵⁹.

Normanlar Melfi'de gerçekleştirilen toplantı ile birlikte, Güney İtalya'daki varlıklarını pekiştirmişlerdi. Son toprak olan Capua'nın da 1129 yılında II. Roger'ın eline geçmesiyle Güney İtalya, "Apulia Düklüğü" çatısı altında tamamen bileştirilmiş oldu²⁶⁰. Bundan böyle II. Roger hem Sicilya kontu hem de Apulia Dükü unvanlarıyla anıldı²⁶¹. Diğer taraftan II. Roger, kendisini kont olarak değil Sicilya kralı olarak anılması arzusunda olup²⁶² onun bu arzusunu gerçekleştirmesinin önünde herhangi bir engel de kalmamıştı.

Dolayısıyla bu tarihten itibaren II. Roger Sicilya Norman krallılığını tesis etmek ve meşru bir zemine yerleştirmek gayreti ile faaliyetlerine devam etti.

2.1. MONARŞİNİN KURULMASI VE KENTLERİN ORGANİZASYONU (1130-1135)

II. Roger'ın egemenliğini krallığa dönüştürme arzusunun hayata geçmesi Sicilya Norman tarihi açısından bir dönüm noktasıdır. Anakaranın fethinin ikinci dönemi 1130 yılında II. Anacletus ve II. Innocentus'un papalık seçimleriyle başlayıp 1135 yılında Pisa donanmasının yenilgisi ve kent yönetiminin organizasyonları ile son bulmaktadır²⁶³.

²⁵⁸ Alexander of Telese 2012, 63; Curtis 1912, 131.

²⁵⁹ Curtis 1912, 131.

²⁶⁰ Loud 2006, 448.

²⁶¹ Falcandus 1897, 2; Falcandus 1998, 57; Haskins 1915, 210.

²⁶² Falcandus 1998, 57.

²⁶³ Jamison 1913, 244.

Krallığın ilk yıllarında sistem, *Sicilie Apulie et Calabrie rex*²⁶⁴ şeklindeydi. Daha sonra ise *rex Sicilie ducatus Apulie et principatus Capue*²⁶⁵ olarak nihai şeklini almıştır. Dolayısıyla Krallığın son şeklinde aralarında en nüfuzlu olan bölgenin Sicilya olduğunu söylemek mümkündür. Palermo ise hükümet merkezi olması açısından önemli bir bölgedir. Bunun dışında Apulia Düklüğü ve Capua Prenslığı eski önemini kaybetmiştir. Norman devletleri ise politik ittifaklar içerisinde sıradan eyaletler idi²⁶⁶. Zira II. Roger birbirinden bağımsız olan bu bölgeleri idari bakımdan tek elde toplamayı başarmıştı.

Diğer yandan 1130 yılında Papa II. Honorius²⁶⁷ ölünce papalık tartışmaları başlamış ve Avrupa’da bir sorun haline gelmişti. Bu noktada II. Roger, kendi politikalarında, papalık seçimlerine ilişkin olarak bir taraf belirlemek durumundaydı²⁶⁸.

2.1.1. PAPALIK İLE GÜNEY İTALYA’NIN ÖNDE GELENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER VE KRALLIK UNVANININ ALINMASI

II. Roger’ın krallığı tesis etmesi ve otoriteyi “tek adam” olarak elde edebilmesi için papalığın onayını alması, kilisenin sadakatini kazanması gerekiyordu. II. Roger’ın süzeranlığında Papa ile yapılacak işbirliği şarttı²⁶⁹. Bu nedenle II. Roger, Honorius’un ölümünün ardından gerçekleşecek olan papalık seçimlerine dâhil oldu.

Şayet papalık için yalnızca bir aday olursa bu kişinin Travestevere’de Aziz Mary’nin başpapazı olan Peter di Lione olacağı düşünülüyordu. Peter’in babası Leo, Roma’da Gregory’nin sağ kolu idi. Kendisi Fransa’da okumuş ve Cluniac Tarikatı’na²⁷⁰ bağlı idi. Papa II. Paschal (1099-1118)²⁷¹ onun kardinal²⁷² olmasını sağlamıştı. Roma’da zengin bir dedenin

²⁶⁴ “Sicilya, Apulia ve Calabria Krallığı” anlamına gelmektedir.

²⁶⁵ “ Sicilya Krallığı Apulia Düklüğü ve Capua Prenslığı” anlamına gelmektedir.

²⁶⁶ Jamison 1913, 244.

²⁶⁷ Mann 1925, 297-305; Loud 2007, 151.

²⁶⁸ Caspar 1904, 327; Jamison 1913, 244.

²⁶⁹ Curtis 1912, 132.

²⁷⁰ Knowles 2003, 597-606.

²⁷¹ Gilchrist 2003, 916.

²⁷² Katolik başpapazı’nı ifade eder.

torunu idi. Onun zenginlik ve refah içinde yaşıyor olması yoksullar, orta sınıf ve kentin aristokratları arasında kendisine bir şöhret getirmişti²⁷³.

Curia'nın (papalık jürisi) başkanları baş hâkim Almeric ve başpapaz Bolognalı Gerard idi. Honorius ölmeden önceki ön seçimlere başkanlık eden bu isimler, seçimde aralarında Peter di Lione'nin de olduğu sekiz kardinal belirlemişti. Almeric, Papa Honorius'un öldüğü günün sabahında kardinalleri çağırdı, seçmenlerin sayısı beşin üzerindeydi. Bu seçmenler arasından Kardinal Gregory, II. Innocent adıyla seçildi. Aynı gün diğer kardinaller San Marco'da toplandılar ve Peter di Lione'da Anacletus olarak seçildi²⁷⁴. Daha önce Sicilya ve Güney İtalya topraklarının birleştirilmesi papalık seçimlerinde iki tane papa seçilmesi avantajını sağlamıştı²⁷⁵. Kuşkusuz ki teknik anlamda Anacletus'un seçimi de II. Innocent'in seçimi kadar geçerliydi fakat bu, papalık merkezinde sık sık tekrarlayan bir uzlaşmazlığa neden olmuştu. II. Inocent, Roma'da sağlam bir tutunma noktası elde edememişti. Bu nedenle Kuzey İtalya veya Fransa'ya geçmesi gerekmektedir. Nitekim II. Innocent, Trastevere'ye, akabinde de seçmenleri eşliğinde Pisa'ya gitti. Anacletus ise papalık merkezinde hükmetme yetkisine sahip pozisyondaydı²⁷⁶. Seçimlere dâhil olan II. Roger, Anacletus ile kendisinin krallığını onaylaması durumunda ona papalık tacını bizzat giydireceği yönünde mutabakata varmıştı. Dolayısıyla bu mutakabatın sağlanmasıyla Roger, Anacletus'u destekledi ve onun bu seçimlerde Anacletus'u desteklemesi, papa sayesinde krallığı güvenceye alması sonucunu doğurdu. Roger'ın bu eylemi gerçekten onun nihai başarıya ulaşmasını sağladı²⁷⁷.

Nitekim öyle de oldu ve 1130 yılına kadarki süreçte zaman zaman uzlaş, zaman zaman çatışmalar olsa da muhalifler II. Roger karşısında etkili olamadı ve II. Roger bu yıldan itibaren istediğini almayı başardı. Palermo Katedrali'nde 1130 yılında gerçekleştirilen törenle II. Roger'a Papa Ancletus tarafından Sicilya, Calabria ve Apulia krallık tacı giydirildi²⁷⁸. Papa Anacletus II. Roger ve krallığını “Tanrı'nın izniyle, Sicilya, Apulia ve Calabria kralı; Hristiyanlığın savunucusu ve yardımcısı; Büyük Kont Roger'ın halefi ve oğlu” olarak

²⁷³ Curtis 1912, 132.

²⁷⁴ Curtis 1912, 133.

²⁷⁵ Ahmad 1975, 55.

²⁷⁶ Curtis 1912, 134.

²⁷⁷ Jamison 1913, 244.

²⁷⁸ Tronzo 2015, 62; Norwich 1817, 3; Matthew 1992, 33-34; Loud 2004, 448; Curtis 1912, 136; Ahmad 1975, 55.

kutsadı²⁷⁹. Krallığın tesis edilmiş olması İtalya’da bulunan Normanlar için yeni bir sayfa açmış oldu.

II. Beneventum anlaşmasıyla II. Roger, oğlu Roger ve diğer oğullarıyla Sicilya-Calabria ve Apulia tacını aldı. Bu anlaşma Apulia Düklüğünün tüm bölgelerini kapsıyordu ve karşılığında Roger, bağlılık yemini ve 600 schifati²⁸⁰ ödeme sözü vermişti. Sicilya, krallığın başkenti idi ve miras yoluyla geçen krallığın yanı sıra Anacletus, Capua Prensligini de vermişti. Böylelikle Honorius’un Capua ile ilgili hükmü de geçerliliğini yitirmiş oldu. Artık II. Roger hem tek Norman egemendi hem de monarşi düzenini kurmuştu ve bu düzen yine miras yoluyla geçecekti²⁸¹.

II. Roger’ın Apulia Düklüğü’nü Sicilya ile birleştirip bu bölgelerin tek hâkimi olmayı başarması ve 1130 yılında “kral” olarak taç giymesiyle Güney İtalya’da Norman nüfuzu ve otoritesi sağlamlaşmış oldu. Bunun yanı sıra II. Roger Avrupa’da büyük bir güç haline geldi. Bu durum hem Doğu Romalılar hem de Almanya üzerinde kendileri için bir tehdit oluşturacağı endişesi yaratmıştı. Her iki devlet de taşıdıkları bu endişeyle Normanlar karşısında ittifak yoluna gittiler. Doğu Roma İmparatoru II. Ioannes (1087-1143) ve Alman Kral Lothar (1075-1137) ile onun ölümünden sonra da Alman Kral III. Konrad (1138-1152)²⁸² ile ittifak kurdu²⁸³.

2.1.2. İKİNCİ GÜNEY İTALYA KOALİSYONU (1131-1135)

Sicilya Norman krallığı’nın kurulması ve “kraliyet” unvanının fiili olarak benimsenmesiyle birlikte 1127 yılında yapılan baroniyal anlaşma zaman içerisinde yeniden yapılandırıldı²⁸⁴.

II. Roger’ın Güney İtalya topraklarını egemenliği altına alıp Norman topraklarını birleştirmesi üzerine İtalya’da mevcut otoriteye karşı isyanlar başladı. II. Roger, bu isyanlarla

²⁷⁹ Haskins 1915, 211. 1130 yılında Roger’ın krallık tacını giymesiyle, Normanların egemenliğindeki toprakların tamamı Sicilya Norman Krallığı adıyla tanımlanacaktır. Bkz: Resim-1. Ayrıca, 1130 yılı Sicilya Norman Krallığı haritası için bkz. Harita-7.

²⁸⁰ Matthew 1992, 36. Altın Doğu Roma sikkesine verilen addır.

²⁸¹ Jamison 1913, 245.

²⁸² Hohenstaufen Hanedanı’ndan gelen ilk Alman Kralıdır.

²⁸³ Ostrogorsky 2015, 351.

²⁸⁴ Jamison 1913, 245.

başarılı bir biçimde mücadele etti. İlk olarak 1131 yılında Barili Grimoald, Conversolu Tancred²⁸⁵ ve Andria Kontu Geoffrey²⁸⁶ isyan hareketini başlattı. Capualı Robert'in 1132 yılında beraberinde getirdiği Alife Kontu Rainulf da katıldı ve 1133 yılında Venosa, Ascoli ve Melfi gibi pek çok Apulia kasabası da isyanlara destek verdi. Fakat 1132-1133 yıllarında düzenlenen seferlerle bu isyanlar bastırıldı²⁸⁷. Alife Kontu Rainulf'ın Kral Roger'a saldırma nedenleri Roger'ın süzeran olarak kendi haklarını savunma politikasını açıklamaktadır. Rainulf'ın kardeşi Richard, Apulia Düklüğü'nün Avellino ve Mercoglianio adlı iki kalesi üzerinde Kral Roger'ın süzeranlığını inkâr etmiş ve kendi bağımsızlığını ilan etmişti. Rainulf'ın, kardeşi Richard'ın bu ifadeleri karşısında sessizliğini koruması onu desteklediği anlamına geldi ve böylelikle Richard'ın iddiası doğrulanmış oldu²⁸⁸. Diğer taraftan da II. Roger bu topraklar üzerindeki egemenliğinden vazgeçmedi. Rainulf'ın da desteğini alan Richard bu kaleleri II. Roger'a teslim etmeyi reddetti ancak Roger zorla ele geçirdi.

Alife Kontu II. Roger, karısı Matilda'nın²⁸⁹ çeyizi olan Valle Caudina'ya el koymuştu. Matilda'nın bundan şikâyet etmesi Rainulf ve Richard açısından işleri zorlaştırdı. Matilda, ağabeyinin tarafında yer aldı ve onun kampına sığındı. Rainulf'ın karısının geri dönmesi hususundaki çabalarını gören II. Roger buna karşı çıktı ve Matilda'nın geri dönmesi Rainulf'ın çabalarına rağmen mümkün olmadı. Bunun üzerine Rainulf önceki düşmanlığına bir yenisini daha ekledi²⁹⁰. Artık iki savaş senaryosu vardı. Biri Apulia'nın güney bölgelerinde bir diğeri ise Beneventum ve Kral Roger'ın ilk kez işgal ettiği Capua Prenslüğü'nde idi. II. Roger her ikisiyle de başarıyla mücadele etti. Aynı yıl içerisinde farklı zamanlarda iki istila hareketi gerçekleştirdi²⁹¹.

²⁸⁵ Tancred, Conversano Kontu Geoffrey'in oğullarından biridir. İlerleyen dönemlerde Brindisi Kontu olarak tarih sahnesinde yerini almıştır ve Conversano Kontluğunu da kardeşi Alexander üstlenmiştir. Jahn 1989, 263-265.

²⁸⁶ Andria Kontu Geoffrey, muhtemelen Andria Kontu Peter'in soyundan gelmektedir. 1058-1064 yılları arasında yaşamıştır. Apulia'da Hauteville handeninin başlıca rakiplerindendir. Jahn 1989, 203-205.

²⁸⁷ Loud 2004, 449; Şen 2015, 134; Jamison 1913, 245-246.

²⁸⁸ Norwich 1817, 18; Jamison 1913, 246.

²⁸⁹ Matilda, Kral II. Roger'ın kız kardeşidir.

²⁹⁰ Houben 2002, 61; Jamison 1913, 246.

²⁹¹ Jamison 1913, 246.

2.1.3. II. ROGER DÖNEMİ'NDE APULIA'DA İLK YERLEŞİM (1132)

Apulia'da gerçekleştirilen kısa mücadelenin ardından, karadan ve denizden kuşatılmak suretiyle, 1132 yılının yazında Bari kentinin ele geçirilmesiyle mücadelenin ilk aşamasında sona gelmiştir²⁹². II. Roger mücadelelerin tamamında diplomasi yolunu seçmiş ve ılımlı bir politika izlemiş ancak 1129 yılına gelindiğinde Kral II. Roger bu politikasını terk etmek durumunda kalmıştır. Zira bu yıl Bari kentinde ve komşu idare bölgelerde ilk kez köklü değişiklikler kendini göstermeye başlamıştı. Roger da bu değişiklikler karşısında krallığı savunmak adına fiili olarak eyleme geçmek ihtiyacı hissetmişti. Krallığı savunmaya yönelik olarak II. Roger'ın ilk ciddi eylemleri kendisine muhalif olan isyancıları cezalandırmak oldu. Kral II. Roger, kendisine vermiş oldukları sadakat yeminini bozan ve isyanları tetikleyip bu isyanlara liderlik eden Kont Geoffrey'in hapse atılmasını sağladı. Alexander'ın kendisi kaçarak kurtulmasına rağmen iki oğlu Robert ve Geoffrey de hapse mahkûm edildi. Conversano Kontu Tancred, idam cezasına çarptırıldı ve tutuklandı. Tancred'in vassalı Roger of Plenco asıldı²⁹³. Pek çok kent yakıldı. Bunun yanı sıra mücadeleler süresince ağır şekilde zarar gördü. Bari Emiri Grimoald'ın II. Roger tarafından azledilmesiyle birlikte yarı bağımsız olan Bari Emirliği tarihten silindi. Bu yıldan itibaren Kral II. Roger Bari kentinin yönetimini de sürdürdü. Fakat yapılan anlaşmada kentin imtiyazlarının korunması hükmünde gelecekteki yönetime işaret edilmekteydi. Kralın, Bari'nin idaresini oğlu Tancred veya diğer oğullarına devretmesi gerekmekteydi²⁹⁴. II. Roger'ın isyanlar karşısında suçlulara gereken cezalandırmayı yapmasının ardından, Apulia yönetiminde idari bakımdan değişiklik yapıldı. Kral II. Roger, en büyük oğlu Roger'ı Apulia Dük'ü olarak, ikinci oğlu Tancred'i Bari Emiri olarak²⁹⁵ belirledi. Böylelikle yeni düzenlemeye göre yönetim, direkt olarak krallık ailesinin kontrolüne geçmiş oldu²⁹⁶.

Dolayısıyla II. Roger bu kentteki idare sürecinde başlangıçtaki politikasını sürdürdü. Saltanatı boyunca krallıktaki politik bölünmeleri oğullarının idaresinde eyalet birimleri olarak birleştirdi. Andria Kontu Geoffrey ve Conversano Kontu Tancred, Kral II. Roger'ın

²⁹² Houben 2002, 155.

²⁹³ Alexander of Telese onun soyisini "de Plenco" şeklinde kaydetmiştir; fakat burada bir yazım hatası olduğu düşünülmektedir. Zira Falco of Beneventum, ondan "de Pleuto" olarak söz etmektedir. Muhtemelen bu soy ismi Kuzey Apulia'da Gargano yarımadasında bulunan Chieuti'den kaynaklanmaktadır. Jamison 1913, 247; Norwich 1817, 19; Loud 2004, 449; Takayama 1993, 61.

²⁹⁴ Takayama 1993, 61; Jamison 1913, 246; Houben 2002, 155.

²⁹⁵ Tancred, daha sonraki dönemlerde Taranto'nun idaresini üstlenecektir.

²⁹⁶ Takayama 1993, 61-62.

yargılamalarına cevap vererek ya da karşı çıkarak risk almak yerine ellerindeki topraklardan vazgeçerek Roger’a teslim etmeyi seçtiler²⁹⁷.

Bu *pactum* (anlaşma), 1130 yılında krallık kurulurken olan şeklinden küçük bir değişiklik göstermiştir. Kral II. Roger, egemenliği altındaki toprakları birleştirip bu toprakların idaresini Hauteville hanedanı üyeleri arasında paylaştırdıktan sonra kent savunmasına yönelik olarak iç kaleyi tahkim etmekle meşgul olmadı. Dış duvarlar üzerine yeni bir hisar yaptırarak yükseltti. Bunun yanı sıra vatandaşlara geniş kapsamlı imtiyazlar sağladı. Başpiskopos ve kent yargıçlarının atanmasına ilişkin düzenlemeler kentin politik bağlılığını sağlamak üzere tasarlandı²⁹⁸.

2.1.4. II. ROGER DÖNEMİNDE APULIA’DA İKİNCİ YERLEŞİM (1133)

II. Roger döneminde Apulia’daki ilk yerleşim, kısa süreli bir mücadele sonucunda kazanılmıştı. Savaşın ikinci dönemi ise aynı yılın baharında başladı ve 1133 yılının sonunda tamamlandı. Conversano Kontu Tancred ve kardeşi Alexander, Andria Kontu Geoffrey gibi Kral II. Roger ile uzlaşa sağlayan ve barış yapan kontlar tekrar isyanların tetikleyicisi oldular ve isyanlara liderlik ettiler²⁹⁹. Fakat bu defa durum 1129-1132 yıllarında olduğundan farklı idi. II. Roger’ın eli daha da güçlenmiş ve avantajlı bir konuma sahip olmuştu. II. Roger bu üstünlük avantajını da kullanarak isyan eden kontlara ve kentlere karşı ciddi bir idari reform gerçekleştirdi. Kontlar, krala ve onun tesis ettiği monarşi sistemine karşı ayaklanmalarının bedelini hapse atılarak ödediler³⁰⁰.

Baronlara ve kontlara yönelik olarak gerçekleştirilen bu cezalandırmaları kentlerin cezalandırılmaları izlemişti. Savaşta ilk darbeyi alan kent Venosa oldu. Kentin sakinleri hiç ummadıkları şekilde zulümlerle tehdit edildi. Yaklaşık bin şövalye ve çok sayıda piyade Venosa kentini işgal etti³⁰¹. Bisceglie’nin surları yükseltilerek daha korunaklı hale getirildi. Trani yakıldı, tahrip edildi ve kentin tahkimat sistemi yıkıldı. Troia, savaşta aktif rol oynamadıysa da kentin surlarına zarar verildi. Yargıçları asıldı ve halk, komşu köylere

²⁹⁷ Esasında Conversano Kontu Tancred, ülkeyi bırakacağı koşuluyla Brindisi ve sahip olduğu diğer toprakların karşılığında yirmi *schifati*(Bizans altını) almıştı zaten. Jamison 1913, 247.

²⁹⁸ Jamison 1913, 247.

²⁹⁹ Loud 2012, 30-32.

³⁰⁰ Jamison 1913, 247.

³⁰¹ Falcone di Benevento, 1133,1.2; Falco of Beneventum 2012, 202.

sığınmak zorunda kaldı³⁰². Benzer kaderi Melfi ve Ascoli kentleri de yaşadı. Tamamen çöktürülen o bölgede yalnızca üç tane *casales*³⁰³ kaldı³⁰⁴.

Tüm bunların yanı sıra Kral II. Roger, Amalfi ve Salerno kentlerinin de beledi imtiyazlarını kaldırmayı da düşünmüştür. II. Roger, isyanları sürdüren kentlerin etkin gücünü zayıflatmak için her yerde aynı politikayı izlemiştir. Apulia hükümeti için alınan önlemlerin detaylarına ilişkin, günümüze ulaşan bilgi sınırlıdır. Muhtemelen 1133-1134 yıllarındaki politikalar, 1135 yılındaki Capua politikalarıyla yakın benzerlik taşımaktadır. Bu zamana kadar Kral II. Roger'ın en büyük oğlu Roger, Apulia Dükü unvanını taşıdı. İkinci oğlu Tancred, Bohemund'un mirasını ilk önce Bari emiri olarak, daha sonra da Taranto Kontu olarak almıştır. Ayrıca Apulia idari bölgelerinin yönetimine ilişkin yeni düzenlemeler yapıldı. Zira Conversano Kontu sürgündeydi. Andria Kontu ise hapis cezasına mahkûm edilmişti. Tüm bunların ardından Apulia'nın yeniden yapılandırılması sürecinde bir adım daha atıldı ve *justiciarlar*³⁰⁵ ve saray nazırları Apulia'ya yerleştiler. Böylelikle on sekiz aydan da önce, 1135 yılında Capua Prensiği ortaya çıktı. Capualıların 1136 yılının öncesindeki faaliyetlerine dair herhangi bir belge maalesef yoktur; fakat Capua'daki gelişmelere bakıldığında kralın yanında görev yapan memurlara eşlik eden yeni kont ve emirlerin atanma biçim ve ölçütlerinin benzer olduğu görülmektedir³⁰⁶.

2.1.5. II. ROGER DÖNEMİNDE CAPUA'DA İLK YERLEŞİM (1134)

Capualı Robert, Alife Kontu Rainulf ve onların müttefiklerine karşı II. Roger tarafından gerçekleştirilen operasyonlar, Güney'deki mücadelelerden çok daha uzun süreli oldu. Roger'ın ve muhaliflerinin yürüttüğü harekâtların hızı yavaştı. Pisa ve Genova ile ilişkiler, Roma'da Innocentus ve Lothar'ın varlığı işleri zorlaştırmıştı³⁰⁷. Her iki taraf da uzlaşma için uzun zaman harcadı. Bir tarafta Robert, Rainulf'ın karısı Matilda ve kalelerin iadesi için gayret gösterirken diğer taraftan Kral Roger, Anacletus'u desteklemek üzere Robert'i ikna etme gayretinde idi. Alife Kontu Rainulf bir birlik oluşturarak Scafati'ye³⁰⁸

³⁰² Norwich 1817, 29-30; Takayama 1993, 61.

³⁰³ Latince "ev, hane" anlamına gelmektedir.

³⁰⁴ Alexander of Telese 2012, II/52.

³⁰⁵ Norman krallar devrinde tüzel ve yönetimle ilgili kanunları incelemekle görevli olan kral vekili, yüksek hâkimlere verilen isimdir.

³⁰⁶ Jamison 1913, 248.

³⁰⁷ Mierow 1966, 432; Barber 2004, 221.

³⁰⁸ Güney İtalya'da Campania bölgesinde, Salerno kentine bağlı bir bölgedir.

gitti. Bölgedeki bütün yollar Kral Roger'ın adamları tarafından korunuyordu³⁰⁹. Fakat Scafati'de Roger'ın aşağılayıcı bir biçimde bölgeden sürüldüğü, ordusunun dağıtıldığı ve kraldan ciddi miktarda ganimet elde edilerek sonlanan ve Kral Roger açısından oldukça zorlu bir mücadele gerçekleştirildi³¹⁰. Bu mücadelenin sonunda 1132 yılında II. Roger Scafati'de ağır bir yenilgiye uğradı.

II. Roger için zorlu mücadelelerin ardı ardına geldiği dönemlerdi. Kral II. Roger, Germen Kral Lothar bölgeden ayrılınca kadar Apulia'da yerleşimi sağlayamadı ve 1134 yılında da Robert Pisa'dan ayrılınca kadar Capua'yı tamamen elde etmeyi başaramadı. Bu zorlu mücadele ve savaşların sonrasında II. Roger'ın Capua Prensi Robert, Alife Kontu Rainulf ve diğer kontlara karşı tutumu son derece makul ve ılımlı idi³¹¹.

II. Roger kontluk yıllarında da, Sicilya Norman Krallığı'nı tesis sürecinde ve krallık döneminde de daima diplomasi ve uzlaşma yolunu seçen bir isimdi. İzlediği politikalar göz önünde bulundurulduğunda II. Roger'ın kökten dinci bir anlayışının olmadığını ve tamamen siyasi çıkarlarını önceliğini görmek mümkündür. Bu anlamda Kral Roger'ın politikalarını amaç ve fikir bakımından Haçlı zihniyetinden ayrı tutmak gerekmektedir³¹². II. Roger, Capua Prensi ve daha önceden edindiği diğer toprakları birleştirme düşüncesinde değildi. Kralın Capua'da şu an için anayasal bir değişikliğe gitmemesinde kısmen harici olayların sebep olduğu maddi sıkıntılar; kısmen de Capua prensinin sahip olduğu yasal haklara duyduğu saygı etkili olmuştur³¹³.

Örneğin, magister *capellanus*³¹⁴ ve baş yargıç olan Guarin³¹⁵ eğitimi ve meselelerdeki bilgisi bakımından II. Roger'a benzemektedir. Onun faaliyetleri, temelde karalarla sınırlıydı ve 1137 yılındaki ölümüne kadar Capua'da krallığı temsil eden vali olarak görev yapmıştır. Guarin ile birlikte bu şekilde Capua hükümetinin genel denetimini kralın temsilcisi konumundaki idarecilere veren bir gelenek oluşmuştur³¹⁶.

³⁰⁹ Alexander of Telese 2012, II/58.

³¹⁰ Matthew 1992, 43.

³¹¹ Jamison 1913, 249.

³¹² Şahin 2012, 92.

³¹³ Alexander of Telese 2012, II/53; Jamison 1913, 249.

³¹⁴ “Papaz, vaiz gibi din görevlilerini ifade eden bir unvandır”.

³¹⁵ Alexander of Telese, Guarin'i “ bilge, sağduyulu, ihtiyatlı, usta bir papaz, dünya meselelerinde yetenekli, güçlü ve dikkatli zihne sahip olan bir insan” olarak tanımlamaktadır. Alexander of Telese 2012, III/ 3.

³¹⁶ Jamison 1913, 249.

2.1.6. İKİNCİ CAPUA YERLEŞİMİ VE II. ROGER (1135)

1135 yılının baharında, II. Roger'ın öldüğü iddiasında bulunulsa da söz konusu iddialar tamamen asılsızdı ve Roger hayattaydı³¹⁷. Bu yanlış iddialar sonucunda Robert, Rainulf ve Sergius bir koalisyon oluşturdular ve Capua'da kral Roger'a karşı yeni bir isyan hareketi başlattılar³¹⁸. Capualı Robert 1135 yılın Nisan ayının başında 20 gemi ve 8000 askerle Pisa'dan Napoli'ye geldi. Napoli Dükü Sergius ve Alife Kontu Rainulf onu beklemekteydi. Diğer taraftan kralın yüksek yetkiler verdiği Guarin ve emir John isyanlar karşısında Campania bölgesinin savunma ve tahkimat sistemlerini güçlendirmişti. Kraliyet güçleri aldığı bu önlemlerle isyanlara karşı koymayı başardılar ve Capua Prensligi üzerindeki Kral Roger'ın hâkimiyeti korundu³¹⁹. İsyan liderleri ise on sekiz ay süresinde Napoli'de abluka altında tutuldular³²⁰.

Krala karşı gerçekleştirilen bu isyanlar ilk ve son değildi, bunu fark eden Roger, bu defa toleranslı yaklaşmadı ve eksik önlemlere fırsat vermedi. İsyanların bastırılmasının ardından yeni idari sistemi uygulamaya yönelik adımlar attı. Bu bağlamda Apulia ve Taranto'da izlenen politikalara benzer politikalar hayata geçirildi³²¹. Kral II. Roger'ın üçüncü oğlu Anfusus, Capua Prensi olarak yetkilendirildi ve prensliğin meclis üyeleri ve ileri gelenleri Anfusus'a sadakat sözü verdiler. Daha sonra II. Roger, Capua'da seçilecek başpiskoposu görevlendirdi. Bu görev için Arienzolu Haimo seçildi ve Jocelin (1135-1136) krallığın tamamının *procuratoru*/temsilcisi olarak atandı³²².

Capua'daki bu meclis ve uygulamalar hükümetin icraatları ve yeni teorilerinin başlangıç noktası olarak büyük Melfi toplantısının genel özellikleriyle benzerlik göstermektedir. Sadece Apulia ve Calabria için uygulanan Melfi barışı düzleminde genel bir barış Capua Prensligi için ilan edildi. Ancak Melfi'de yapılan barış anlaşmasından bir adım daha ileriye gidildi. Orada barış tesis edilmesine rağmen hükümleri yürürlüğe koyacak özel bir mekanizma yoktu. Fakat Capua'da hem anlaşma hükümlerini uygulayacak idari mekanizmalar değişmiş hem de askeri örgüt de ihmal edilmemişti. Bunun yanı sıra II. Roger

³¹⁷ Matthew 1992, 48; Houben 2002, 66; White 1938, 57.

³¹⁸ Jamison 1913, 249; White 1938, 57.

³¹⁹ Houben 2002, 66; Matthew 1992.

³²⁰ Vitalis 1856, 195; Şen 2015, 135.

³²¹ Jamison 1913, 249-250.

³²² Takayama1993, 62.

kontlarda da değişikliğe gitti. Alife Kontu Rainulf'ın toprakları kamulaştırıldı. Baiano³²³ Kontu Hugh'un toprakları ise Richard'ın oğlu Robert'e devredildi³²⁴.

Sonuç olarak 1135 yılının bitiminde II. Roger, daha önceki yıllarda Anacletus tarafından verilen Napoli haricindeki tüm Güney İtalya topraklarını barış, uzlaş ve diplomasi yoluyla ele geçirdi. Monarşik düzene bir gerçeklik ve meşruiyet kazandırdı. Aynı yıl içerisinde kış ve bahar aylarında yeni memurlar ve kralın temsilcisi konumundaki valilerin atanmalarıyla birlikte huzur ortamı sağlanmış oldu.

2.1.7. SİCİLYA NORMANLARI VE KUZEY AFRİKA MÜSLÜMANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER (1135)

Sicilya'nın Normanlar tarafından istilası, genel olarak Kuzey Afrika ve ada'da bir yüzyıl boyunca Latin Hristiyan yönetiminin dönüşümü olarak iki aşamada gerçekleşirken Güney Akdeniz'den tamamen bağımsız değildi. Uzun süre boyunca ticari bağlantılar, politik ilişkiler ve askeri emellerle her iki tarafın da birbirine karşı müdahaleleri söz konusu idi. XII. yüzyılın ortalarında Norman deniz gücü, Avrupa ve Afrika arasında bir köprü vazifesi gördü³²⁵.

İfrikiyye Müslümanları ve Sicilya Normanları arasında 1135 yılında sürpriz bir gelişme yaşandı. Sicilya, Norman krallığı kurulmadan önce, 1118-1127 yılları arasında, II. Roger ve Zirî emiri el-Hasan karşı karşıya gelmişti. Orta Akdeniz'in bir bölümü ve Messina'yı ele geçiren II. Roger, İfrikiyye'yi de alarak egemenlik alanını genişletmek arzusunda idi. Bu girişiminin başarılı bir sonuca ulaşması için olağan gayreti göstermişti. Fakat 1135 yılında Zirî emiri el-Hasan ve II. Roger ittifak kurdu ve daha önceki muhalif durumları dostluğa dönüştü³²⁶. Bu dostluğun oluşumunda Doğu Roma İmparatorluğu, Germen İmparatorluğu ve Pisa gibi kent devletlerinin Kral II. Roger'a karşı ittifak kurmaları etkili oldu.

³²³ İtalya'da Campania bölgesinde yer alan, Avellino eyaletinde bir komündür. Bkz. Harita- 11.

³²⁴ Jamison 1913, 250-251.

³²⁵ Dalli 2008, 77.

³²⁶ Takayama 1993, 47; Yıldız 1988, 348; Şahin 2012, 92.

Hammâdî³²⁷ hükümdarı Yahya b.Abdulaziz, 1135 yılında, bazı Arap kabileleri ve sakinlerinin isteği üzerine, Mehdiye'ye karadan ve denizden bir sefer düzenledi. Bu durum karşısında son Zirî emiri el-Hasan, II. Roger'dan yardım istedi. II. Roger'da el-Hasan'ın bu yardım talebine, kendisinin bazı isteklerini yerine getirmesi koşuluyla olumlu karşılık verdi³²⁸. Yardımcı birliklerini el-Hasan'a gönderdi³²⁹. Mehdiyye ve civar bölgeler Hammâdîler tarafından ciddi bir şekilde kuşatıldıysa da el-Hasan ve Roger'ın kendisine destek amacıyla gönderdiği yardımcı kuvvetler bu kuşatmalar karşısında direniş gösterdi ve kuşatmayı püskürtmeyi başardılar. Bunun yanı sıra el-Hasan emrindeki kuvvetleri başarıyla komuta etti.

Aynı yıl Kuzey Afrika'da hareket alanını genişleten II. Roger, Tunus'un güney kıyısındaki Cerbe Adası'na bir donanma gönderdi³³⁰. Bu donanma adayı kuşattı. Cerbe Adası'nın halkı kuşatmalara karşı koymaya çalışsa da başarılı olamadılar. Bu zorlu mücadeleler sonucunda Norman kuvvetleri Cerbe Adası'nı ele geçirdiler³³¹. Gabes, Mehdiyye, Sfax, Sousse limanları Sicilya Normanları tarafından ele geçirildi. Böylece Zirî hâkimiyeti tamamen ortadan kalkmış oldu. II. Roger'ın yaptığı seferler ve kuşatmalar ve bunların sonucundaki işgaller Trablusgarp'tan Tunus'a kadar uzandı. II. Roger'ın Kuzey Afrika'daki öncelikli emeli ticari idi ve bu bölgede en çok ticari hedefler üzerinde duruyordu. Bu hedefleri doğrultusunda Kuzey Afrika'da sahil şeridini ele geçiren II. Roger, artık iç kesimlere girme düşüncesindeydi³³².

Cerbe Adası'nın ele geçirilmesiyle birlikte II. Roger'ın hedeflediği şey, artık Kuzey Afrika'ya yönelmek idi. Bu süreçte de II. Roger yine Zirî emiri el-Hasan ile ittifakını sürdürmekteydi. Büyük olasılıkla el-Hasan ve II. Roger'ın ittifakı Kuzey Afrika topraklarının, ikili arasında paylaşılmasına dayanmaktaydı. Zira böylelikle II. Roger önderliğinde Sicilya Normanları İfrikiyye topraklarında üstün güç olarak bulunacak; el-Hasan ise bu gücün koruması altında topraklar üzerindeki varlığının devamını sağlayacaktı³³³.

³²⁷ Hammadiler 1015-1152 yılları arasında Mağrib'de hüküm süren bir Berberî hânedanıdır. Hammâdîler konusunda detaylı bilgi için bk. Özdemir 1997, 489-491; Yver 1950, 193-194.

³²⁸ Idrîs, 1986, 138.

³²⁹ Curtis 1912, 248; Ahmad 1975, 56.

³³⁰ Pryor-Jeffreys 2006, 104.

³³¹ Abulafia 1985, 32; Takayama 1993, 67; Dalli 2008, 79.

³³² Yıldız 1988, 348.

³³³ Ahmad 1975, 56; Şahin 2012, 94.

2.2. ÜÇÜNCÜ GÜNEY İTALYA KOALİSYONU VE AVRUPA İTTİFAKI (1136-1140)

İstila hareketlerinde üçüncü dönem, 1136 yılında İtalya ve Avrupa koalisyonunun oluşumu ile başlayıp kral Roger'ın papalıkla ilişkilerini tekrar düzenlemesi ve Ariano'daki büyük toplantı ile sona ermektedir. II. Roger'ın hâkimiyet sürecindeki en talihsiz dönemi 1137 yılı idi. Topraklarının büyük bir bölümü yabancılar tarafından istila edilmişti. Roger'ın büyük ihtimamla kurduğu yeni kurumlar ve beraberindeki yeni idari düzenlemeler bir kenara itilmişti. Bu, papalık tarafından II. Roger'ı Güney İtalya anakarasından çıkarmak üzere gerçekleştirilen son girişimdi³³⁴.

II. Roger'ın Güney İtalya'daki toprakları, Capua Prensi Robert'in desteğini alan Pisalı ve Napolili donanma tarafından istila edildi³³⁵. Bu topraklar daha sonra 1137 yılında, Papa Innocentius'un teşviki ile Germen İmparator Lothar'ın (1133-1137) istilalarıyla sarsıldı³³⁶.

III. Lothar'ın ordusunun Apulia, Bari ve Lucania'ya kadar ilerlemesiyle II. Roger'ın Güney İtalya'daki otoritesi ciddi ölçüde zayıfladı. Fakat İmparator Lothar'ın ele geçirdiği bölgelerin halkları her fırsatta II. Roger'a sadakatlerini dile getiriyor ve ona bağlılıklarını sürdürüyorlardı. Dolayısıyla bölge halkının Kral II. Roger'a karşı duydukları bu bağlılık, Germen İmparatoru Lothar'ın işgal ettiği Güney İtalya topraklarında uzun süreli olarak tutunamaması ve geri çekilmesine neden oldu. II. Roger'ın karşısındaki isyancı güçlerin sayısı 1137-1138 yıllarında oldukça azaldı. İsyan güçlerini tahrik eden ve tetikleyen Alife Kontu Rainulf'ın 1139 yılında ölümü ile isyancı birlikler yalnız kaldılar. Durum böyle olunca Capua Prensi Robert sürgün cezasına mahkûm edildi, Napoli, Troia ve Bari kentleri de Kral Roger'a teslim olmak zorunda kaldılar.

Roger, Sicilya üzerindeki politikalarında daima diplomasi ve uzlaşi yolunu seçen bir devlet adamı olmasına rağmen bu son isyanlar neticesinde anlayışlı tutumunu değiştirdi. İsyancıları öldürterek isyana teşebbüs etme eğilimindeki halklara gözdağı vermiş oldu³³⁷.

³³⁴ Jamison 1913, 251.

³³⁵ White 1938, 57.

³³⁶ Falcandus 1998, 6.

³³⁷ Loud 2004, 450-451; Şen 2015, 135.

2.2.1. II. ROGER'IN KRALLIK SAVUNMASINA YÖNELİK ALINAN ÖNLEMLER

II. Roger, 1130 yılında sancılı ve kanlı mücadeleler neticesinde Sicilya Norman krallığını kurmayı başarmıştı. Krallığı kurmasının ardından da rahat bir nefes almak II. Roger için mümkün olmamıştı. Zira Roger'a muhalif olan isyancı kuvvetler dönem dönem isyanlarla kralın otoritesini zayıflatma çabasıyla kralı, elde ettiği toprakları ve bu toprakların halkını huzursuz etmeye devam ediyordu. Fakat kral II. Roger hiçbir zaman elde ettiği toprakları teslim etme niyetinde olmadı. Her zaman isyancı ve işgalci kuvvetlere karşı direnişini sürdürmeyi seçip başarılı da oldu.

Kral Roger'ın krallığı savunmaya yönelik olarak aldığı önlemlerde ele geçirdiği topraklar üzerindeki kurumların gelişimi oldukça önem taşıyordu. Zira bu kurumlar taşra örgütlerinin genel şeması açısından süreklilik arz ediyordu. Örneğin din görevlisi ve baş yargıç olarak görevlendirdiği Guarin,³³⁸ 1137 yılındaki ölümüne kadar hâlen görevini sürdürmekteydi. Bunun dışında II. Roger'ın krallık savunması anlamında özen gösterdiği konulardan biri de ülke genelindeki kale güvenliği ve tahkimat sistemlerini güçlendirme çabaları idi. Apulia'da yerel kuvvetlerin başına özel yetkililer atamıştı. Sistem tamamlandığında ülke, kolluk kuvvetlerinin yetki alanları olarak belirlenen bölgelere ayrılmıştı. Her bir bölgenin sakinleri, yetkilendirilen bir başkanın komutası altında toplandı. Örneğin baroniyal faaliyetlerle hatırlanan Gilbert, bu şekilde yetkilendirilmişti ve bölgelerden birinin sorumlusu idi. II. Roger'ın savunma politikaları ve kaleleri tahkim etmesi kuşkusuz ki, istilacı kuvvetlerin geri çekilmesine neden oldu³³⁹.

Pisalılar savaş ortamının kendilerine hiçbir şey kazandırmayacağını anladı ve barış sağlayarak geri çekildiler. Alman birlikleri uzun süren mücadelelerle yorgun ve güçsüz düşerek teslim oldular. Dolayısıyla Kral II. Roger'ın krallık savunmasına yönelik aldığı önlemler onun başarılı bir sonuca ulaşmasını sağladı.

2.2.2. II. INNOCENTUS İLE MİGNANO ANLAŞMASI (1139) VE II. ROGER'IN PAPALIKLA UYUM SÜRECİ

Papa Anacletus 1138 yılının Ocak ayında öldü ve Mayıs ayına kadar sürecek olan şizmaya rağmen Sicilya Kralı II. Roger, antipapa IV. Victor'u³⁴⁰ destekledi. Böylece II. Roger, Papa Innocentus ile bir anlaşma sağlayarak kendi açısından engeli ortadan kaldırmış

³³⁸ Bkz: dipnot 338-339.

³³⁹ Jamison 1913, 252.

³⁴⁰ Antipapa IV. Victor ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Savage 2003, 480; Rosentrater 2015, 66.

oldu. Fakat Papa hâlâ Apulia ve Capua'nın ayrılmasını sağlamak için Rainulf ile bir ittifak kurmayı umuyordu. Bu nedenle 1139 yılının Nisan ayında Rainulf'ın ölümü, gerçekleştirilen mücadeleler için bir dönüm noktası oldu. Esasında Papa Innocentus, gerek müzakereler yoluyla gerekse askeri seferlerle Kral Roger'a karşı muhalifliğini sürdürme gayreti içerisindeydi. Onun bu yöndeki çabaları, Dük Roger tarafından esir edilmesiyle ani bir biçimde sonlandırıldı³⁴¹.

1138 yılında var olan şizma, 1139 yılında son bulduğunda II. Roger, papa Innocentus ile Mignano anlaşmasını imzaladı³⁴².

Bu tarihe kadar Sicilya ve Güney İtalya anakarası yalnızca politik açıdan bağlanmıştı. Fakat 1139 yılında yapılan Mignano Anlaşması ile birlikte Kral Roger'ın amacı idarî ve hukukî açıdan da Sicilya Norman krallığı'nın anakara ile bağlanmasını sağlamaktı³⁴³. Nitekim söz konusu bu anlaşma ile Papa Innocentus, Sicilya Kralı II. Roger'ın Apulia Dükü ve Capua Prensi unvanlarını onadı. Bu üç birimin feragatiyle atamalar gerçekleştirildi. Artık Sicilya ve anakara üzerinde tek bir kral vardı ve kralın oğullarının her biri krallığın bileşenlerini bir arada tutmayı başarmıştı. Tüm bunların yanı sıra II. Roger ve oğulları papaya bağlılık ve yıllık 600 schifati ödeme sözü vermişti³⁴⁴.

Bundan böyle II. Roger'ın gerçekleştirdiği istilaların artık tamamen yasal bir dayanağı vardı. Legal düzlemdeki bu *status quo/mevcut durum* Papa Innocentus tarafından koşulsuzca kabul edildi. II. Roger, tüm hattı ele geçirdi ve 1140 yılı yazının sonuna kadar krallığın tamamı II. Roger'ın kontrolüne geçti. Napolili Sergius 1137 yılında, II. Roger uğruna mücadele ederken ölmüştü ve 1139 yılına gelindiğinde Anfusus, Napoli Dükü olarak seçildi. Böylece son bağımsız devlet, Napoli, yeni düzenlenen idari sistem içerisine entegre edilmiş ve bu yönetim ile uyumlu hale getirilmiş oldu³⁴⁵.

Sonuç olarak Mignano Anlaşması ile II. Roger papalık ile arasındaki sorunları gidermek suretiyle papalıkla uyum sürecine girmek niyetindeydi ve anlaşma bu amaca yönelik olarak imzalanmıştı. Fakat bazı kardinaller Roger'ın krallığının dayatma ve despotizm temelinde yükseldiği düşüncesinde idi. Kardinallerin bu düşüncesinin etkisiyle 1139 yılında imzalanan Mignano Anlaşması'na rağmen Papa Innocentus ve II. Roger arasındaki ilişkiler

³⁴¹ Jamison 1913, 253.

³⁴² Herde 2002, 218; Loud 2002, 168; Loud 2007, 154.

³⁴³ Houben 2002, 148.

³⁴⁴ Caspar 1904, 231; Matthew 1992, 52; Norwich 1817, 69.

³⁴⁵ Jamison 1913, 253-254.

tam anlamıyla uyumlu bir hâle gelememi. Bunun da ötesinde 1140 yılının başlarında II. Roger'ın oğulları krallık sınırlarını papalık sınırları içlerine doğru genişlettiler. Dolayısıyla bu nedenlerle genel anlamda papalıkla Sicilya Norman Krallığı arasındaki ilişkiler 1156 yılının sonuna kadar gergin geçti.

2.2.3. II. ROGER'IN KONTLUK VE KENTLERE YÖNELİK POLİTİKASI

II. Roger'a karşı tekrarlayan isyanlar, onun öfkelenmesine neden oldu. Roger, feodal isyancılara karşı önceki esnek tavrını değiştirip isyanlara katı bir tutumla karşılık verdi. İsyanlarda yer alan ve isyanları uzaktan destekleyen kraliyet vassallarının mülklerine el kondu. Durum böyle olunca isyancılar zorunlu olarak krala bağlılık sözü vermek durumunda kaldılar. İsyan eden kentlere uygulanan cezaî işlemler kentlerin idari anlamda yeniden düzenlenmesine neden oldu³⁴⁶.

Bu düzenlemeler kapsamında ayrı bir özerk bölge olarak Chiarmonite³⁴⁷ ortaya çıktı fakat kontluk Gravina'ya³⁴⁸ bağlı idi. Loritello, idari emeller için birleştirildi ve kent, I. William tarafından canlandırıldı. Rainulf'ın topraklarından Avellino, Catanzarolu Geoffrey'e verildi. Alife artık ayrı bir kontluk olarak varlığını sürdürdü³⁴⁹. Molise Kontu Hugh 1144 yılına kadar yeniden yapılandırıldı ve Tarsia³⁵⁰ Kontu Bohemund ile eski Manopello kontlarının yeri değiştirildi³⁵¹. Capua Prenslığı'ndeki bazı küçük Lombard kontlukları kaldırıldı ya da daha geniş topraklara dâhil edilerek tek bir kontluk adı altında birleştirildi. II. Roger'ın feodal politikasının genel sonucu kontlara krallık makamını kabul ettirmektir. II. Roger, isyancıların bazılarını idam ettirmiş, bazılarını da azletmişti. Onların yerine ise krala bağlılık sözü veren şahısları getirmişti. Fakat II. Roger'ın idari sisteme yönelik uyguladığı tüm bu değişimlerin yanı sıra onun aristokrat kesime karşı bir düşmanlık beslediği söylenemez. Onun birincil amacı soylu sınıfı görevden almak değil kraliyet çıkarları için çalışmalarını sağlamak idi³⁵².

³⁴⁶ Jamison 1913, 254.

³⁴⁷ Sicilya özerk bölgesi'nde yer alan ve Ragusa kentinin 15 km. kuzeyinde bulunan bir komün olan Chiarmonite'nin konumu için bkz: Harita-12.

³⁴⁸ Güney Apulia'da bulunmaktadır.

³⁴⁹ Matthew 1992, 62; Loud 2012, 45.

³⁵⁰ Güney İtalya, Calabria bölgesinde bulunan Cosenza'ya bağlı bir komün olan Trasia için bkz: Harita-13.

³⁵¹ Feller 2002, 69.

³⁵² Jamison 1913, 254.

II. Roger'ın kentlere ilişkin politikalarına gelince, hemen hemen kentlerin tamamında ılımlı bir politika izlemişti. Yalnızca Troia ve Bari kentleri II. Roger'ın sert tutumlarına maruz kaldı; Bu iki kent, II. Roger'a karşı tekrar tekrar isyan etti ve savaştılar. II. Roger döneminde gerçekleştirilen istilaların son aşamasında kentlerle çeşitli anlaşmalar imzalanıp bu kentlere hak ve imtiyazlar tanındı³⁵³.

II. Roger'ın kentlere ve kontluklara yönelik politikalarının genel sonucunun kraliyet otoritesini uygulamak ve kentlerin genel hükümet düzeni ile uyumlu hâle gelmesini sağlamak olduğu söylenebilir. Küçük istisnalar dışında kralın askeri, mali ve adlî konulardaki imtiyazları oldukça kapsamlıydı. Ceza davalarının incelenmesi sorumluluğu kent hâkimleri üzerinden alınmıştı. İdari anlamda özgürlükler sınırlandırılmıştı. Zira kent hâkimlerinin belirlenmesi yine tek kişinin, kralın, yetkisi ile gerçekleşmekteydi. Dolayısıyla böyle bir düzende tam anlamıyla bir politik bağımsızlıktan söz edilemez.

2.2.4. BÜYÜK ARIANO TOPLANTISI, APULIA VE CAPUA ORGANİZASYONU (1140)

Kral II. Roger ve Sicilya Norman Krallığı açısından 1140 yılı öncesi fırtınalı dönemler olup uzunca bir süre II. Roger tekrarlayan isyanlarla mücadele etmek zorunda kaldı. Bu tarihten itibaren Sicilya krallığı için aydınlık dönemlerin yaşanmaya başladığı söylenebilir. II. Roger'ın saltanatının son on dört yılında güneş adeta II. Roger'ın krallığı üzerinde olacaktı³⁵⁴.

Apulia ve Capua organizasyonunun genel konularını 1140 yılının Eylül ayında bir kez daha ele almanın zamanı gelmişti. Anakara II. Roger tarafından egemenlik altına alındıktan sonra eski yasalar geçerliliğini yitirmişti ve yeni yasalar yürürlüğe girecekti³⁵⁵. Bu kapsamda 1140 yılının yazında, Beneventum yakınlarındaki Ariano'da Sicilya Kralı II. Roger tarafından "Assizes of Ariano" başlığıyla bir dizi hüküm içeren yasalar ilan edilmiştir. Önceki bölümlerde de değinildiği gibi II. Roger 1140 yılına kadar çok sayıda isyanı başarıyla bastırarak yarımada huzuru tesis etti. Kralın yürürlüğe girmesini istediği yasaların temelinde Sicilya bürokrasisini kurmak istemesi ve katı kraliyet otoritesi altındaki feodal

³⁵³ Jamison 1913,254.

³⁵⁴ Norwich 1817, 99.

³⁵⁵ Jamison 1913, 255.

sistemin korunması amacı vardı³⁵⁶. Ayrıca II. Roger'ın 1140 yılındaki Assizes of Ariano ile somutlaştırdığı başarı, onun kişilik ve karakteriyle, özellikle de Norman, Bizans ve muhtemelen Arap unsurların birleştirilmesi ile yakından ilişkiliydi³⁵⁷. Ariano yasaları, Sicilya Norman krallığında uygulanan yasaların tamamı değildir. Söz konusu bu yasalar kraliyet yasalarının önemli bir bölümü ile sistematik ve ilkeli bir biçimde örtüşmektedir. Assizes of Ariano, özel mülkiyet, kamu mülkiyeti, kilise hukuku, medeni hukuk, kraliyet maliyesi ve ordu gibi çağdaş hukuk sisteminin olası tüm konularını kapsamaktadır³⁵⁸.

Assizes of Ariano, bir giriş bölümü ve 44 ayrı hüküm içeren bir yasa metnidir. Bu metin kral II. Roger tarafından bizzat yazılmıştır. Metnin kabul edildiği Ariano'da kral dışında, yasa hükümleri üzerine söz söyleyen üst düzey kişilerin varlığından bahsedilmemektedir. Zira söz konusu metinde, yasal hükümlerin öncesinde “Tanrının inayetiyle, tesis edilen barış, krallığın bütünlüğünü de sağlamıştır. Biz (kral kendisini kastederek) de saptırılmış ve çarpık olduğunu üzülerək gördüğümüz adalet ve dindarlık ekseninde çeşitli dönüşümler yapmaya mecburuz” ifadesi yer almaktadır. Burada önem arz eden iki husus vardır. Bunlardan ilki, yasaların adli ve dini konuların düzenlenmesi amacıyla çıkartıldığı; diğeri ise kralın kanun çıkarma ve onları yorumlamada rolü olduğudur. Dolayısıyla II. Roger'ın “tek adam” olarak yayınladığı bu kanunlar esasında meşru bir zeminde yapılmış yasalardır³⁵⁹.

Anlaşmanın ilk hükmü “Yasaların Yorumlanması Hakkında” başlığıyla ifade edilmektedir. Söz konusu hüküm ise;

“Radikal dindarlığı yumuşatmaya ve böylece daha esnek yasaları teşvik etmeye ve belirsiz olanlarının aydınlatılmasına yönelik, kral tarafından yeni ilan edilen yasalara herkesin eksiksiz olarak uymasını emrediyoruz. Hükümetimize tâbi çeşitli gruplardan insanlar nedeniyle, bizim burada ilan ettiğimiz yasalarla çelişmediği sürece, bugüne kadar var olan kullanımlar, gelenekler ve kanunlar yürürlükten kaldırılmayacaktır³⁶⁰”

Dolayısıyla bu hükme dayanarak, yasa metninin çeşitli belirsizlikler içerdiğini ve yorumlanmaya tâbi tutulduğu söylenebilir. Yasa metni kutsal kiliselerin imtiyazları, kutsal emanetlerin satışı, bir kiliseden diğeriine geçiş, kiliselerin ayrıcalıklarının ihmal edilmemesi,

³⁵⁶ Takayama 1993, 76; Houben 2002, 48.

³⁵⁷ Berman 1983, 418.

³⁵⁸ Takayama 1993, 76; Berman 1983, 418.

³⁵⁹ Berman 1983, 419.

³⁶⁰ Assizes of King Roger, Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

piskoposların imtiyazları, dinden dönme, rahipliği amaçlayan kişiler ve kraliyet bünyesinde her türlü kutsala saygısızlık eden kişiler hakkındaki hükümleri içermektedir. Kilise ve din eksenindeki bu yasaların hükümleri ve bu hükümlerde yer alan cezalar, yasa metninde açıkça ifade edilmiştir. Bu hükümler;

“Bizim otoritemize tâbi olan herkes bilsin ki, niyetimiz daima Tanrı İsa Mesih için kan dökülen, Tanrı'nın kiliselerinin her zaman korunması, savunulması ve sayılarının artırılması olmalıdır. Onlara Tanrı tarafından verilen sayısız yarar vardır. Bu nedenle tanrı ve azizlerden sonra, tanrı tarafından bize verilmiş geçici kılıcı kullanarak, emanet edilen kutsal kiliselerin mülk ve mülkiyetlerini koruyup himaye edeceğiz. Bunu prenslerimize, kontlarımıza, baronlarımıza ve tüm sadık vatandaşlarımıza tavsiye ederiz ki; her kim bu kararlarımızı ihlal etmeye teşebbüs ederse kralımızın gazabına uğrayacaktır³⁶¹”

“Hiç kimsenin şehitler ya da herhangi bir azize ait eserlerin satılması veya takas etmesine izin vermiyoruz. Satıcı yalnızca satın alanla görüşmüş ve henüz bir fiyat belirlememişse o durumda cezai bir yaptırım uygulanmaz; fakat eğer para ödenmiş ise ödenen bu para devlet hazinesine aktarılacak ve ne satıcıya ne de alıcıya herhangi bir para iadesi yapılmayacaktır. Bu konuyu ihlal etme teşebbüsünde bulunan herkesi cezalandırmak ve kutsal emanetleri piskoposların tavsiye edeceği en uygun yere tekrar yerleştirmek bizim öncelikli kaygımız olacaktır³⁶²”

“Mevcut yasalar uyarınca, Tanrının da arzusuyla, krallığımızın herhangi bir kesiminden hiç kimsenin, hiçbir koşulda diğer kutsal kiliselere geçişini, sürgün edilmesini onaylamıyoruz ve sürekliliği emrediyoruz. Böylesine bir faaliyet içerisinde olacak veya buna cüret edecek herkes ölüm cezasına çarptırılacak veya mülklerinin tamamını kaybedecektir. Diğer taraftan firariler yiyecekten mahrum bırakılmayacaklardır. Fakat vakıf arazisinin bir serfi ya da serfleri bağlı bulunduğu kiliseden çalınan kutsal eşyalarla birlikte ayrılıp başka yere geçerse, aldığı mülkün iadesi yapılacak ve taahhüt ettiği suça göre bağımsız şekilde cezalandırılacaktır³⁶³”

“Kutsal kiliselerin imtiyazlarını her kim ihlal ederse, suç ortadan kaldırıldıktan sonra, kiliseye yapılan zarara göre tazminat ödeyecektir; bu kişiler cezasını ödemeyecek

³⁶¹ Madde 2. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁶² Madde 5. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁶³ Madde 6. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

olursa konu kralın ve diğer yetkililerin kararına sevk edilecektir. Bununla birlikte suçların ölçeği de yine kralın ve yetkililerin tasarrufunda olacaktır³⁶⁴”

“Piskoposlar dini davalar ya da devlet davaları söz konusu olmadıkça, krallık otoritesi tarafından veya gerekli görüldüğünde yetkilendirildiklerinde tanıklık yapmak zorunda kalmazlar. Rahipler gizli davalarda sözel olarak yemin etmeye zorlanmazlar. Papazlar, yardımcı papazlar ve daha altındaki görevlilerin kutsal atlardan sorumlu olarak görevlendirilmelerini emrediyoruz, başkalarının değil ama rahiplerin kişisel hizmet külfetlerine tabi olmalarını kesinlikle yasaklıyoruz³⁶⁵”

“Katolik inancından dönenleri sonuna kadar lanetliyoruz. İntikamla onların peşinde olacağız. Onların tüm mallarına el koyacağız. Bu sözü tutmayanların üzerinden tüm kanuni hakları çekeceğiz; miras hakkını kaldırıp her meşru hakkını iptal edeceğiz³⁶⁶”

“Hiç kimse rahiplik şerefine para ödeme karşılığında sahip olma cesaretini gösteremez ve her kimin böyle bir suçu gerçekleştirdiği saptanırsa o kişi lanetlenecek ve para cezasına çarptırılacaktır. Bu şerefi böylesine uygunsuz ve küstahça elde etmek isteyen şahıs veya şahıslar bu şereften yoksun bırakılmalıdır³⁶⁷”

“Kralın hükümleri, fermanları, eylem ve planları konusunda tartışılmaz. Kralın seçtiği ya da atadığı kişinin onun hüküm, ferman, eylem ve planlarını tartışması kutsal emanete saygısızlıkla eş değerdir. Pek çok yasa ile kutsal emanete saygısızlık yasaklandı fakat Tanrı'nın tapınakları aleni bir şekilde ve şiddetle tahrip edilmedikçe ya da kutsal emanetler çalınmadıkça, işlenen suç yargılayan kişi tarafından daha esnek biçimde değerlendirilir³⁶⁸”

Yasa metninde yer verilen adli konulara ilişkin hükümleri içerisinde yasa dışı sözleşmeler, belgede sahtecilik, vasiyetnamelerin gizlenmesi ve bir hâkimin görevini kötüye kullanması hakkında maddelere yer verilmiştir. Adli konuları kapsayan hükümler ve bu hükümlere dair cezalar şu şekildedir;

“Bir kilise dışında ve yasa dışı yapılan sözleşmelerin özel evlerde ilan edilmesini yasaklıyoruz. Efendinin bilinçli olarak bu kuralları çiğneyen din adamlarını alması

³⁶⁴ Madde 7. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁶⁵ Madde 8. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁶⁶ Madde 13. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁶⁷ Madde 16. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁶⁸ Madde 17. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

durumunda evin derhal yıkılması tehdidi altında olacağını herkesin bilmesi gerekmektedir³⁶⁹”

Her kim ki bilmeden sahte belge kullanırsa sahtecilik suçuyla yargılanmayacaktır; fakat sahte belge düzenleyen ve bu düzenlemeye şahitlik edenler sahtekârlık cezasına çarptırılmalıdır³⁷⁰.

“Kamuya ait belge ve vasiyetnameleri ortadan kaldıran, imha eden, gizleyen veya değiştiren herhangi biri de aynı cezaya tâbi tutulacaktır. Her kim babasının iradesini yok sayarsa, onun ölümünden sonra babasının mirasından mahrum edilir³⁷¹”

“Eğer bir hâkim para karşılığında birisine asılsız suç isnat eder ise o zaman kendisi ölüm cezasına çarptırılır. Eğer bir hâkim, sahtekârlık ve hilekârlık ile kanuna aykırı bir ceza hükmü ortaya koyarsa, mevcut otoritesini kaybeder ve mülklerine el koyulur. Fakat bir hâkim hukuki bilgisindeki eksiklik nedeniyle hatalı bir hükme varırsa o durumda kraliyetin merhameti ve öngörüsüne tabi tutulacaktır³⁷²”

Bütün bu dini ve adli hükümlerin yanı sıra yasa metninde kamu görevlileri, kamu mülkiyeti ve kraliyet mülkiyetine ilişkin konularda da hükümlere ve bunların cezalarına değinilmiştir. Assizes of Ariano’da bu konulardaki hükümler ise şu şekildedir;

“Kişinin mevki onun sahtekârlık cezasını ağırlaştırır ve hafifletir. Görev süreleri boyunca, kamusal gelirlerden zimmete para geçirmekle suçlu olan devlet görevlileri ya da hâkimler, kraliyet onları bağışlamadıkça, ölüm cezasına çarptırılacaktır³⁷³”

“Kamusal mal varlığının kendi ihmaliyle kaybolması ya da eksilmesine izin veren herkes, kendi kimliğiyle ve malıyla kraliyetin takdirine bağlı olarak suçlu ve sorumlu sayılır. Eğer herhangi biri yapılmış olanlara bilinçli olarak göz yumarsa yine aynı yasal ceza ile yargılanır³⁷⁴”

“Biz, prensler, kontlar, baronların tümü, başpiskoposlar, piskoposlar ve rahiplerin, bizim krallık sembollerimizden (regalia) ya da krallığımıza ait her hangi bir şeyin

³⁶⁹ Madde 9. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷⁰ Madde 23. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷¹ Madde 24. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷² Madde 44. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷³ Madde 25. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷⁴ Madde 26. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

*satılması hibe edilmesi, kraliyet haklarımızın azaltılması ya da kaldırılması ya da bu hakların herhangi bir şekilde zedelenmesinin yasak olduğunu bilmelerini isteriz*³⁷⁵ ”

II. Roger Ariano’da ilan ettiği yasal düzenlemelere ilişkin bu metinde dini hükümlerden sonra en çok vatan hainliği konusu üzerinde durmuştur ve bu suçla ilgili cezalandırmaların kapsamını oldukça geniş tutmuştur. Sicilya Norman krallığının kurulmasından 1140 yılına kadar olan süreçte mücadele etmek durumunda kaldığı, kraliyete karşı defalarca tekrarlanan ayaklanma ve isyanlar, II. Roger’ın vatan hainliğine dair verdiği hüküm ve yaptırımlara ayrı bir hassasiyet göstermesinde etkili olmalıdır. Kral II. Roger’ın vatan hainliği konusundaki hükmü yasa metninde şu şekilde ifade edilmektedir;

*“Asker veya sivil, her kim herhangi bir kumpas teşebbüsünde bulunursa, meclis üyelerimiz ya da danışmanlarımızdan birinin canına kastedecek planlar hazırlarsa girdikleri bu yanlış yolda ağır hukuki cezalara çarptırılacaklardır. Mahkûm, vatan hainliği suçu ile kılıçtan geçirilecek ve sahip olduğu tüm mallarına el koyulmak suretiyle bu mallar devlet hazinesine aktarılacaktır. Çocukları yasal hakların hiç birinden faydalanamayacaklardır. Onlar için ölüm bir ödül; yaşam ise bir ceza olacaktır. Ancak komplocuların yaptıklarını vakit kaybetmeden, derhal kınayanlar affedileceklerdir. Vatana ihanet suçu, ölümünün ardından kralın itibarını tartışan ve onu aşağılayan kişileri de kapsamaktadır. Bu şekilde davrananlar korunmayacak ve sahip oldukları her şey devlet hazinesine aktarılacaktır*³⁷⁶ ”

Sicilya Norman krallığı’nda adli, idari ve dini hükümlere yer verildiği kadar halkın huzur ve güvenliğini tesis etmeye dayalı, sosyal hükümler ve buna bağlı olarak da soygunculuk, kundakçılık, uyuşturucu ticareti, tecavüz ve cinsel istismar gibi konuları kapsayan kamusal suçlara dair hüküm ve yaptırımlar da Ariano yasalarında yer almaktadır. Bu konuyla ilgili yasalar şu şekilde ifade edilmektedir;

*“Hayatını soygunculuk ya da saldırganlık yaparak tehlikeye atacağını düşünebilen şahıs veya şahıslar, bu eyleminden dolayı ölüm cezasına çarptırılmaktan da korkmamalıdır*³⁷⁷ ”

³⁷⁵ Madde 4. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷⁶ Madde 18. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷⁷ Madde 38. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

“Herhangi bir evi kötüye kullanarak kundaklayan şahıslar kundakçı olarak görülmek suretiyle ölüm cezasına çarptırılmalıdır. Söz konusu ceza hususunda sonuç değil; niyet dikkate alınacaktır³⁷⁸”

“Zihni etkileyen ya da uyuşturan kötü ya da zararlı ilaçları veren, satan ya da bunları kullanan kişiler ölüm cezasına çarptırılacaktır. Ayrıca aşk iksiri veya başka zararlı yiyecekler hazırlayan kişiler, herhangi birine zararı dokunmasa bile cezasız bırakılmayacaktır³⁷⁹”

“Evlilik amacıyla olsa dahi, eğer herhangi biri, Tanrı tarafından örtülmüş kutsal bakirelere tecavüz etme teşebbüsünde bulunursa, o kişi ölüm cezasına çarptırılacaktır³⁸⁰”

Söz konusu metinde bu hükümlerin yanı sıra yetimler ve onların vesayeti ile ilgili bir hüküm de bulunmaktadır. Şöyle ki;

“Dindarlığın gereği olarak, eski yasalar, istismar edilen yetimlere pek çok ayrıcalıklar tanımaktadır. Bu yasaları çiğnemek kabul edilemez olduğu için iş bu yasalara uymayanları hâkimlerimize emanet ediyoruz. Buna ek olarak daha hassas olan kadınlar üzerindeki dezavantajı ortadan kaldıracak şekilde yasal eşitliği sağlamaya yönelik yasalar düzenleyeceğiz. Hem biz hem de diğer yetkililerimiz tarafından dindarlığın gerektirdiği şekilde davranılmasını emrediyoruz³⁸¹”

Kral II. Roger tarafından 1140 yılında ilan edilen bu yasa hükümlerinin uygulamalar öncesinde bu şekilde yorumlanması devlet otoritesini güçlendirmiştir. Zira yasalara ilişkin yorumlamalar sıradan insanların yetkisine indirgenemezdi. Kuşkusuz ki bu konu prensip olarak kralın hakkıydı³⁸².

II. Roger’ın yasaları, kilise üzerinde, feodal soylular üzerinde, kent komünleri ve genel olarak da halk üzerinde egemenliğe yönelik olarak yapılmış yasalardır. Heretiklere karşı yapılan zulüm, monarşik anlayış içerisinde kendiliğinden ortaya çıkmıştı ve dini yetkili makamların kararlarının icrası değildi. Kral II. Roger, feodal mahkemelerin yargı yetkilerini ciddi ölçüde sınırlandırmıştır. II. Roger karşısında, hiçbir kent özerk bir yönetim tesis etmeyi

³⁷⁸ Madde 41. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁷⁹ Madde 43. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁸⁰ Madde 10. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁸¹ Madde 15. Text of Cod. Vat. Lat. 8782.

³⁸² Hofmann 1915, 65.

başaramamıştır ve hepsine kral tarafından atanan yetkililer başkanlık etmiştir. Nüfusun tamamı kraliyet otoritesine tâbi tutuldu, dolayısıyla hem krala hem de krala tâbi olan yetkililere karşı başkaldırıları, komplolar ve isyanlar vatana ihanet suçu kapsamında değerlendirildi³⁸³.

2.2.5. PAPALIK VE KRALLIK ARASINDA 1140 YILI SONRASINDAKİ İLİŞKİLER: SİCİLYA NORMAN KRALLIĞI DENETİMİ VE EYALET İDARESİ

Papalık sınırları içerisinde 1143, 1144 ve 1149 yıllarındaki gerçekleştirilen mücadeleler dışında, II. Roger'ın saltanatı boyunca Güney İtalya'da ve hükümette hâkim olan huzur ortamının 1140 yılında Ariano'da belirlenen şekilde ilerlediği görülmektedir³⁸⁴. Marsi³⁸⁵ toprakları üzerinde kilise devletinin sınırları boyunca kralın oğulları tarafından yapılan istilalarla papalık ile sürtüşmeler yaşandı³⁸⁶. Kiliseye dair bir problem üzerine 1149 yılında yeni bir düzenleme getirildi; fakat Roger aslında istilaları sürdürmesine rağmen papalık tarafından tanınmadı ve Papa II. Innocentus'dan hiçbir zaman destek görmedi. Papalığın bu tutumuna rağmen, II. Roger tarafından ele geçirilen bölgeler krallığın bir bölümünü oluşturdu ve sınırlar tamamen yeniden düzenlendi; Akdeniz kıyılarından başlayarak Terracina'nın³⁸⁷ güneyine kadar Vallecorsa, Pastena, S. Giovanni de sınırlara dâhil edildi³⁸⁸.

1149 yılında, Kral II. Roger'ın oğullarından yalnızca William hayattaydı. Anfusius ve Roger'ın ölümüyle birlikte eyalet yönetiminin asıl şeması değiştirildi. İki yıl sonra William, babası ile ortak taç giydi ve anakara kentleri bu iki kral arasında paylaştırıldı. Roger, Calabria ve Capua'nın hâkimiyetini; William ise Apulia ve Salerno'nun hâkimiyetini üstlendi³⁸⁹. Ceza kanunlarına eklemeler yapıldı ve arazi mülkiyeti ve mali haklar konusunu düzenleyen yeni kanunlar çıkarıldı; ancak idari sistemde 1140 yılından bu yana herhangi bir değişiklik yapılmadı. Kraliyet denetimi dükalık ve prenslikteki farklı yerlerde zaman zaman düzenlenen

³⁸³ Berman 1983, 420.

³⁸⁴ Jamison 1913, 256.

³⁸⁵ Marsi, antik İtalya'daki bir İtalyan halkının Latince adıdır. Conway 1897, 288-289.

³⁸⁶ Clementi 1968, 191-7; Loud 2002, 170.

³⁸⁷ Terracina için bkz: Harita- 14.

³⁸⁸ Jamison 1913, 256.

³⁸⁹ William'ın taç giymesi ve saltanatı ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Abbot 1902.

toplantılarda 1150 yılına kadar uygulandı. II. Roger 1142 yılında, Ariano yakınındaki Silva Marca'da Anfusus, kontlar, baronlar ve krallığa bağlı halkın büyük çoğunluğu ile ve 1143 yılında da Capua'da oğulları Roger ve William, başpiskoposlar, piskoposlar, başrahipler, kontlar ve baronlarla bir toplantı gerçekleştirdi. Roger 1147 yılında tekrar kontlar ve baronlarla toplandı. Silva Marca'da beyan edilen kraliyet imtiyazı, meclisin anlaşmazlıklarını çözmek ve adaletsizliği gidermek amacıyla yapılmıştı³⁹⁰.

Toplantıların bu amacı dışında bir de askeri yükümlülükleri doğrulamak amacıyla yapılmış olabileceği düşünülebilir. Zira söz konusu toplantılar Taranto'da gerçekleştirilen toplantılara istinaden onaylanmıştı. Taranto'daki toplantı muhtemelen I. William bünyesinde gerçekleştirilmişti ve feodal vergilerin araştırılması amacıyla da bir dizi toplantılar düzenlenmişti. Bu toplantıların sıklığına rağmen anakaranın kral tarafından periyodik olarak ziyaret edildiği herhangi bir sistem mevcut değildir. Kralın varlığının neredeyse her durumda siyasi gerekliliklerden kaynaklandığı söylenilebilir³⁹¹.

Papa III. Eugene³⁹² ile 1150 yılında yapılan görüşmenin ardından Roger hiçbir zaman Sicilya'yı terk etmedi ve Sicilya Norman krallığı'nın denetimi bölge yargıçları tarafından giderek daha fazla uygulanmaya başladı. Elbette ki bu uygulama yeni bir uygulama değildir ve 1135 yılına kadar uzanabilir fakat II. Roger'ın hükümlerinin sonlarına doğru, daha düzenli ve sıklıkla uygulanıyordu. Merkezi mahkemelerde gezici üyelerin herhangi bir denetim izni bulunmuyordu ve anakarada yetki kullanan görevliler de meclis üyesinden ziyade vali ya da vekiller olarak hareket etmekteydiler³⁹³.

2.2.6. KRAL II. ROGER'IN KUZEY AFRİKA'YI ELE GEÇİRMESİ (1140)

Mehdiyeli Ziri emiri Yahya'nın oğlu Ali 1118 yılında Gabes kentine bir sefer hazırlığı başlatmıştı. Kentin emiri Rafi, ticari amaçla el-Mehdi'nin emrinde rekabet etmeyi planladığı kendi ticaret gemisini inşa etmiştir. Ali'nin seferine ilişkin bu durumu tamamıyla engellemek isteyen Rafi, bunun için şiddete başvurmaya hazırды. Buna yönelik olarak II. Roger'dan askeri yardım ve destek talep etmeye karar verdi. Roger bu yardım talebine olumlu yanıt verdi ve gemilerini Gabes'e gönderdi ancak Norman birlikleri orada Rafi'ye hiçbir yardım yapmamaya

³⁹⁰ Jamison 1913, 257.

³⁹¹ Jamison 1913, 258.

³⁹² Sheppard 2003, 443.

³⁹³ Jamison 1913, 258.

karar vermişti. Büyük olasılıkla Roger'ın güçleri Ali b. Yahya'nın güçlü donanması ile çatışmaya girmenin bir yarar sağlamayacağını düşündüler ve Roger, onlarla dostça ilişkilerini sürdürdü. Birkaç yıl sonra 1122-1123 yılında Calabria'da yer alan Nicotera kasabasına bir saldırı daha düzenlenmişti. Fakat el-Hasan Roger'ın donanmasındaki pek çok kişinin ölümüne sebep olmuştu. Böylece Mehdiye üzerine yapılan ilk saldırı Normanların felaketiyle sonuçlanmıştı. Mehdiye'de 1123 yılında yenilgi, Roger'ı yeni bir saldırı hazırlığına itti³⁹⁴.

Bu hazırlıkların sonucunda başarıyla gerçekleştirilen seferlerde Cerbe Adası 1135 yılında ele geçirilmiş, halkın çoğunluğu köleleştirilmişti. Fakat Sicilya Normanlarının, Kuzey Afrika'ya yönelik en önemli saldırıları 1140 yılında başladı³⁹⁵. Bu yıldan itibaren Norman Kral'ın Kuzey Afrika istilaları sürekli hale geldi. Norman Kral II. Roger 1141-1142 yılında Mehdiye'ye yönelik yeni bir saldırı gerçekleştirdi. Antakyalı George, II. Roger'ın hizmetinde idi. Mehdiye üzerine yapılan bu ikinci saldırı, el-Hasan ve II. Roger'ın dostluğunun sonunu getirdi³⁹⁶.

Bir zamanlar Fenikeliler tarafından liman olarak kullanılan Trablusgarp 1143 yılına gelindiğinde saldırıya uğradı³⁹⁷. Norman Kral II. Roger, Trablusgarp üzerine bir donanma sevk etti. Şehir kuşatıldı ve mücadeleler başladı. Normanlar Trablusgarp surlarını aşmayı başarmışlardı fakat Arap güçleri kent halkına yardıma gelmişti ve Normanlar bu kuvvetlerle karşı karşıya geldiler. Bunun üzerine Norman donanması geri çekildi. Böylelikle kuşatma kaldırıldı ve Sicilyalılar kaçtı fakat kentin sakinleri korku içindeydi³⁹⁸. Normanlar 1144 yılında Cezayir'in batısında yer alan Brashk adlı liman kentine saldırarak halkı katlettiler ve aynen Cerbe Adası'nda olduğu gibi kadınları köleleştirdiler. El-Hasan, II. Roger'ın bu eylemlerini protesto etti. Sicilya Norman kralı II. Roger, Trablusgarp'ı ele geçirme konusunda ısrarcıydı. Norman gemileri 1146 yılında daha önceki yenilginin intikamını alma gayretiyle Trablusgarp'a geri döndü. Suriye sınırı yakınındaki Antakyalı George, savaşın üç gün sürdüğü şehre 200 savaş gemisi çıkardı. Trablusgarp'daki iç mücadeleler Sicilyalıların işine yaradı ve kanlı mücadeleler Normanların zaferiyle sonuçlandı. Çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan halkın büyük bir kısmı Norman güçleri tarafından esir alındı³⁹⁹.

³⁹⁴ Palombo 2015, 37-9.

³⁹⁵ Dalli 2008, 79; Palombo 2015, 37-9.

³⁹⁶ Palombo 2015, 39.

³⁹⁷ Idris 1962, 349.

³⁹⁸ Curtis 1912, 250; Boghosian 2010, 54.

³⁹⁹ Boghosian 2010, 55.

II. Roger, sadece Kuzey Afrika'ya yoğunlaşmıştı. Bunun yanı sıra İon Denizi'ne de yoğunlaşarak Corfu, Cephalonia ve Euboea'yı yağmaladı. Sicilya kralı, Kuzey Afrika'da geniş çaplı bir Sicilya göçüne neden olan kıtlığı fırsat bilerek 1148 yılında tamamen Kuzey Afrika'ya yöneldi. 250 gemiden oluşan donanmasını Pantellaria'ya sevk etti ve burada Mehdiyye'den ayrılan bir gemiyi sıkıştırdı. George, gemideki mürettebatı Kuzey Afrika'nın mevcut durumu konusunda sorguya çekti ve gemide bir güvercin kafesi keşfedildiğinde George yardım talep eden herhangi bir mesaj gönderilip gönderilmediğini sordu. Negatif bir cevap alan George, zekice bir hamleyle adamlarının Mehdiye'ye yanlış bir mektup gönderdiklerini söyleyerek hedeflerinin aslında Konstantinopolis olduğunu dile getirdi⁴⁰⁰. Mehdiyyeli mülteciler George ve Hristiyanları adil saydıklarını ve halkın desteklediği, yakın gelecekte Mehdiyye'de önemli bir rol oynayacak tüccarlara önemli ölçüde sermaye tahsis eden bir kadı ya da yargıç belirlediler⁴⁰¹.

Normanlar artık deniz aşırı alanlarda daha güçlü görünüyordular. George, Mehdiye'ye girdikten bir hafta sonra Sfax ve Sousa limanlarına da saldırdı. Hasan'dan sonra valilik makamını devralan Ali, kenti savaştan önce şehre giren Sicilyalılara teslim etti⁴⁰². Bunun üzerine Norman donanması yönünü Kelibia'ya çevirdi. Roger, kendisine boyun eğmeleri koşuluyla tüm Afrikalıların mallarını ve hayatlarını koruyacağını garantisini vermişti⁴⁰³. II. Roger'ın yıllarca Sicilya'da Müslümanlarla olan ilişkisi, onun Müslümanlara karşı daha hoşgörülü olmasını sağlıyordu⁴⁰⁴. Kral Roger 1148 yılının sonunda Trablusgarp'tan Tunus'a kadar uzanan İslam dünyasındaki bir kıyı şeridini egemenliği altına almıştı⁴⁰⁵.

Aynı zamanda Normanlardan bazılarının, Levant'ın "ekonomik açıdan sarsılan"⁴⁰⁶ bir bölgesine yerleşmiş olan komşuları, Roger'ın 500 mil uzaklığındaki bölgelerde hak iddia ettiler; fakat bu iddialar Sousa, Sfax ve tabii ki Mehdiye limanlarının kontrolünün Roger'da olması sonucunu değiştirmedi. Bununla birlikte Norman kontrolü Kuzey Afrika'nın hinterlandı içerisine yayılmazken Akdeniz boyunca yer alan stratejik limanların kontrol edilmesini sağlamayı başarmışlardır.

⁴⁰⁰ Boghosian 2010, 57.

⁴⁰¹ İdris 1962, 358.

⁴⁰² Bachrouh 1995, 763.

⁴⁰³ Matthew 1992, 59.

⁴⁰⁴ Curtis 1912, 254.

⁴⁰⁵ Curtis 1912, 81.

⁴⁰⁶ Mayer 1990, 58.

İkinci Haçlı Seferi'nin(1147-1149) Suriye'nin başkenti Şam üzerinde yarattığı çöküntü ile eş zamanlı olarak ⁴⁰⁷ II. Roger, zaten Mağrib üzerindeki etkileyici varlığını ortaya koymuştu. Resmi papalık yaptırımını olmadan ve Ege Denizi'nde ikinci bir cephede savaşırken, II. Roger Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan deniz yollarını kontrol etti. Sicilya kralı, büyük liman kentlerinin ticari bölgelerinin işleyişini geliştirdi ve Mehdiye ile Palermo arasındaki ticaret akışı daha az korsan saldırısı endişesi ile sürmüştür⁴⁰⁸.

Özellikle Trablusgarp'ın ele geçirilmesiyle birlikte kral, Kuzey Afrika'daki egemenlik alanını genişletmiş ve birincil hedefine ulaşmış oldu. Bunun sonrasında ise II. Roger'ın faaliyetleri yalnızca Kuzey Afrika'yı değil Güney İtalya, Malta adaları ve 1147 yılında alınan Adriyatik adalarını da kapsıyordu⁴⁰⁹.

2.2.7. II. ROGER, DOĞU ROMA İMPARATORLUĞU İLE İLİŞKİLER VE II. HAÇLI SEFERİ

Sicilya Norman Kralı II. Roger, Kuzey Afrika'da Müslüman topraklarına odaklanmıştı. Bunun yanı sıra Hristiyan Doğu Roma İmparatorluğu ile de mücadele etmiştir. Diğer taraftan Doğu Roma İmparatorluğu'nun da siyasal çıkarlar anlamında Sicilya ve Güney İtalya anakarası üzerinde birtakım hedefleri vardı. Bu bölgelerde Doğu Roma nüfuzunun hâlen etkili olduğu söylenebilir.

Sicilya Norman krallığı'nın II. Roger tarafından kurulmasından önceki dönemlerde, 535 yılında ilk olarak Doğu Romalı General Belisarios(505-565), Ostrogotların egemenliğindeki Sicilya Adası'nı zorlu mücadelelere maruz kalmadan ele geçirmeyi başarmıştı ⁴¹⁰. Akabinde 663 yılında Doğu Roma İmparatoru II. Constans(641-668) Sicilya'daki Sirakuza kentine yerleşmişti. İmparator II. Constans'ın ölümüne kadar Sicilya Adası, Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti olarak tarihte yerini almıştı⁴¹¹. Fakat ilerleyen dönemlerde Sicilya'ya yönelik fetih hareketlerinde Müslümanlar etkili olmuş ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun Sicilya Adası'ndaki egemenliği 827 yılından itibaren Müslümanlar

⁴⁰⁷ Richard 1999, 166-7.

⁴⁰⁸ Matthew 1992, 58-9.

⁴⁰⁹ Curtis 1912, 227.

⁴¹⁰ Finley 1968, 179-180.

⁴¹¹ Finley 1968, 183-184.

tarafından sonlandırılmıştı⁴¹². Müslümanların ardından Sicilya coğrafyasında tarih sahnesine çıkan Norman kuvvetlerinin Doğu Roma ile olan mücadelelerine bakıldığında, Apulia Dükü Robert Guiscard ve oğlu Bohemond tarafından komuta edilen bir Norman donanması ve Doğu Roma İmparatoru Alexios Comnena'nın (1081-1118) ordularının karşı karşıya geldiği ve bu mücadelelerin Doğu Roma İmparatorluğu'nun mağlubiyeti ile sonuçlandığı görülmektedir⁴¹³.

Dolayısıyla Normanlar, Doğu Romalılar için her dönem bir tehdit unsuru olmaya devam etmiştir. Doğu Romalı İmparatorlar ve halk, Sicilya Normanlarının potansiyel saldırılarının endişesini taşımışlardır. Nitekim II. Roger, bağımsız olarak Sicilya Adası'nın egemenliğini ele geçirdiği yıldan itibaren Doğu Roma İmparatorluğu ile mücadele etti. Kral II. Roger'ın Sicilya'daki saltanatı sırasında Doğu Roma İmparatorluğu'nda da Alexios Comnena(1081-1118), II. Ioannes(1118-1143) ve I.Manuel(1143-1180) sırasıyla tahtta olan imparatorlardı. Doğu Roma İmparatorlarından Alexios Comnena ile olan mücadelelerde II. Roger karşı karşıya gelmemiştir. Fakat diğer iki imparator ile II. Roger karşı karşıya gelmiş ve mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Doğu Roma İmparatoru II. Ioannes(1118-1143), İtalya'daki Norman devletine karşı siyasal anlamda önlemler almaktaydı. II. Roger'ın egemenliğindeki Normanlarda ise siyasi gücün zirvede olduğu, parlak bir dönemdi. Güney İtalya'da yükselen Norman gücü hem Doğu Roma İmparatorluğu hem de Almanya'yı endişelendiriyordu. Norman tehdidi karşısında duyulan bu kaygı ile Doğu Romalı II. Ioannes, Alman Kral Lothar ve Lothar'ın ölümüyle de III. Konrad ile ittifak etme yoluna gitti⁴¹⁴. Doğu Roma İmparatorluğu'ndan alacağı mali bir yardım karşılığında Lothar 1137 yılında Sicilya Kralı II. Roger'a karşı bir sefer başlatacağı sözünü vermiştir, Pisa'nın da katılımıyla İmparator II. Ioannes'in ittifak arayışı gerçekleşmiştir⁴¹⁵.

Bu sırada Doğu Roma İmparatoru II. Ioannes aynı zamanda Haçlı birlikleriyle de mücadele etmekteydi⁴¹⁶. Fakat 1143 yılında İmparator Ioannes öldü ve bu yıldan itibaren oğlu I.Manuel Komnenos Doğu Roma tahtında yerini aldı⁴¹⁷. II. Ioannes, Sicilya Kralı II. Roger'a karşı planlarını gerçekleştiremedi. Fakat hayattayken Alman Kral Lothar ile yaptığı ittifak anlaşması geçerliliğini hâlen koruyordu. Diğer yandan II. Roger da bu ittifak karşısında

⁴¹² Traini 1997, 584.

⁴¹³ Komnena 1996, 142-6; Pryor-Jeffreys 2006, 121; Ostrogorsky 2015, 331.

⁴¹⁴ Ostrogorsky 2015, 351.

⁴¹⁵ Norwich 2012, 89; Ostrogorsky 2015, 351.

⁴¹⁶ Honigmann-Bosworth 1995, 591.

⁴¹⁷ Demirkent 1992, 238.

kendisini destekleyecek ve kendisi ile ittifak içerisinde olacak kişileri Avrupa'dan kolaylıkla sağlamıştı. Üstelik bu ittifakın dışında Kuzey Afrika istilalarıyla birlikte Norman gücü zaten geniş bir alana yayılmış durumdaydı. Norman Kral II. Roger, Fransa Kralı VII. Louis ile müttefik olmuştu. Bir yandan da Alman Kral III. Konrad'ın düşmanlarını tahrik ediyor ve Konrad'a karşı onları doldurarak Alman Kral'ın gücünü zayıflatmayı amaçlıyordu⁴¹⁸.

Piskopos Bernard de Clairvaux 1146 yılında II. Haçlı Seferi'ni ilân etmişti. Clairvaux Fransa'da Haçlı Seferlerlerine yönelik çağrı için vaazlar vermekteydi. Fransa Kralı VII. Louis de Alman Kral III. Konrad'a haçlı birliklerine katılması için davette bulunmuştu. Aynı şekilde VII. Louis, müttefiki Sicilya Kralı II. Roger'ı da Haçlı ordularına katılmak üzere davet etmişti⁴¹⁹. II. Roger, annesi Adelaide'nin evliliğinden dolayı Kudüs Haçlı Krallığı üzerinde hakkının olduğunu savunuyordu ve Antakya Haçlı Devleti'nin toprakları üzerinde hak iddia ediyordu⁴²⁰.

Dolayısıyla II. Roger, Clairvaux'un Haçlı Seferler'ine yönelik çağrısını değerlendirirken Fransa Kralı VII. Louis ile Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti Constantinopolis'i ele geçirebileceği düşüncesini göz önünde bulundurmuş olmalıdır. Böylelikle II. Roger, Anadolu'da elde edeceği toprakları da Sicilya Norman Krallığı'na dâhil edecek ve gücünü artıracaktı. Fakat II. Roger'ın bu düşüncesi beklediği şekilde sonuçlanmadı. Zira haçlı orduları Anadolu'ya geçiş güzergâhı olarak, kara yolu ile Doğu Roma topraklarını seçmişti. Yani Haçlı birlikleri Fransa'ya uğramadan Anadolu içlerine kadar ilerlemişlerdi. Savaşın sonucunda Anadolu Selçuklu orduları⁴²¹, Haçlı birliklerini mağlup ettiler ve bu mücadelelerde Fransa Kralı VII. Louis ve Alman Kral Konrad canlarını zor kurtarabildiler⁴²². Bu mağlubiyetin üzerine her iki kral da ikinci bir mücadeleye girmekten kaçındılar. Dolayısıyla II. Haçlı Seferi hem VII. Louis hem de III. Konrad açısından tam bir hezimetle sonuçlanmıştı. Fakat Sicilya Kralı II. Roger sistematik bir biçimde ve zekice uyguladığı politikalarında başarılı olmuş ve olmaya da devam etmiştir. Kral II. Roger 1147 yılında Brindisi limanından yola çıkmak suretiyle Korfu, Korinthos, Thebai ve Chalkis'e vararak bu

⁴¹⁸ Altan 2003, 16.

⁴¹⁹ Llyod 1999, 61; Boase 1971, 93; Altan 2003, 16.

⁴²⁰ Archer-Kingsford 1902, 190.

⁴²¹ Haçlı orduları, Anadolu Selçuku Sultanı I. Rükneddin Mesud (1116-1155) ve Halep Atabeyi Nureddin Mahmud Zengi (1118-1174) başta olmak üzere her yerde Türk ordularının direnci ile karşılaştılar. Aksarayî 2000, 22; Kesik 2003, 77-87; Merçil 1985, 119-24; Müneccimbaşı 2000, 16-8; Zettersteen 1964, 360; Tyerman 2008, 195; Elisseff 1995, 132.

⁴²² Nomiku 1997, 39.

kentleri kuşatmış ve hiçbir engelle karşılaşmaksızın ele geçirmeyi başarmıştır⁴²³. İpek endüstrisi açısından Doğu Roma İmparatorluğu'nun en önemli kentlerinden olan bu coğrafyadaki ipek işçileri Sicilya'ya gönderildi. Böylece ipek endüstrisi de Sicilya Adası üzerinden Avrupa'ya yayılmış oldu⁴²⁴. Doğu Roma İmparatorluğu için oldukça önem taşıyan bu kentleri, Antakyalı George komutasındaki Sicilya Kralı II. Roger'ın ordusunun savaştan ele geçirmesi ve kent halkının II. Roger'a boyun eğmesinin nedenini Khoniates şu ifadelerle açıklamaktadır;

“Bunun suçunu ahâli, özellikle de bir örs çekicinden daha kafasız olan, sözüm ona ‘yalın ayaklılar’ taşımaktaydılar. Çünkü bunlara göre Bizans vergi tahsildarları çok katı ve baskıcı idiler ve yalın ayaklılar bunların haksız tutumlarına daha fazla dayanamayacaklarını düşünerek imparatorluktan ayrılmak gibi caniyâne bir karara varmışlardı. Bunlar komutanın kandırıcı sözlerine kulak vererek tilkinin nasihatine uydular ve belirli şartlarla bin kişilik bir zırhlı Sicilya garnizonunu kaleye sokmaya razı oldular⁴²⁵”

Doğu Roma İmparatoru I. Manuel 1148 yılına gelindiğinde II. Roger'dan intikam alma duygusuyla, Normanları ele geçirdikleri Doğu Roma topraklarından çıkarmak amacıyla, Alman Kral Konrad'ı misafir ederek onunla bir ittifak anlaşması yaptı⁴²⁶. Alman Kral Konrad, Doğu Roma İmparatoru'nun bu koalisyon teklifine olumlu yanıt verdi ve Normanlar aleyhine yapılan bu koalisyona Venedik de katıldı. Konrad, Sicilya Kralı II. Roger'a karşı 1149 yılında Korfu Adası'nın geri alınmasına yönelik olarak gerçekleştirilen seferde, karadan ve denizden kuşatmalar yaparak İmparator Manuel'e yardım ettiyse de bu seferler Doğu Roma İmparatoru ve Alman Kral Konrad'ın aleyhine sonuçlanırken, başarı yine Sicilya Kralı II. Roger'ın oldu⁴²⁷.

II. Haçlı seferi neticesinde Doğu Roma İmparatorluğu en talihsiz ve bu süreçteki en çok darbe alan taraf olarak dururken, zekice politikalarını başarıyla hayata geçiren Sicilya kralı II. Roger en kazançlı taraf olarak görünmektedir. Kuzey'de ve Güney'deki tüm düşmanlarıyla girdiği her bir mücadeleden galip ayrılan II. Roger hem Siciya Norman Krallığı'nın sınırlarını genişletmiş hem Avrupa'nın en kudretli devleti olarak Norman Devlet'nin üstünlüğünü kanıtlamış hem de şahsi olarak tüm Avrupa'da nüfuzlu bir kral olarak

⁴²³ Kinnamos 2001, 73; Lock 2006, 48; Khoniates 1995, 49.

⁴²⁴ Runciman 1998, 229; Lock 2006, 48.

⁴²⁵ Khoniates 1995, 49.

⁴²⁶ Lock 2006, 49.

⁴²⁷ Ostrogorsky 2015, 354.

tarihte yerini almayı başarmıştır. Şüphesiz ki II. Roger'ın özellikle de denizlerdeki başarısında, Norman donanmasına komuta eden amiral George'nin oldukça önemli katkısı olmuştur. George tüm bu zaferlerin ardından, gücünün zirvesinde olduğu dönemde, 1151 yılında öldü⁴²⁸. Onun ölümü II. Roger için oldukça sarsıcıdır ve onun için önemli bir eksikliktir. Zira II. Roger, amiral Geroge'yi diğer görevlilerden ayrı tutmakta⁴²⁹ ve onu Chancellor(vezir) olarak görevlendirmişti⁴³⁰. Kral Roger'ın, George'u bu göreve getirmesi ona olan güveninin somut bir göstergesidir.

Sicilya Kralı II. Roger, saltanat yılları içerisinde Sicilya Norman Krallığı'nın lehine sonuçlanan pek çok mücadelelerde bulunmuştur. Kralın gücü, özellikle Doğu Roma İmparatorluğu için korku verici bir duruma gelmişti. Kral Roger, genel politikalarında daima diplomasi ve uzlaşma yolunu seçmiş, ele geçirdiği bölgelerde özellikle Müslüman unsurlara karşı son derece hoşgörülü bir yaklaşımla muamele etmiştir⁴³¹. II. Roger, nüfuzunu artırma ve gücünü pekiştirme yolunda daima adilâne ve liyakat zemininde hareket etmiştir. Egemenlik alanı içerisinde Hristiyan unsurlar dışındaki Grek, Yahudi ve Müslüman unsurlara karşı daima pozitif bir tutum sergilemiştir. Özellikle de Müslümanlara karşı son derece ılımlı bir politika izlemiştir. İslam devletlerinde yerleşik olan teşkilat yapısındaki kurumlara hiçbir şekilde müdahale etmemiş ve sarayında çok sayıda Müslüman görevli çalıştırmıştır. Özetle, II. Roger'ın Arap medeniyeti'ne ayrı bir ihtimam gösterdiği ve değer atfetmiş olduğu görülmektedir. Örneğin Arap kayıtları için bağımsız bir divan kurması ya da elbiselerinde Arap meliklerinin İslâmi motiflerini⁴³² kullanması bu düşünceyi destekler niteliktedir⁴³³.

2.2.8 NORMAN SİCİLYA'SINDA MÜSLÜMAN NÜFUZU

Sicilya Adası'ndaki çeyrek asırlık Müslüman egemenliğinin(827-1091) ardından bu coğrafyada tarih sahnesine çıkan Normanlar, Müslümanlar dönemine ait İslâmi kültürü benimsemişlerdi. Ortaçağın yüksek kültürü olan İslam kültürü Normanlar döneminde ve hatta II. Roger ile birlikte Sicilya Norman krallığı'nın kurulmasından sonraki süreçte de hayatın her alanında kendini hissettirmiştir. Normanlar iktidar gücü zayıflayan Müslümanlara karşı esnek

⁴²⁸Metcalfe 2003, 186; Loud 2007, 513.

⁴²⁹ Haskins 1915, 226.

⁴³⁰ Bkz: Resim-2.

⁴³¹ Haskins 1915, 225.

⁴³² Bkz: Resim-3.

⁴³³ Moreno 2007, 185.

davranmış, bilimsel ve sanatsal alanda İslami unsurlara saygı ve hoşgörü ile yaklaşmışlardır. Müslümanların kültürel birikimini adadaki diğer kültürler ve kendi kültürleri ile sentezlemişlerdir. Dolayısıyla adada yeni bir kültürel oluşum kendini göstermiştir. Bu yeni oluşumun en belirgin öznesi ise Müslümanlardı. Böylelikle İslam Medeniyeti'nin Avrupa'ya taşınmasında Sicilya'nın bir köprü işlevi gördüğü söylenebilir⁴³⁴.

Adadaki Arap-Berberi kültürü yerli Sicilya kültürü ile bir araya getirildi ve kültürel anlamda tek bir form geliştirildi. Örneğin fıkıh, hadis, kıraat gibi din bilimleri alanında ve bunun yanı sıra edebi sanatlar ve fen bilimleri alanında ilerleme sağlandı. Arap kültürü, güzel sanatlar, din, bilim ve günlük sosyal etkileşimler anlamında yerli Sicilya kültürüne entegre edildi. Bu kültür Ağlebiler döneminde (827-909) ortaya çıkan, Fatîmî (909-947) ve Kelbiler döneminde (947-1053) de olgunluğa ulaşan İslami kültür olarak gelişim göstermiştir. Sicilya Arap yönetiminin başlangıcından itibaren kültürel faaliyetlerin bir kısmı İfrikiyye, özellikle de politik ve dini başkent Kayrevan temelinde idi⁴³⁵. Sicilya'da İslamiyet ve din bilimlerinin gelişimine bakıldığında adada çok sayıda din bilimcinin bulunduğunu ve onlar aracılığıyla güçlü bir İslam medeniyetinin oluşumunun sağlandığı görülmektedir.

Fetihler yolu ile Müslümanlar İran, Hint, Yunan, Helen, Mısır ve Doğu Roma gibi köklü medeniyetlerle karşılaşmışlardır. Tüm bu medeniyetlerden birçok yeni kavram öğrenen Müslümanlar, daha güçlü bir medeniyetin, İslam Medeniyeti'nin oluşumunu sağlamışlardır. VII. yüzyıldan X. yüzyıla kadar süren Arap fetihleriyle birlikte bu İslam Medeniyeti, Kuzey Afrika, İspanya ve Sicilya'ya da taşındı⁴³⁶. Müslümanlar, fethettikleri topraklara yerleşerek bu topraklara “darû'l İslam”adını vermişlerdir. O yerin geleneklerine, kıyafetlerine saygı göstermişlerdir. Yerli halka dinlerinin yanı sıra edebiyat ve sanatı da öğretmişlerdir. İslam'ın Sicilya'daki Akdeniz kültür ve medeniyeti bu şekilde gelişim gösterdi⁴³⁷. Sicilya'da Müslüman izleri din adamları ve Müslüman âlimler aracılığıyla belirgin hâle gelmiştir. Müslüman fetihlerinin önemli duraklarından biri olan Sicilya'ya yönelik kalıcı olarak başarı sağlanan ilk askeri harekât dönemin ünlü din bilimcilerinden biri olan Esed b. Furat komutasındaki ordu tarafından gerçekleştirilmiştir⁴³⁸.

⁴³⁴ Altan 1993, 87.

⁴³⁵ Chiarelli 2011, 289-290.

⁴³⁶ Lapidus 2002, 197.

⁴³⁷ Kayaoğlu 1985, 11.

⁴³⁸ Chiarelli 2011, 290.

Ebû Abdullah Esed b. el-Fûrat b. Sinan el-Kayrevanî, 759 yılında Harran'da doğmuş olup aslen Nişaburlu'dur. Mâlikî fâkihi ve Kayrevan kadısıdır. Esed b. Furat, İslam hukukçusu olmasının yanı sıra Sicilya fetihlerinde komutan kimliğiyle de ön plana çıkmıştır⁴³⁹. Henüz iki yaşındayken 761 yılında babası ile birlikte Kayrevan'a gitti ve orada beş yıl kaldıktan sonra Tunus'a geçti. Dokuz yıl kaldığı Tunus'ta Ali b. Ziyâd el-Absi'den fıkıh dersleri aldı. Ondan "Muvatta"⁴⁴⁰ı dinledi. 789 yılında doğuya bir seyahat gerçekleştirdi. Orada hadis ve fıkıh eğitimi aldı. Mâlik b. Enes'ten Malikî fikhını öğrendi. Daha sonra hocasının tavsiyesi üzerine Irak'a geçerek İmam Ebû Hanefî'nin öğrencilerinin derslerine katıldı. Burada Hanefî mezhebinin esaslarını öğrendi⁴⁴¹. Sirakuza kuşatmasında 828 yılında şehit oldu.

Sicilya'da mezhebî eğilim Mâlikî olarak ortaya çıkmış olsa da ada halkının çoğu Hanefî mezhebine bağlanmıştır. Mukaddesî Sicilya Adası'ndaki mezhebî yönelimi şu şekilde aktarmaktadır:

"Kendilerine(Sicilya halkına) 'Yolu hiç buralara düşmediği halde Ebu Hanîfe'nin mezhebi size nasıl geldi?' diye sorduğumda şu cevabı verdiler: İmam-ı Malîk'le birlikte okuyan ve onunla aynı dinî tedrisata ve fıkıh bilgilerine sahip olan Vehb ibn Vehb buraya geldiğinde Esed b. Abdullah bilgiçlik taslayarak ve enaniyet güderek onun şakirdi olmayı kendisine zül saydı. Doğrudan İmam-ı Malîk'ten ders almak için Medine'ye gitti; fakat onu hasta vaziyette buldu. Ama Malîk'in hastalığı uzadı. Bu yüzden Malîk bir gün ona 'Vehb ibni Vehb'e git; ben ilmimi ona yüklemiş ve size gitmesini söylemiştim' dedi. Esed bu durumu kabullenemedi ve birilerine İmam Malîk'in dengi olan birinin bulunup bulunmadığını sordu. 'Kufe'de İmam Ebû Hanîfe'nin arkadaşı olan Muhammed b. Hasen adında bir genç onun dengidir' cevabını verdiler. Böylece Esed, Muhammed b. Hasen'in yanına gitti. Muhammed onu güler yüzüyle karşıladı ve hiç kimseye göstermediği saygıyı gösterdi. Onu hırslı ve akıllı gördüğü için de fikhî onun damarlarına şırınga etti. Sonra onun artık muradına erdiğini ve bu ilimde kemale ulaştığını anlayınca Mağrib'e yolcu etti. Esed, Mağrib'e gelince, gençler onun çevresinde toplandılar ve ondan kendilerini şaşkına çeviren detaylar, hoşlarına giden ince yönler ve Vehb ibni Vehb'in hiç

⁴³⁹ Habergetiren 2012, 260; Chiarelli 2011, 290; Kallek 1995, 366; Avcı 2011, 79-96.

⁴⁴⁰ Medine hadis ekolünün büyük âlimi İmam-Mâlik b. Enes el-Esbahî'nin meşhur hadis kitabının adıdır. Kandemir 2006, 416-418.

⁴⁴¹ Kallek 366-7; Habergetiren 2012, 260.

*duymadığı konuları dinlediler. Halk da onun çevresinde toplandı ve böylelikle Ebû Hanife'nin mezhebi Mağrib'de yayıldı*⁴⁴²”

Sicilya'da bu dönemde halk, Hanefî mezhebine mensuptu; ancak Rizzitano, Sicilya'da katı bir biçimde Mâlîkî mezhebinin benimsenmiş olduğunu ileri sürmektedir⁴⁴³. Örneğin ilk Sicilya kadısı Ahmed b. Ebû Muhriz Muhammed b. Abdullah'ın oğlu idi. Dolayısıyla muhtemeldir ki, kadı da Hanefidir. Onların adadaki etkisine diğer bir kanıt da 894 yılında Ağlebiler'in Sicilya'da patlak veren bir isyanına tanık olmalarıdır. Emir II. İbrahim, Sicilya'ya barış görüşmeleri için iki kadı göndermişti. Bu kadılar IX. yüzyılın iki önemli hukukçusu, Haytam b. Süleyman ve Kasım b. Ebû Minhâl idi⁴⁴⁴. Ancak Kuzey Afrika'da olduğu gibi Sicilya'da da resmi ve yasal olarak Mâlîkî okulu varlığını sürdürüyordu. 894-902 yılları arasında Sicilya kadılığı yapan Mâlîkî hukukçu el-Katlan, Mâlîkî alim, ünlü Sahnun b. Said'in öğrencisi idi. Ayrıca el-Katlan, Sicilya'da bu okulun gelişimini mali yönden desteklemişti. Alimler ve hukukçular arasından pek çok taraftar kazanmıştı. Sicilya'nın ilk din alimleri Esediyye'nin yazarı Esed b. Furat'ın ve Muvatta'nın yazarı Sahnun'un öğrencileri idi. Mukaddesi'nin aktarımlarına göre, Sicilya ibadet doktrinleri bakımından Kuzey Afrika ile aynı uygulamaları yerine getiriyordu. Kuzey Afrika'dan yönetilen Sicilya, politik ve dini karşıtlar için mülteci toprağı haline gelmişti. Ağlebiler döneminde, politik karşıtlar ve Şii Fatımiler döneminde de Sünni din alimleri İfrikiye'den Sicilya'ya göç etmişlerdi⁴⁴⁵. Bu göçler vasıtasıyla İslam Medeniyeti'nin Sicilya'ya, buradan da tüm Avrupa'ya yayıldığını söylemek mümkündür. Örneğin İfrikiye'deki Fatimi zulmünden kaçan ve Agrigentum'a yerleşen sufilerden biri Muhammed Yahya b. Salam el-Kayrevanî'dir. Daha sonra Fatımilerin Mısır'a taşınmasıyla birlikte İfrikiye'deki Mâlîkî yapılanması tekrar kendini göstermiştir. Bunu sağlayan ise Müslüman alimlerinden Ebû'l Kasım el-Berazî el-Azdî idi. Kendisi Şii Fatimi yönetimine esneklik gösteren ve Kayrevan'ın ünlü Mâlîkî hukukçusu idi. İfrikiye'deki yoğun Mâlîkî eleştirilerine maruz kalarak Sicilya'ya göç etmek durumunda kalan şahıslardan biri de el-Berazî'dir. Dönemin Sicilya emiri el-Berazî'yi oldukça olumlu karşılamıştır. İfrikiye ve Mağrib'in diğer bölgelerinden el-Berazî'den eğitim almak amacıyla öğrenciler gelmiştir.

⁴⁴² Mukaddesî 2015, 251.

⁴⁴³ Rizzitano 1997, 496-7.

⁴⁴⁴ Chiarelli 2011, 291.

⁴⁴⁵ Chiarelli 2011, 292.

Böylelikle adaya göç eden bu kişilerle, Sicilya kendi din alimlerini yetiştirmiştir. El-Berazi'nin ünlü eseri Kitâb el-Tahzîb'dir⁴⁴⁶.

Sicilyalı bir diğer Malîkî fâkih, hadis ve kelâm âlimi Mâzerî'dir. Sicilya Adası'nın Mazara şehrinde doğduğu kabul edilen Mâzerî'nin, Normanların adayı fethinden önce Kuzey Afrika'daki Mehdiye şehrine göç ettiği düşünülmektedir⁴⁴⁷. Felsefe, matematik, tabii ilimler tahsil etmiştir. Yaşadığı dönem itibariyle, pek çok istila görmüş olan ve toplumsal kriz ortamında bulunan Mâzerî, Zîrî sultanlarıyla olan yakın ilişkilerine rağmen hayatı boyunca müftülük dahil herhangi bir kamusal görevde bulunmayı kabul etmemiştir. Verdiği dersler sırasındaki imalarından oluşan, kişisel deneyim ve hatıralarına da yer verdiği pek çok eseri bulunmaktadır. Mâzerî, 1141 yılında vefat etmiştir⁴⁴⁸. Ayrıca Mâzerî, Mâlîkî mezhebinin en seçkin hukukçusu ve en seçkin dil bilimcilerinden biri olarak değerlendiriliyordu⁴⁴⁹.

Diğer Sicilyalı Mâlîkî hukukçu, Ebu Muhammed Abdülhak b. Harun'dur. Kendisi İslam hukuku eğitimi almış ve eğitiminin ardından Doğu'daki ünlü İslam alimlerinin bulunduğu Mekke'ye hac ziyaretine gitmiştir. Geçici olarak Mekke'de kaldığı sırada İspanya'dan çok sayıda öğrenci kazandığı, kendisinin dürüst ve dindar bir şahıs olduğu söylenmektedir. Bir Mâlîkî din alimi olarak Muvatta adlı esere, *Tazhib el-talibadında* bir tefsir yazmıştır. 1073 yılında vefat etmiştir⁴⁵⁰.

Adadaki okullar ise, her biri İslamî kültür merkezi idi. Bu okullarda öğrencilere İslam hukuku ve diğer dinî bilimlerin yanı sıra Arapça gramer, şiir ve sözcük bilim gibi edebî sanatların da eğitimi verilmekteydi⁴⁵¹. İbn Havkal, özellikle sadece Palermo şehrinde 300 civarında öğretmen bulunduğunu, şehrin okullar ve öğretmenler açısından zengin olduğunu kaydetmiştir. Okullarda öğrenciler, din bilimler ve pozitif bilimler olarak iki ayrı alanda eğitiliyordu. Yedi ile on yaşındaki çocukların olduğu bu okullarda temel yazı yazma, Kur'an, din ve şiir dersleri veriliyordu. Ayrıca bu okullar İslamî vakıflar tarafından desteklenmekteydi. İslam hukuku ve ilgili diğer alanlara ilişkin daha ileri eğitimler ise medreselerde veriliyordu. Medreselerde İslam bilimlerinin dışında,

⁴⁴⁶ Chiarelli 2011, 293.

⁴⁴⁷ Kaya 2003, 193-95.

⁴⁴⁸ Çimen 2007, 110; Kaya 2003, 193-5.

⁴⁴⁹ Chiarelli 2011, 293.

⁴⁵⁰ Chiarelli 2011, 294.

⁴⁵¹ Chiarelli 2011, 296.

felsefe, tıp, doğa bilimleri, şiir, tarih, retorik, hat sanatı, müzik gibi alanlarda da eğitim verililiyordu⁴⁵².

Sonuç olarak Sicilya’da, hem yerli Sicilyalı din bilimciler hem de Sicilya’ya göç eden ve onların yetiştirdiği alimlerle birlikte İslam Medeniyetinin gelişimi bu coğrafyadaki Müslüman etkisini yansıtmaktadır. XI. yüzyılda adanın Normanlar tarafından ele geçirilmesinden sonra ise, özellikle kral II. Roger ve II.Frederick dönemlerinde, tercümeler yoluyla Sicilya’da bu İslamî kültür Batı’ya aktarılmıştır. Dolayısıyla batının bilim alanındaki gelişimde Müslüman Sicilya’nın büyük rolü olduğu söylenebilir.

2.3. II. ROGER’IN ÖLÜMÜ VE ŞAHSİYETİ

Sicilya Norman kralı II. Roger, egemenlik yılları boyunca (1130-1154) başarılı bir yönetici olarak adadaki varlığını sürdürmüştür. Sicilya halkına daima adelet ve hoşgörü ile muamele etmiştir. Sicilya kontluğu’nu krallığa taşıma sürecinde babası I. Roger’dan çok daha fazlasını yaparak, izlediği başarılı politikalarla tüm Avrupa’nın dikkatini çekmeyi başarmıştır. II. Roger’ın döneminde Sicilya’da huzur ve barış hâkim olup özellikle II. Roger’ın son iki yılı yeterince huzurlu görünmektedir. O yıllarda hem Doğu hem de Batı İmparatorluklarından gelen Sicilya krallığı’na yönelik tehditler en azından geçici olarak ortadan kalkmıştı⁴⁵³. Ne yazık ki bu yıllarda kralın sağlığı her geçen gün daha da kötüye gidiyordu ve giderek ölüme yaklaşıyordu⁴⁵⁴. İnsan için daima zirvede kalmak imkansızdı⁴⁵⁵. Bu kadar çok zafer ve başarının ardından Avrupa’nın en görkemli kralı olarak bilinen II. Roger 26 Şubat 1154 tarihinde, henüz 59 yaşında iken, Palermo’da öldü⁴⁵⁶. Kral II. Roger’ın ölüm nedeniyle ilgili olarak Salernolu Romuald onun maruz kaldığı ateşli bir hastalık sebebiyle öldüğünü⁴⁵⁷; Arap tarihçi İbnü’l-Esir boğmaca hastalığı ile mücadele ettiğini ve bu hastalığın onun ölümüne sebep olduğunu⁴⁵⁸; Hugo Falcandus ise II. Roger’ın ölüm nedeni olarak yaşlanmakta olan

⁴⁵² Havkâl 2014, 118; Chiarelli 2011, 296.

⁴⁵³ Norwich 1817, 156.

⁴⁵⁴ Curtis 1912, 295.

⁴⁵⁵ “omnia mixtis sidera sideribus concurrent” Lucan 1592, I/70; Romuald of Salerno 2012, 266.

⁴⁵⁶ Caspar 1904, 434; Norwich 1817, 156; Curtis 1912, 295.

⁴⁵⁷ Romuald of Salerno 2012, 266.

⁴⁵⁸ İbnü’l-Esir XI, 162-3.

kralın bedeninin gerekenin üstünde bir cinsellik yöneliminde olmasına ⁴⁵⁹ bağlamaktadır⁴⁶⁰.

II. Roger'ın cesedi başlangıçta Cefalu'da 1145 yılında kendisinin yaptırdığı lahit mezara konuldu. II. William döneminde Palermo Katedrali'nin tamamlanması üzerine bu lahit de Palermo'ya nakledildi. Palermo Katedrali'nin büyük yan şapelinde kral II. Roger, Roger'ın kızı Constance ve onun kocası İmparator VI. Henry'nin lahit mezarları bulunmaktadır⁴⁶¹.

Yüzyıllar boyunca kralın birden fazla kez açılan mezarında, Güney İtalya'nın Norman hükümdarlarının Constantinopolis'in ihtişamından uyarladıkları kaftan ve krallık taçları bulunmuştur⁴⁶².

Kral II. Roger'ın şahsiyetine gelince Avrupa tarihçilerinden Antonio Marongiu onu, erken modern devletlerin bir öncüsü olarak “ortaçağ modern devlet” modelini ortaya çıkaran ve devleti bir “sanat eseri” olarak biçimlendiren, itibarlı bir devlet adamı olarak değerlendirmektedir⁴⁶³. Bu görüşün tam aksine Leon-Robert Menager, II. Roger'ın devletinin hiçbir şekilde orijinal bir karakter taşımadığını ve onun Doğu Roma devlet modeline bağlı kaldığını öne sürmektedir. Errico Cuozzo, Marongiu'nun fikrini destekler nitelikte bir değerlendirmede bulunmaktadır. Cuozzo, Roger'ın bürokrasi temelinde kesin bir monarşi algısından söz etmesini desteklemektedir⁴⁶⁴. Donald Matthew, Menager'in bu fikrine büyük oranda katılmaktadır ve Roger'ın Sicilya krallığını orijinal bulmaktadır⁴⁶⁵. Kinnamos, Roger'ı bir kral olarak dahi anmaz ve onu “Sicilya'daki zorba” olarak nitelemektedir⁴⁶⁶. Yine aynı şekilde Doğu Romalı tarihçi Niketas Khoniates de Roger'dan “Sicilya tyranı” olarak söz etmektedir⁴⁶⁷ Alexander of Telese, Roger ile ilgili olarak pozitif bir tablo çizmekte ve onun yönetimini Güney İtalya'daki politik istikrarı sağlamak ve hukuk inşa etmek açısından gerekli

⁴⁵⁹ “tūm immensis attritus laboribus, tūm ultra quam bona corporis exigeret valetudo rebus assuetus veneriis, immatura senectute comsumptus, cessit in fata” Falcandus 1897, 4.

⁴⁶⁰ Houben 2002, 166; Loud 2012, 50.

⁴⁶¹ Curtis 1912, 295-6. Bkz: Resim-4.

⁴⁶² Curtis 1912, 296.

⁴⁶³ Marongiu 1964, 307-320.

⁴⁶⁴ Houben 2002, 3.

⁴⁶⁵ Matthew 1992, 208-209.

⁴⁶⁶ Kinnamos 2001, 55.

⁴⁶⁷ Khoniates 1995, 41.

bulmaktadır⁴⁶⁸. Sözde saxon analistler, başrahip kimlikli Roger'dan "Sicilya'nın tyranı" olarak söz ederken bir diğer Alman rahip, Roger'dan "Apulia'nın Kralı" olarak söz etmektedir. Jean Marie Martin ise Roger'ın inşa ettiği devlet yapısını çelişkili bulmaktadır. Onun idari sisteminin bir yandan batılı ve feodal; diğer yandan doğulu ve bürokratik olduğu iddiasındadır⁴⁶⁹. Hugo Falcandus, II. Roger'ı ideal bir yönetici, zeki, akıllı, enerjik ve adil bir şahsiyet olarak sıfatlandırmaktadır⁴⁷⁰. Kral II. Roger'dan neredeyse nefret eden Falco of Beneventum onun aklıselim bir idareci olduğundan söz etmektedir⁴⁷¹.

Sicilya Kralı II. Roger ile ilgili farklı yorumlamalar ve hâlen çözülmeyen sorunlar olsa da kralın ölümünden sonra halefine görkemli saraylar, gelişmekte olan idari bir sistem ve huzurlu bir Sicilya bırakmış olduğu söylenebilir⁴⁷².

⁴⁶⁸ Alexander of Telese 2012, I-4.

⁴⁶⁹ Houben 2002, 4.

⁴⁷⁰ Falcandus 1998, 57.

⁴⁷¹ Loud 2012, 50.

⁴⁷² Houben 2002, 166.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SİCİLYA NORMAN KRALLIĞI'NDA DEVLET YAPILANMASI VE II. ROGER'IN İDARİ UYGULAMALARI

Sicilya Norman Kralı II. Roger döneminde Sicilya Adası'nda tam anlamıyla monarşik yönetim hâkimdi ⁴⁷³. Fakat ada, idari anlamda Roma, Doğu Roma ve İslam medeniyetlerinin etkisinde idi. Normanların Sicilya Adası'nda tarih sahnesine çıkmalarından önce hemen hemen iki yüzyıl boyunca Müslümanlar adaya hâkimdi. Dolayısıyla Sicilya Norman krallığı'nın idari sisteminde Müslüman-Arap devlet geleneğinin etkisinin diğer medeniyetlere nazaran daha ön planda olduğu söylenebilir⁴⁷⁴. Özellikle Müslüman Kelbîler döneminde (947-1053) islamî kültürün Sicilya üzerindeki etkisi daha da belirginleşmiştir. Kelbîlerin ardından Norman Hauteville hanedanı Sicilya Adası'na yönelik fetihlerle adayı ele geçirmiştir. Normanların adayı ele geçirmelerinde birincil rolü I. Roger almıştır. I. Roger, Sicilya Adası'nda idari yapılanmanın çerçevesini çizmiştir. Bu yapılanmanın uygulanması ve ilerletilmesi ise Güney İtalya ve Sicilya Adası'nı tek bir krallık altında birleştirmeyi başaran oğlu II. Roger'a kalmıştı⁴⁷⁵.

Sicilya Adası'na Normanların tam anlamıyla hâkimiyeti ile birlikte adada feodal rejim belirgin hâle gelmiştir⁴⁷⁶. Sicilya'da Hauteville hanedanı egemenliği sırasında Kont I. Roger, adada idari açıdan var olan Müslüman mirası üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan mevcut sistemin devamını sağlamıştır. Sonrasında ise oğlu II. Roger Güney İtalya ve Kuzey Afrika topraklarını da Sicilya krallığı'na dâhil etmek suretiyle sınırlarını genişletmiş ve otoritesini güçlendirmiştir ⁴⁷⁷. II. Roger, saltanatı döneminde istila hareketlerinde Norman donanmasına komuta etmek üzere Antakyalı George'yi ⁴⁷⁸ donanma komutanı olarak görevlendirmiştir. Antakyalı George, bundan böyle Sicilya Krallığı'nda Kral II. Roger'dan sonra devletin kilit noktasında yer alan ikinci isim

⁴⁷³ Curtis 1912, 461; Caspar 1904, 61-236.

⁴⁷⁴ Şahin 2012, 162.

⁴⁷⁵ Takayama 1993, 26; Bailly, 331.

⁴⁷⁶ Norman 1979, 154.

⁴⁷⁷ Şahin 2012, 164.

⁴⁷⁸ Bkz: Resim-5.

olmuştur. Zira George, II. Roger tarafından “emiru’l-umerâ” yani “vezir” olarak atanmıştır⁴⁷⁹.

Norman Krallığı bünyesinde *vezirlik* unvanına yer verilmiş olması, krallığın idari yapısının Doğu devlet geleneği ile benzer olduğunu göstermektedir. Zira vezirlik Doğu idari sisteminde mevcut olan bir unvan idi⁴⁸⁰.

Bunun yanı sıra Müslüman-Arap devlet geleneğinde var olan divanlar, II. Roger döneminde de korunarak işleyişleri aynı şekilde sürdürülmüştür. II. Roger “Divan-ı Mezâlim, Divanü’r Resâil ve’l-inşa ve Divanü’t Tiraz”adındaki saray divanlarının korunmasını sağlamıştır⁴⁸¹. Divan-ı Mezâlim, İslam hukukunun ortaya çıkardığı ve hemen hemen bütün İslam devletlerinde yer alan bir kurumdur⁴⁸². İdareci ve memurlara yönelik şikâyetlerin incelenmesi, divân kâtipleri ve vakıfların denetlenmesi, mahkeme kararlarının uygulanması gibi görevleri olan bu kurum, temelde var olan işleyiş sistemi değişmeksizin tüm İslam devletleri tarafından kullanılmıştır. Norman Kral II. Roger ise Sicilya Adası’na Fâtımîlerden miras kalan bu saray divanını adanın idaresinde kullanmıştır. Bu sistem Sicilya üzerinden tüm Avrupa ülkelerine yayılmıştır⁴⁸³.

İslam devlet geleneği içerisinde yer alan “Divanü’r Resâil” ise iç ve dış yazışmaların yapılması, devletin dış ilişkilerinin düzenlenmesi, ülkeye gelen elçilerin ağırlanması ve ülkeden gidecek elçilerin belirlenmesi konularında görevli olan yürütme organıdır⁴⁸⁴. “Divanü’t-Tiraz” ise kraliyet bünyesindekilerin giyim ihtiyaçlarının üretimi ile görevli bir divan idi⁴⁸⁵. II. Roger döneminde “Krallık Divanı” olarak varlığını sürdüren bu divanın merkezi yönetim yeri Palermo idi ve her Latin Krallığı’nda olduğu gibi *Curia Regis* olarak adlandırılıyordu. II. Roger döneminde organize edilen bu divan Sicilya Norman krallığı’nın en önemli idari mekanizması idi⁴⁸⁶. II. Roger döneminde Sicilya Norman krallığı’nda idari anlamda monarşi rejimi uygulanıyor olsa da, bu monarşik düzen içerisinde tyranik

⁴⁷⁹ Curtis 1912, 113-4; Ahmad 1975, 55-6.

⁴⁸⁰ Falcandus 1998, 60; Şahin 2012, 165.

⁴⁸¹ Şahin 2012, 166.

⁴⁸² Akyüz 1995, 2.

⁴⁸³ Hitti 2011, 440.

⁴⁸⁴ Yılmaz 1999, 297.

⁴⁸⁵ Moreno 2007, 185.

⁴⁸⁶ Curtis 1912, 341.

uygulamalara yer verilmemiş ve Sicilya halkı için adil bir yönetim tesis edilmiştir. Bunun yanı sıra halkın dini kimlikleri noktasında bir ayırım gözetilmeksizin, tüm bireylerin hak ve özgürlükleri ile mülkiyetleri korunmuştur. II. Roger bu minvalde bir idari yönetim anlayışı benimsemiştir. Onun Sicilya halkına her alanda hoşgörü ve eşitlik ilkesine bağlı kalarak muamele etmiş olması kral II. Roger'ın ve Normanların Sicilya'yı tam anlamıyla hâkimiyet altına almalarında oldukça etkili olmuştur.

3.1.SİCİLYA NORMAN KRALLIĞI'NDA ORDU VE SARAY YAPISI

Sicilya Norman krallığı'nın askeri teşkilatlanması ve ordu yapısı adanın idari ve bürokratik yapılanması ile paralellik göstermektedir. Sicilya bir kara parçası değil bir adadır. Dolayısıyla bölge savunması için güçlü ve teçhizat bakımından da donanımlı bir donanma gücüne sahip olması gerekmekte idi. Nitekim Norman orduları oldukça gelişmiş bir donanmaya sahipti ve aynı ordu kara topraklarında da oldukça güçlü idi. Yani Norman askeri yapılanması karada ve denizde başarıyla mücadele edebilecek olgunlukta idi⁴⁸⁷.

Normanların karadaki mücadelelerinde şövalyeler önemli bir rol oynuyordu. Özellikle I. Roger döneminde şövalyeler, Sicilya Adası'nda Müslümanlara karşı gerçekleştirilen mücadelelerde etkin bir rol oynamışlar ve onların elde edilen topraklarda önemli payları olmuştur⁴⁸⁸. Örneğin Normanların Doğu Roma İmparatorluğu karşısındaki mücadelelerinde Robert Guiscard, Birindisi kentinde filo ve askerlerini toplamıştı, bu ordu 150 ye yakın gemi ve 30.000 de askerden oluşmaktaydı. Ordudaki her bir gemi 200 savaşçıyı silahları ve atlarıyla birlikte taşıyabilecek kapasiteye sahipti. Guiscard'ın bu ordusu Arnavutluk'taki Dyrrakhion⁴⁸⁹ kentine sefer yapmıştı⁴⁹⁰. Dyrrakhaion seferinin ardından Norman şövalyeleri karada da başarıyla ilerleyebildiler. Bu ilerleme sırasında Norman donanması onlara denizler üzerinden desteğini sürdürdü. Denizlerdeki gücünü bilhassa 9. ve 10. yüzyılda daha da artıran Norman donanmasının filoları başlangıçta 40 ile 100 kişilik mürettebatı taşıyabilecek kapasiteye sahip iken bu yüzyıllara gelindiğinde bu sayı 500 ile 1000 kişiye kadar yükselmişti. Böylelikle bu donanma gücü Normanların Avrupa sahil şeridindeki tüm adalara saldırı yapmalarına olanak vermiştir⁴⁹¹. II. Roger döneminde, Antakyalı George ve

⁴⁸⁷ Şahin 2012, 176.

⁴⁸⁸ Cardini 2000, 86.

⁴⁸⁹ Eskiçağ'da Epidamnos olarak anılan ve günümüzde Arnavutluk'ta yer alan Draç kentidir.

⁴⁹⁰ Komnena 1996, 57.

⁴⁹¹ Seignobos 1960, 121; Şahin 2012, 177.

Christodulos'un amiral olarak Normanların hizmetine girmesi ile birlikte Sicilya Norman donanmasının gücü daha da ileri noktaya taşınmıştır.

Sicilya Normanlarının ordu yapılanması içerisinde çeşitli etnik gruplardan savaşçılar mevcuttu. Aynen diplomasi ve idari sistemde olduğu gibi askeri teşkilatta da Müslümanlar ön planda idi. Normanlar Müslüman Araplardan edindikleri askeri teknikleri başarıyla uyguladı ve ordularını güçlendirdiler. İslam askeri teşkilat yapısında olduğu gibi Sicilya Normanları, krallığa ait toprakları bölgelere ayırmak suretiyle bu bölgelerde askeri alanlar oluşturmuşlardır. Bunun dışında savaş taktiklerini ustalıkla uygulayan Arap askeri mühendisleri de Norman ordusunda çalışmışlardır. Ayrıca yine bu mühendisler hisar ve kalelerin onarılmasında da etkin rol oynamışlardır. Örneğin Bari kentinin surlarının tahkiminde bu mühendislerin görevlendirilmesi bunu örnekler niteliktedir⁴⁹².

Sicilya Normanlarının askeri teşkilatında İslam savaş taktiklerinin, teçhizat ve tekniklerin ön planda olduğunu; hem karada hem de denizlerde başarılı bir ordu yapılanmasının var olduğunu; özellikle de II. Roger döneminde Sicilya Norman askeri gücünün zirveye ulaştığını ve donanma kuvvetlerinin gücünü artırdığını söylemek mümkündür.

Normanların saray yapısına bakıldığında Norman sarayları da İslam devletlerinin saray yapısıyla benzer nitelikler taşımaktadır. Yine idari sistem ile askeri sistemde olduğu gibi Latin ve Grek unsurların saray teşkilatında da ağırlıkta olduğu görülmektedir. Mesela kral II. Roger'ın kraliyet tacında⁴⁹³ Doğu Roma İmparatorlarınıninkinin izleri bulunurken; sarayda giyindiği kaftanda ise Müslüman-Arap kültürünün somut göstergesi olan kufî yazılı işlemler bulunmaktadır⁴⁹⁴.

Sicilya Norman saray görevlilerine gelince, saraylarda birçok etnik unsurdan görevliler mevcuttu fakat tamamına yakını Müslümanlardan oluşuyordu. Müslüman devletlerden olan Fâtımî ve Abbasi saraylarında görevli olan fıtyanlar/uşaklar Sicilya Norman saraylarında da bulunmaktaydı. Saraylardaki resmi törenler de yine Müslüman-Arap tarzına uygun şekilde düzenleniyordu⁴⁹⁵. Dolayısıyla Müslüman-Arap kültürü ön planda iken Latin ve Grek

⁴⁹² Ahmad 1975, 67; Şahin 2012, 179.

⁴⁹³ Bkz: Resim- 1.

⁴⁹⁴ Ahmad 1975, 63.

⁴⁹⁵ Şahin 2012, 175.

kültürleri de idari, askeri ve sosyal alanda olduğu gibi Norman saray yapılanması üzerinde de etkili olan kültürlerdir⁴⁹⁶.

3.2. KRAL II. ROGER DÖNEMİNDE SİCİLYA'DAKİ MİMARİ UNSURLAR

Akdeniz'in yüzlerce yıl boyunca biriktirdiği kültürlerin bir araya gelip kaynaştığı bir coğrafya olan Sicilya Adası'nda Latin, Grek ve Müslüman kültürlerin sentezlenerek ada'da vücut bulduğu yapılarla Sicilya Norman sanatı şekillenmiştir. Sicilya'da bu kültürlerin senteziyle oluşan sanat anlayışı tüm Avrupa'yı etkilemiştir. Sicilya Norman sanatını örneklendirebileceğimiz pek çok yapı bulunmaktadır elbette; ancak biz konumuz kapsamına bağlı kalmak açısından Sicilya Adası'ndaki II. Roger dönemine ait yapıları ve bu yapılardaki homojen kültür öğelerini değerlendirmeye çalışacağız.

3.2.1. SAN GIOVANNI DEGLI EREMITI

II. Roger tarafından inşa edilen ve Palermo kentinde bulunan San Giovanni Kilisesi, 1132 yılına tarihlenmektedir⁴⁹⁷. Mimari üslup açısından kilisede Doğu Roma'ya ait ve İslami unsurlar etkili olmuştur. Yapıda bulunan kiremit renkli beş adet kubbe biçimindeki üst örtü⁴⁹⁸, İslam sanat anlayışının etkisini yansıtmaktadır⁴⁹⁹.

Kilisede İslam sanatına ait üsluba yer verilmiş olması, yapının banisi ya da yapıda çalışan mimar ve mühendislerin Müslüman olduğunu ve bu nedenle de İslam sanat anlayışını bu yapıda uyguladıklarını göstermektedir.

3.2.2. SANTA MARIA DELL'AMMIRAGLIO KİLİSESİ

Palermo kentinin merkezinde bulunan Santa Maria dell'Ammiraglio Kilisesi "San Nicolo dei Greci" ya da "Martorana" adlarıyla da bilinmektedir. *Ammiraglio* adı, ilk Sicilya kralı II. Roger'ın veziri ve amiral olan Antakyalı George'un (1146-1151) adından kaynaklanmaktadır. *Martarona* adı ise, kral II. William döneminde (1166-1189) yaşayan bir

⁴⁹⁶ Haskins 1975, 238.

⁴⁹⁷ Knight 1838, 255.

⁴⁹⁸ Bkz: Resim-6.

⁴⁹⁹ Ahmad 1975, 99; Şahin 2012, 233.

hukukçu olan Geoffrey of Marturano isminden kaynaklanmaktadır⁵⁰⁰. Zira bu kilise kral II. Roger'a hizmet eden amiral, Antakyalı George tarafından yaptırılmış ve II. William döneminde de kiliseye ilaveler yapıldığı gibi yapı 1143 yılına tarihlenmektedir⁵⁰¹.

Yapının iç cephe duvarları som altından bezemelerle süslenmiş ve renkli mermer blokları yerleştirilmiştir⁵⁰². Yine bunların her biri de altındandı. İç duvarların üst tarafında tezhipli vitraylar bulunmaktadır.

Kilise duvarlarında yer alan mozaikler Doğu Roma süsleme sanatının izlerini taşımaktadır⁵⁰³. Yapı, plan bakımından genel olarak Doğu Roma mimari üslubu ile inşa edilmiş olsa da dekorasyon ve yapı bakımından Sicilya Norman mimari anlayışına uygundur⁵⁰⁴.

3.2.3. CAPELLA PALATINA ŞAPELİ

Capella Palatina Şapeli 1132 yılında, kral II. Roger döneminde (1130-1154), Palermo'da inşa edilmiştir⁵⁰⁵. Üst örtüsünün iç cephesinde arabesk süslemelere yer verilmiştir. İslam sanat mimari üslubuna özgü olan kufî yazılar bulunmaktadır. Yapıda bulunan kufî yazılar Fatîmî üslubunun bir özelliği olarak birbirine geçmiş vaziyettedir⁵⁰⁶. Şapelin iç duvarında Sicilya kralı II. Roger tasvir edilmiştir⁵⁰⁷.

Bunun dışında yapıda, Arap mimarisinde yaygın olarak kullanılan mukarnas⁵⁰⁸ bezemeleri bulunmaktadır⁵⁰⁹.

Şapel içerisinde Doğu Roma sanatının da izleri görülmektedir. Bilhassa mozaiklerde Doğu Roma üslubunun etkileri mevcuttur⁵¹⁰. Fakat yapıda yoğun olarak İslam sanat anlayışının etkileri özellikle de Fatîmî üslubu ön plana çıkmaktadır.

⁵⁰⁰ Vaiou 2015, 1-2.

⁵⁰¹ Knight 1838, 259.

⁵⁰² Bkz: Resim-7.

⁵⁰³ İbn Cübeyr 2008, 250; Vaiou 2015, 8.

⁵⁰⁴ Demus 1950, 73.

⁵⁰⁵ Şahin 2012, 230.

⁵⁰⁶ Ahmad 1975, 102.

⁵⁰⁷ Bkz: Resim-8.

⁵⁰⁸ Mukarnas, İslam sanatında mimari yapılarda görülen geometrik bir bezeme çeşididir.

⁵⁰⁹ Bkz: Resim-9.

3.3. SİCİLYA ADASI'NIN EKONOMİSİ VE TİCARİ KAYNAKLARI

Akdeniz'in merkezinde bulunan Sicilya Adası zengin su kaynakları ve konumu itibariyle ziraî faaliyetler için oldukça elverişli bir coğrafyadır. Doğası itibariyle verimli topraklara sahip olan Sicilya ekonomisinin önemli bir bölümünü tarımsal faaliyetler oluşturmaktadır. Ziraî üretime ilişkin uygulama ve tekniklerin çoğu Sicilya'ya Müslümanlar tarafından getirilmiştir. Bu tekniklerin üretimde uygulanması noktasında ise Sicilya'da bulunan kölelerin iş gücüne başvurulmuştur⁵¹¹. Normanların adaya yerleşmeleriyle birlikte de adadaki tarımsal faaliyetler başarıyla devam ettirilmiştir.

Sicilya Adası'nda oldukça geniş bir ürün yelpazesinin varlığından söz edilebilir. Tahıl ürünleri yoğunlukta olmak üzere adada turuncgiller, narenciye, incir, ceviz, hurma, pirinç, papirüs, safran, menekşe ve pamuk gibi ürünler yetiştirilmektedir⁵¹².

Sicilya Adası'nda pamuk tarımının yapılıyor olması aynı zamanda dokumacılıkta da ilerleme kaydedilmesini sağlamıştır. Dolayısıyla tarımsal verimliliğin Sicilya Adası'nın endüstriyel faaliyetlerine de olumlu bir etkisi olmuştur⁵¹³. Ada ekonomisinin önemli bir bölümü tarıma dayalıdır. Fakat Sicilya, maden ve mineraller bakımından da zengin bir coğrafya idi. Adada nişadır, sülfür, ponza taşı, altın ve demir madenleri de çıkarılmaktaydı⁵¹⁴.

Sicilya Adası'nın ekonomisinde denizcilik de etkili olmuştur. Özellikle Normanlar döneminde denizcilik sektörü en parlak dönemlerini yaşamıştır. Sicilya Norman krallığı tersanelere ve gemi üretimine özel bir ihtimam göstermekteydi. Ayrıca denizlerde orkinos ve mercan balıkları oldukça zengindi. Gemi teknolojisi ve ürün verimliliğinin yanı sıra Sicilya Adası'ndaki liman kentlerinin varlığı ticari canlılığı sağlıyordu⁵¹⁵. Ayrıca adanın ekonomisinde köle ticareti de söz konusudur. Sicilya'nın Kuzey Afrika'ya coğrafi olarak yakınlığı sebebiyle buradan getirilen kölelerin pazarlarda satıldığı ve bu yolla Sicilya ekonomisine kazanç sağlandığı düşünülmektedir⁵¹⁶.

⁵¹⁰ Knight 1838, 244.

⁵¹¹ Moreno 2007, 199; Şahin 2012, 212.

⁵¹² Traini 1997, 583.

⁵¹³ Bakır 2005, 523.

⁵¹⁴ Traini 1997, 583.

⁵¹⁵ Şahin 2012, 217.

⁵¹⁶ Şahin 2012, 219.

SONUÇ

Hazırlamış olduğumuz Yüksek Lisans tezimizde Sicilya Adası'nda 1112-1154 yılları arasında egemen olan II. Roger'ın kırk iki yıllık faaliyet sürecini ele aldık. Sicilya Adası, Akdeniz'in kalbi sayılabilecek konumuyla ve zirai faaliyetlerin gelişmesi için oldukça elverişli topraklara sahip olması bakımından, deniz ticaretinin sağlanması ve dolayısıyla ekonomik canlılığın zirvede olduğu bir coğrafya olması açısından tarih boyunca pek çok ulus ve devletin ilgi odağı olmuştur. Başlangıçta Fenikeliler ve Greklerin, Ortaçağ'da ise Bizans İmparatorluğu ve Müslümanların kendi topraklarına katabilme mücadelesi verdiği bir coğrafya olmuştur. Müslüman-Arapların egemenliğinde olan Sicilya Adası'nı Hristiyan bir ulus olan Normanlar ilk olarak 1060 yılında Messina üzerine harekete geçerek elde etme gayreti içerisinde girmişlerdir. Bu gayretle harekete geçen ilk Norman lider II. Roger'ın babası I.Roger olmuştur ve Sicilya topraklarını ele geçirmeyi başarmıştır.

I.Roger'ın ölümünün ardından 1101-1112 yılları eşi Adelaide Del Vasto'nun naiplik dönemleri idi. I. Roger'ın titizlikle kurduğu, inançlar ve ırklar arasındaki dengeyi sağladığı ve ölümüne kadar idare ettiği Sicilya Kontluğunu bir arada tutmak bir kadın için oldukça zor olsa da Adelaide, adeta bir sağduyu örneğiyle kontluğu bu 11 yıllık süreçte istikrarla yönetmeyi başarmıştır. Elbette ki bu süreç sancılı ve zorluklarla dolu bir süreç olmuştur. Ancak bu dönemde en dikkat çekici değişim Sicilya yönetim merkezinin Mileto'dan Messina'ya ve daha sonra da Palermo'ya taşınması olmuştur. Bunun dışında idari anlamda resmi görevlendirmelerde I. Roger'ın düzenlediği sistemde herhangi bir değişim, dönüşüm yaşanmamıştır.

1112 yılına gelindiğinde ise Sicilya Norman Kontluğu'nu II. Roger bağımsız olarak devralmıştır. II. Roger erken yaşta kontluğun idaresini üstlenmiş olsa da kontluğu başarı ve istikrarla idare edebilmiş ve Sicilya'da krallık yapılanmasının temellerini atarak kontluğu krallığa taşımayı başarmıştır. İdari sistemi krallığa taşıma sürecinde Papalıkla çeşitli problemler yaşaış, Kuzey Afrika'ya yönelik saldırılar gerçekleştirmiş, Apulia ve Salerno'da yürüttüğü fetih hareketlerini başarıyla sonuçlandırarak bu toprakları Sicilya'ya katabilmiştir. 1130 yılında Sicilya Norman Krallığı'nı kuran II. Roger, kurduğu monarşik yönetimle birlikte adadaki hâkimiyetini pekiştirmiştir.

Çalışmamız neticesinde dikkate değer olan şudur ki; Müslüman-Araplar'dan Normanlara geçen Sicilya idaresinde hem I. Roger hem de oğlu II. Roger Müslümanlara yönelik herhangi bir ayırım ya da despotizme dayalı bir idari mekanizmayı hayata

geçirmemiştir. Tam aksine Normanlar, Sicilya coğrafyasında yaşayan Müslümanlar ve Latinlere karşı son derece ılımlı bir politika izlemiştir. Ele geçirilen Sicilya topraklarında yaşayan Normanlar dışındaki diğer uluslararası dinsel-mezhepsel ya da geleneksel yaşam biçimlerinin ve inanç sistemlerindeki eğilimlerin tamamına hoşgörü ile yaklaşmıştır. Hatta ilk Norman Kral II. Roger bizzat İslam kültürünü benimsemiş, Arap dil ve kültürünü bilen ve bu kültüre saygıyla yaklaşan bir lider olarak karşımıza çıkmaktadır. Kral II. Roger devlet kademelerinde Müslüman görevlilere yer vermiştir, idari ve sosyal kurumlar üzerinde radikal değişiklikler yapmamış ve İslami gelenekler çerçevesinde bu kurumların devamı sağlamıştır. Saraydaki görevlilerin tamamı kılık ve kıyafetleri açısından adeta birer Müslüman sultan gibiydiler.

Bunun dışında hukuki sistemde ve adalet mekanizmasının işletilmesi noktasında da adadaki tüm ulusların eşitliği sağlanmış ve kapsayıcı nitelikte yasalar yapılması adına titizlikle çalışmıştır II. Roger. Ayrıca Kral II. Roger Sicilya coğrafyası üzerinde yapılan mimari unsurların çoğunda hatta neredeyse tamamında İslami bezeme ve öğelere yer vermiştir. Normanların izledikleri bu politikalar sonucunda da ada halkının Normanları benimsemeleri sürecinde güçlükler yaşanmamıştır, dolayısıyla çeşitli ulusların, farklı etnik grupların bir arada huzurla ve hoşgörüyle yaşadığı bir coğrafya olmuştur Sicilya.

“Haçlı” olgusunun var olduğu ve haçlı birliklerinin kendilerini sıklıkla hatırlattığı bu dönemde I. Roger ve oğlu Kral II. Roger Haçlı seferlerine yapılan çağrılarının tamamına sırt çevirmiş olmakla birlikte Haçlı ruhundan oldukça uzak bir biçimde Sicilya Adası’nda barış, huzur ve güven ortamını tesis etmiştir.

Sonuç olarak Sicilya Adası’nda Kral II. Roger döneminde toprak kazanımı ve idari egemenlik açısından üstünlük Hristiyanlarda olsa dahi adada egen kültür, Ortaçağın yükselen kültürü olan İslam kültürü olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

- Abû'l Farac Gregory Abû'l Farac (Bar Hebraeus), Abû'l Farac Tarihi. Çev: Ömer Rıza Doğrul. Cilt 2. Ankara 1999.
- Abulafia 1977 David Abulafia, The Two Italies, Economic Relations between the Norman Kingdom of Sicily and Northern Communes, CUP. New York 1977.
- Abulafia 1983 David Abulafia, "The Crown and The Economy Under Roger II and His Successors". *Dumbarton Oak Papers (DOP)*. Cilt 37. (1983) 1-14.
- Abulafia 1985 David Abulafia, "The Norman Kingdom of Africa and the Norman Expeditions to Majorca and the Muslim Mediterranean", *Anglo-Norman Studies VIII*. (1985) 26-49.
- Ahmad 1975 Aziz Ahmad, A History of Islamic Sicily. Edinburgh 1975.
- Aka 1989 İsmail Aka, "Aksarâyî Kerimüddin". *DIA*. cilt 2. İstanbul (1989) 293.
- Aksarayî Kerimü'ddin Mahmud Aksarayî, Müsemeretü'l-Ahbar ve Müseyyeretü'l Ahyar. Çev: Mürsel Öztürk. Ankara 2000.
- Altan 2002 İbrahim Altan, "Kelbiler". *DIA*, cilt 25. Ankara (2002) 206-207.
- Altan 2003 Ebru Altan, İkinci Haçlı Seferi. Ankara 2003.
- Altan 1993 İbrahim Altan, "İslam Tarihinde Sicilya Adası'nın Yeri" Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul 1993.
- Archer-Kingsford T. A. Archer-Charles L. Kingsford, The Crusades, The Story of the Latin Kingdom of Jerusalem. New York 1902.
- AT Alexander of Telese, "The History of The Most Serene Roger, First King of Sicily". Çev: Graham A. Loud. Roger II and the Creation of the Kingdom of Sicily. New York (2012). 63-129.
- Avcı 2011 Necati Avcı, "Esed İbnü'l-Furât Harranlı bir Din Adamı ve Komutan" Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Cilt 52. Ankara (2011) 79-96.

- Azimli 2006 Mehmet Azimli, “Sicilya’daki İslam Medeniyetinin Avrupa’ya Etkileri”, XI. ve XVIII. yüzyıllar İslam-Türk Medeniyeti ve Avrupa Uluslar arası Sempozyum. İstanbul (2006) 27-42.
- Bachrouh 1995 T. Bachrouh, “Safakûs”. EI. Vol. 8. Leiden (1995)762-764.
- Backman 2003 Clifford R. Backman, The Worlds of Medieval Europe. New York 2003.
- Bakır 2005 Ortaçağ İslam Dünyasında Tekstil Sanayi, Giyim-Kuşam ve Moda. Ankara 2005.
- Barber 2004 Malcolm Barber, The Two Cities, Medieval Europe 1050-1320. London-New York 2004.
- Belâzurî Ahmed b. Yahya el- Belâzurî, Fütuhu’l Buldan-Ülkelerin Fetihleri. Çev: Mustafa Fayda. İstanbul 2013.
- Benjamin-Petachia Tudelalı Benjamin-Ratisbonlu Petachia, Ortaçağ’da İki Yahudi Seyyahın İslam Dünyasını Gözlemleri. Çev: Nuh Arslantaş. İstanbul 2009.
- Bennett 2001 Matthew Bennet, Campaign of the Norman Conquest. Oxford 2001.
- Bennett 2003 Matthew Bennett, “The Normans in the Mediterranean”. Ed: Elizabeth van Houts- Christopher Harper-Bill. Companion to the Anglo Norman World. Woodbridge (2003) 87-102.
- Berman 1983 Harold J. Berman, Law and Revolution, The Formation of Western Legal Tradition. London 1983.
- Besant- Palmer 1871 Walter Besant- E.H. Palmer, Jerusalem, The City of Herod and Saladin. London 1871.
- Birk 2006 Joshua C. Brik, Sicilian Counterpoint: Power and Pluralism in Norman Sicily, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of California. California 2006.
- Boase 1971 T.S.R. Boase, Kingdoms and Strongholds of The Crusaders, Britain 1971.

- Brown 2003 Gordon S. Brown, *The Norman Conquest of Southern Italy and Sicily*. USA 2003.
- Brown 1995 T. S. Brown, “Byzantine Italy, 680- 876”, Ed: Rosamond McKitterick. NCMH, vol II, 700-900. London (1995) 320-249.
- Burchard 2012 Burchard of Mount Sion, “Description of the Holy Land (1274-1285)”. *Pilgrimage to Jerusalem and the Holy Land, 1187-1291*. Ed: Denys Pringle. UK (2012) 241-320.
- Buckler 1929 Georgina Buckler, *Anna Comnena*. OUP. 1929.
- Burns 1991 Thomas Burns, *A History of the Ostrogoths*. USA 1991.
- Cahen 2010 Claude Cahen, *Haçlı Seferleri Zamanında Doğu ve Batı*. Çev: Mustafa Daş. İstanbul 2010.
- Cardini 2000 Franco Cardini, *Europa und der Islam*. İtalyanca’dan çev: Rita Seuss. München 2000.
- Caspar 1904 Eric Caspar, *Roger II(1101-1154) Und Die Gründung Der Normannisch-Sicilischen Monarchie*. 1904 Innsbruck.
- Charanis 1946 Peter Charanis, “On the Question of the Hellenization of Sicily and Southern Italy during the Middle Ages”, *AHR*, 52(I), 74-86.
- Chevedden 2008 Paul E. Chevedden, “The Islamic View and The Christian View of the Crusades: A New Synthesis”. *Journal Compilation*. UK (2008) 181-2008.
- Chiarelli 2011 Leonard C. Chiarelli, *A History of Muslim Sicily*. Malta 2011.
- Chibnall 1994 Marjorie Chibnall, “Monastic Foundations in England and Normandy, 1066-1189”, Ed: Anne Cury- David Bates, *England and Normandy in the Middle Ages*. London (1994) 37-49.
- Chibnall 2006 Marjorie Chibnall, *The Normans*. UK 2006.
- Choniate 1835 Nicetae Choniate, *Historia*. CSHB. yay: I. Bekker. Bonn 1835.
- Crawford 1900 Francis Marion Crawford, *The Rulers of the South. Sicily, Calabria, Malta*. New York 1900.

- Curtis 1912 Edmund Curtis, Roger of Sicily and the Normans in Lower Italy 1016-1154. New York 1912.
- Çimen 2007 Ali Çimen, Mâzerî(ö.1141), Hayatı, Eserleri ve El-Mûlîm” Eseri Özelinde Şehirciliği. Ankara Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Hadis Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara 2007.
- Dalli 2008 Charles Dalli, “ Bridging Europe and Africa: Norman Sicily’s Other Kingdom.” İn J. Carvalho(ed), Bridging Gaps Sources, Metodology and Approaches to Religion in Europe. (2008). 77-93.
- Davis-Secord 2007 Sarah Davis- Secord, Sicily and the Mediterranean: Communication Networks and Inter-Regional Exchange, Yayımlanmamış Doktora Tezi, University of Notre Dame 2007.
- Demirkent 1992 Işın Demirkent, “Bizans”. DIA. cilt 6. Ankara (1992) 230-244.
- Demirkent 1996 Işın Demirkent, “Franklar”. DIA, cilt 13. İstanbul (1996) 173-176.
- Demirkent 1997 Işın Demirkent, Haçlı Seferleri. İstanbul 1997.
- Douglas 1969 David C. Douglas, The Norman Achievement 1050-1100. Bristol 1969.
- Demus 1950 Otto Demus, Mosaics of Norman Sicily. London 1950.
- Drell 1999 Johanna H. Drell, “Cultural Syncretism and Ethnic Identity: The Norman “conquest” of Southern Italy and Sicily”, JMH 25(III).(1999) 187-202.
- El- İdrîsi Ebu Abdullah El-İdrîsi, “The Book of Roger By Abu Abdullah al-İdrîsi”. Çev: Graham A. Loud. Roger II And The Creation of The Kingdom of Sicily. New York (2012) 355-363.
- Elisseef 1995 N. Elisseef, “Nur al-Din b. Zanki” EI. Vol 8. Ed: C. E. Bosworth vd. Brill (1995) 127-133.
- Falcandus 1897 Hugo Falcandus, Liber De Regno Sicilie.
- Falcandus 1998 Hugo Falcandus, The History of Tyrants of Sicily by Hugo Falcandus 1154-1169. Çev: Thomas Wiedmann, Graham A. Loud. New York 1998.

Falcone di Benevento Chronicon Beneventanum. www.thelatinlibrary.com.

- FB Falco of Benevento, “The Chronicle of Falco Benevento”. Çev: Graham A. Loud. Roger II And The Creation of The Kingdom of Sicily. New York (2012) 130-249.
- Fayda 1996 Mustafa Fayda, “Fütuhu’l-Buldan”. DIA. Cilt 13. Ankara (1996) 258-259.
- Feller 2002 Laurent Feller, “The Northern Frontier of Norman Italy, 1060-1140”. The Society of Norman Italy. Ed: Graham A. Loud- A. Metcalfe. Leiden (2002). 47-73.
- Finley 1968 M.I.Finley, A History of Sicily: Ancient Sicily to the Arab Conquest. New York 1968.
- Franz 1877 Edward Franz, Papst Paschalis II. Bresian 1877.
- Gilchrist 2003 J. Gilchrist, “Paschal II-Pope”. New Catholic Encyclopedia. Cilt 10.(2003) 915-916.
- Habergetiren 2012 Ömer Faruk Habergetiren, “Fatih bir Fâkîh: Ebû Abdullah Esed b. Furât b. Sinan (759-828), Hayatı ve Fıkıh İlmindeki Yeri”. Harran Üniversitesi Dergisi. Cilt 17. Şanlıurfa (2012) 257-275.
- Haldon 2005 John Haldon, The Palgrave Atlas of Byzantine History. New York 2005.
- Hare 1891 Augustus J. C. Hare, Cities of Southern Italy and Sicily. Londra 1891.
- Haskins 1915 Charles Homer Haskins, The Normans in European History. New York 1915.
- Herde 2002 Peter Herde, “The Papacy and the Greek Church in Southern Italy between the Eleventh and the Thirteen Century”. The Society of Norman Italy. Ed: Graham A. Loud- A. Metcalfe. Leiden (2002) 213-251.
- Herodotos Herodotos, Tarih. Çev: M. Ökmen. İstanbul 2007.

- Hitti 2011 Philipp K. Hitti, Siyasal ve Kültürel İslam Tarihi. Çev: SALİH Tuğ. İstanbul 2011.
- Hofmann 1915 Max Hofmann, Die Stellung des Königs von Sizilien nach den Assisen von Ariano (1140). Munster 1915.
- Holt 2007 P. M. Holt, Haçlı Devletleri ve Komşuları. Çev: Tanju Akad. İstanbul 2007.
- Honigmann-Bosworth E. Honigmann-C.E. Bosworth, "Al-Ruhâ". EI. Vol. 8. Leiden (1995) 589-591.
- Houben 2002(a) Hubert Houben, Roger II of Sicily A Ruler Between East and West. Çev: Graham A. Loud-Diane Milburn. Cambridge 2002.
- Houben 2002(b) Hubert Houben, "Religious Toleration in the South Italian Peninsula During the Norman and Staufen Periods." The Society of Norman Italy. Ed: Graham A. Loud-A. Metcalfe. Leiden (2002) 319-339.
- Idris 1962 Hady Roger Idris, La Berberie Orientale Sous les Zirides X-XII. siecles. Paris 1962.
- İdrîs 1986 H. R. İdrîs, "Hammadids". EI. Cilt. III. Netherlands (1986) 137-139.
- İşıltan 1950 Fikret İşıltan, "Sicilya" IA., cilt 10. İstanbul (1950) 589-596.
- İbn Cübeyr Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed İbn Cübeyr, Endülüsten Kutsal Topraklara. Çev: İsmail Güler. İstanbul 2008.
- İbn Havkal Ebû'l-Kâsım Muhammed b. Alî en-Nasîbî(İbn Havkal), Onuncu Asırda İslam Coğrafyası. Çev: Ramazan Şeşen. İstanbul 2014.
- İbnü'l-Esir İzzeddin Ali b. Muhammed, el-Kâmil fi't-Tarih, İslam Tarihi. Çev: Abdülkerim Özaydın-Ahmet Ağırakça. İstanbul 1986.
- İnan 2010 Zeynep İnan, "XI. yüzyılda Anadolu'da Norman Şeflerin Faaliyetleri, Yüksek Lisans Tezi. Trabzon 2010.
- Jahn 1988 Wolfgang Jahn, Untersuchungen zur Normannische Herrschaft in Süditalien (1040-1100), MGH. Frankfurt 1989.

- Jamieson 2006 Alan G. Jamieson, Faith and Sword, A History of Christian- Muslim Conflict.Londra 2006.
- Jamison 1913 Evelyn Jamison, The Norman Administration of Apulia and Capua, More Especially Under Roger II. and William I. (1127-1166). Papers of the British School at Rome. Vol 6. 1913.
- Johns 2002 Jeremy Johns, Arabic Administration in Norman Sicily. New York 2002.
- Johnson 2005 Ewan Johnson, “Normandy and Norman Identity in Southern Italian Chronicles”. Ed: John Gillingham. ANS, XXVII, Proceedings of Battle Conference (85-100). Woodbridge 2005.
- Kaegi 2000 Walter E. Kaegi, Bizans ve İlk İslam Fetihleri. Çev: Mehmet Özay. İstanbul 2000.
- Kallek 1995 Cengiz Kallek, “Esed b. Furât” DIA. cilt 11. Ankara (1995) 366-367.
- Kallek 1995 Cengiz Kallek,”Esed b. Furat”.DIA, cilt11. İstanbul 1995.
- Kandemir 2006 M. Yaşar Kandemir, “Muvatta”. DIA. cilt 31. Ankara (2006) 416-418.
- Karaarslan 1999 Nasuhi Ünal Karaarslan, “İbn Cübeyr”. DIA. cilt 19. İstanbul (1999) 400-402.
- Kaya 2003 Eyyüp Saîd Kaya, “Mâzerî”. DIA. cilt 28. Ankara (2003) 193-195.
- Kayaoğlu 1985 İsmet Kayaoğlu, İslam Kurumları Tarihi. Ankara 1985.
- Kedrenos 1838 Georgios Kedrenos, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae. Çev: Immanuel Bekker. vol. 2. Bonnae 1838.
- Kennedy 1995 Hugh Kennedy, “The Muslims in Europe”. Ed: Rosamond McKitterick. NCMH, cilt 2. UK(1995) 249-271.
- Kennedy 1999 Hugh Kennedy, “Sicily and El-Andalus Under Muslim Rule”. Ed: Timothy Reuter. NCMH, cilt 3. UK (1999) 646-669.
- Kesik 2003 Muharrem Kesik, Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi I.Mesud Dönemi

- Kinnamos 2001 Ioannes Kinnamos'un *Historia'sı* (1118-1176). Çev: Işın Demirkent. Ankara 2001.
- Knight 1838 Henry Galley Knight, *The Normans in Sicily*. London 1838.
- Knowles 2003 M.D. Knowles, "Church History of II(Medieval)" *New Catholic Encyclopedia*. Vol.3. (2003) 597-606.
- Komnena 1996 Anna Komnena, *Alexiad-Malazgirt'in Sonrası*. Çev: Bilge Umar. İstanbul 1996.
- Krueger 1969 Hilmer C. Krueger, "The Italian Cities and The Arabs before 1095". Ed: Kenneth M. Setton. HC, cilt I. Londra (1969) 40-53.
- Lapidus 2002 Ira M. Lapidus, *A History of Islamic Societies*. CUP 2002.
- Lemerle 2011 Paul Lemerle, *Bizans Tarihi*. Çev: Galip Üstün. İstanbul 2011.
- Levtchenko 2007 M.V. Levtchenko, *Bizans Tarihi*. Çev: Maide Selen. İstanbul 2007.
- Llyod 1999 Simon Llyod, "The Crusading Movement 1096-1274". *The Oxford History of Crusades*. Ed: Jonathan Riley-Smith. New york (1999) 35-67.
- Lock 2006 Peter Lock, *The Crusades*. London-New York 2006.
- Lopez 1969 Robert S. Lopez, "The Norman Conquest of Sicily" Ed: Kenneth M. Setton. HC, cilt I. Londra (1969) 54-67.
- Loud 1999 Graham A. Loud, *Conquerors And Churchmen in Norman Italy*. USA.
- Loud 2004 Graham A. Loud, "Norman Sicily in the Twelfth Century", *NCMH*. Ed: David Luscombe- Jonathan Riley Smith. Cilt 4/2. UK (2004) 442-474.
- Loud 2007 Graham A. Loud, *The Latin Church in Norman Italy*. UK 2007.
- Loud 2012 Graham A. Loud, *Roger II and The Creation of the Kingdom of Sicily*. New York 2012.
- Loud 2016 Graham A. Loud, "Alexander of Telese". *EMC*. Ed: Graeme Dunphy, Cristian Bratu. Online yay. tar: 2016.

- Lowe 2013 John Francis Lowe, "Baldwin I of Jerusalem: Defender of The Latin Kingdom of Jerusalem." Dissertations and Thesis. Paper 1029. ABD 2013.
- Lucan 1592 De Bello Civili sive Pharsalia. www.thelatinlibrary.com/lucan.html.
- Magdalino 2008 Paul Magdalino, "The Empire of the Komnenoi (1118-1204)". The Cambridge History of the Byzantine Empire. Ed: Jonathan Shepard. New York (2008) 627-663.
- Malaterra 2005 Geoffrey Malaterra, The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of his Brother Duke Robert Guiscard. Çev: Kenneth Baxter Wolf. Michigan 2005.
- Malaterrae 1927 Gaufredo Malaterra, De Rebus Gestis Rogerii Calabriae et Siciliae Comitis et Roberti Guiscardi Ducis Fratris Eius. Ed: Ernesto Pontieri, RIS. Bologna 1927.
- Mann 1925 Horace K. Mann, The Lives of the Popes in the Middle Ages, vol.8. (1925). 297-305.
- Marongiu 1964 Antonio Marongiu, "A Model State in the Middle Ages: The Norman and Swabian Kingdom of Sicily". Comparative Studies in Society and History. Cilt/Sayı: 6/3. (1964) 307-320.
- Matthew 1992 Donald Matthew, The Norman Kingdom of Sicily. UK 1992.
- Mayer 1990 Hans Eberhard Mayer, The Crusades. Oxford 1990.
- Mayer 2004 Hans Eberhard Mayer, "The Latin East, 1098-1205".Ed: David Luscombe- Jonathan Riley Smith. NCMH, cilt 4/2.UK (2004) 644-674.
- Merçil 1985 Erdoğan Merçil, Müslüman-Türk Devletleri Tarihi. İstanbul 1985.
- Merrills-Miles 2010 Andy Merrills-Richard Miles, Vandals. USA 2010.
- Metcalf 2002 Alex Metcalfe, "The Muslims of Sicily Under Christian Rule", The Society of Norman Italy. Ed: Graham A. Loud, Alex Metcalfe. Leiden (2002) 289-317.

- Metcalfe 2003 Alex Metcalfe, Muslims and Christians in Norman Sicily- Arabic speakers and the end of Islam. London-New York 2003.
- Metcalfe 2009 Alex Metcalfe, The Muslims of Medieval Italy. Edinburgh 2009.
- Mierow 1966 C. C. Mierow, The Two Cities, A Chronicle of Universal History to the year 1146, by Otto, Bishop of Freising. New York 1966.
- Moreno 2007 Martino Mario Moreno, “Sicilya’da Müslümanlar”.Çev: Abdülhalik Bakır-Aydın Çelik. Fırat Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Dergisi. cilt 5-sayı I. Elazığ (2007) 165-230.
- Mukaddesi 2015 Muhammed b. Ahmed el-Mukaddesi, İslam Coğrafyası. Çev: Ahsen Batur. İstanbul 2015.
- Muldon 2003 J.M. Muldon, “Honorius II. Pope” New Catholic Encyclopedia. Vol.7. (2003). 82.
- Müneccimbaşı 2000 Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, Camiü’l düvel: Selçuklular Tarihi. Cilt 2. Çev: A. Öngül. İzmir 2000.
- Niese 1910 Hans Niese, Die Gesetzgebung der Normannischen Dynastic im Regnum Siciliae. VII,215. Halle A.S. 1910
- Niketas Khoniates Niketas Khoniates, Historia(Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri) Çev: Fikret Işıltan. Ankara 1995.
- Nomiku 1997 H. A. Nomiku, Haçlı Seferleri. Çev: Kriton Dinçmen. İstanbul 1997.
- Norman 1979 Daniel Norman, The Arabs and Medieval Europe. London 1979.
- Normannisch-Sicilischen Monarchie, Innsbruck 1904.
- Norwich 1817 John Julius Norwich, The Kingdom in the Sun. New York 1817.
- Norwich 1992 John Julius Norwich, The Normans in the South. Londra, 1992.
- Norwich 1999 John Julius. Norwich, A Short History of Byzantium. New York 1999.
- Norwich 2012 John Julius. Norwich, Bizans II. Yükseliş Dönemi (MS. 803-1081). Çev: Selen Hırçın Riegel. İstanbul 2012.

- Norwich 2013 John Julius Norwich, Bizans I. Erken Dönem(MS. 323-802).Çev: Hamide Koyukan. İstanbul 2013.
- Norwich 2013 John Julius Norwich, Bizans III. Gerileme ve Çöküş Dönemi(MS. 1082-1453) Çev: Selen Hırçın Riegel. İstanbul 2013.
- O'Shea 2011 Stephen O'Shea, İnanç Denizi Ortaçağ Akdeniz'inde İslam ve Hristiyanlık. Çev: Egemen Demircioğlu. İstanbul 2011.
- Ostrogorsky 2011 Georg Ostrogorsky, Bizans Devleti Tarihi. Çev: Fikret Işıltan. Ankara 2011.
- Ostrogorsky 2015 George Ostrogorsky, Bizans Devleti Tarihi. Çev: Fikret Işıltan, Ankara 2015.
- Özaydın 2006 Abdülkerim Özaydın, "Muktedir Billâh". DIA. cilt. 31. Ankara(2006) 144-145.
- Özaydın 2000 Abdülkerim Özaydın, "İbnü'l-İbri". DIA. cilt 21. İstanbul (2000) 92-94.
- Özaydın 2000 Abdülkerim Özaydın, İbnü'l-Esir". DIA. cilt 21. İstanbul (2000) 26-27.
- Özdemir 1997 Mehmet Özdemir, "Hammadiler". DIA, cilt. XV. Ankara (1997).489-491.
- Özdemir 2013 Mehmet Özdemir, Endülüs Müslümanları. Ankara 2013.
- Palombo 2015 Giovanna Palombo, "The Normans of Sicily from "the other side", the Medieval Arabic Sources". Sicily and the Mediterranean Migration, Exchange, Reinvasion. Ed: Claudia Karagoz-Giovanna Summerfield. New York (2015) 25-59.
- Powell 1988(a) James M. Powell, "Sicily-Kingdom". Dictionary of Middle Ages. cilt 11.New York(1988) 263-276.
- Powell 1988(b) James M. Powell, "Roger II of Sicily". Dictionary of Middle Ages. Cilt 10. New York (1988) 440-441.
- Prokopius 2001 Prokopius, Bizans'ın Gizli Tarihi. Çev: Orhan Duru. İstanbul 2001.
- Pryor-Jeffreys John H. Pryor-Elizabeth M. Jeffreys, "The Age of the ΔΡΟΜΩΝ The Byzantine Navy 500-1204".vol 62. The Medieval Mediterranean

- Peoples, Economies and Cultures, 400-1500. Ed: Hugh Kennedy vd. Leiden-Boston 2006.
- Psellos 1992 Mikhail Psellos, Mikhail Psellos'un Khronographia'sı. Çev: Işın Demirkent. Ankara 1992.
- Richard 1999 Jean Richard, The Crusades: 1071-1291. CUP 1999.
- Riley-Smith 2005 Jonathan Riley-Smith, The Crusades: A History. YUP 2005.
- Rizzitano 1997 U. Rizzitano, "Kalbids".EI. cilt 4. Netherlands (1997). 496-497.
- Roberts 2010 J.M. Roberts, Avrupa Tarihi. Çev: Fethi Aytuna. İstanbul 2010.
- Rosentrater 2015 Erwin Rosentrater, The Esoteric Codex: Antipopes. 2015.
- RS Romauld of Salerno, "Chronicon Sive Annales, 1125-1154".Çev: Graham A. Loud. Roger II And The Creation of The Kingdom of Sicily. New York (2012) 250-268.
- Runciman 1998 Steven Runciman, Haçlı Seferleri Tarihi. Çev: Fikret Işıltan. Cilt I. Ankara 1998.
- Ryan 2010 Boghosian Ryan, Pirates and Crusaders: The Fight for Mahdia in the Middle Ages. Unpublished Master Thesis, California University. California 2010.
- Sanders 1985 P. Sanders. "Fatimids". Dictionary of Middle Ages. Cilt 5. New York (1985) 24-29.
- Saunders 1965 J. J. Saunders, A History of Medieval Islam. London1965.
- Savage 2003 P.M. Savage, "Victor IV. Antipope". New Catholic Encyclopedia. Cilt 14. (2003). 480.
- Schieffer 1969 Theodor Schieffer, Heinrich V. Neue Deutsche Biographie (NDB). Berlin 1969.
- Schwarz 1978 Ulrich Schwarz, Amalfi im frühen Mittelalter(9-11. Jahrhundert). Untersuchungen zur Amalfitaner Überlieferung, Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rome, 49. Vera von Falkenhausen, 1978.

- Seignobos 1960 Charles Seignobos, Avrupa Milletlerinin Mukayeseli Tarihi. Çev: Semih Tiryakioğlu. İstanbul 1960.
- Seyyid 2000 Eymen Fuâd es-Seyyid, “İbnü’l- Havvas”. DIA, cilt 21.İstanbul (2000) 78-79.
- Shepard 1992 Jonathan Shepard, “The Uses of Franks Eleventh Century Byzantium”, Anglo Norman Studies XV. Proceedings of the Battle Conference. Ed: Majorie Chibnall. (1992) 275-306.
- Simpson 1953 D. P. Simpson, Cassel’s New Latin- English and English-Latin Dictionary. London 1953.
- Sinisi 2016 Lucia Sinisi, “Romuald of Salerno”. EMC. Ed: Graeme Dunphy, Cristian Bratu. Online yay. tar: 2016.
- Slack 2003 Corliss K. Slack, Historical Dictionary of the Crusades. Lanham 2003.
- Smith 1969 Denis Mack Smith, History of Sicily-Medieval Sicily. London 1969.
- Stanton 2015 Charles D. Stanton, Medieval Maritime Warfare. England 2015.
- Şahin 2012 Seyhun Şahin, “Normanlar Döneminde Sicilya Adası” (11. ve 12. yüzyıllar) , Doktora Tezi. Elazığ 2012.
- Şahin 2013 Seyhun Şahin, “Norman İstilasının I. Haçlı Seferine Yansımaları (Antakya’nın İşgaline Kadar I. Bohemund ve Tancred’in Faaliyetleri), Cappadocia Journal of History and Social Sciences. Cilt I. Ahlen-Almanya (2013) 42-52.
- Şakiroğlu 2009 Mahmut H. Şakiroğlu, “Sicilya”. DIA, Cilt 37. Ankara (2009) 138-139.
- Şen 2015 Fatih Şen, “Normanların Güney İtalya ve Sicilya’yı Fetihleri(1059-1130)”. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Trabzon 2015.
- Şeşen 1999 Ramazan Şeşen, “İbn Havkal”. DIA. cilt 20. İstanbul (1999) 34-35.
- Şeşen 2000 Ramazan Şeşen, “İdrisi Şerif”. DIA. cilt 21. İstanbul (2000) 493-495.
- Şeyban 2003 Lütü Şeyban, Reconquista Endülüs’te Müslüman-Hristiyan İlişkileri. İstanbul 2003.

- Takayama 1993 Hiroshi Takayama, *The Administration of the Norman Kingdom of Sicily*. New York 1993.
- Takayama 2013 Hiroshi Takayama, "Law and Monarchy in the South". *Italy in the Central Middle Ages*. Ed: David Abulafia. UK (2013) 58-81.
- The Kingdom of Sicily. New York (2012). 63-129.
- Tokuş 2014 Ömer Tokuş, "Fâtımîler ile Sicilya ve Güney İtalya Arasındaki Münasebetler", *Tarih Dergisi*. I/59. İstanbul (2014) 27-55.
- Traini 1997 R. Traini, "Sıkilliya". *EI. Cilt 9*. Leiden (1997) 582-589.
- Tronzo 2015 William Tronzo, "The Artistic Culture of Twelfth-Century Sicily, with a focus on Palermo." *Sicily and the Mediterranean Migration, Exchange, Reinvation*. Ed: Claudia Karagoz-Giovanna Summerfield. New York (2015) 60-76.
- Tyerman 2008 Christopher Tyerman, *God's War: A New History of the Crusades*. USA 2008.
- Udovitch 1988 A. Udovitch, "Sicily- Islamic". *Dictionary of Middle Ages*. Cilt 11. New York (1988) 261-263.
- Vaiou 2015 Maria Vaiou, "The Church of St. Mary of the Admiral in Palermo", *Journal of Religious Culture*. Ed: Edmund Weber. Nr: 210/2015.
- Vanoli-Cilento Alessandro Vanoli-Adele Cilento, *Arabs and Normans in Sicily and the South of Italy*. Italy 2007.
- Vasiliev 1943 A. A. Vasiliev, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*. Çev: Arif Müfid Mansel. Ankara 1943.
- Vitalis 1853 Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History of England and Normandy*. Cilt 4. London 1853.
- Vitalis 1856 Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History of England and Normandy*. Çev: Thomas Forester. Cilt IV. Londra 1856.
- Vitalis 1956 Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History of England and Normandy*. Cilt 2. London 1956.

- Watterich 1862 I.M. Watterich, *Pontificum Romanorum qui fuerunt inde ab exeunte saeculo IX usque ad saeculi XIII. Vitae ab aequalibus conscriptae*. Leipzig 1862.
- White 1938 Lynn T. White, *Latin Monasticism in Norman Sicily*. Cambridge 1938.
- Wieruszowski 1969 Helene Wieruszowski, "The Norman Kingdom of Sicily and The Crusaders". Ed: Kenneth M. Setton. *A History of Crusads*. Cilt 2. London (1969) 3-44.
- William 1963 William of Apulia, *The Deeds of Robert Guiscard*. Çev: Graham A. Loud. Palermo 1963.
- William of Tyre William of Tyre, *A History of Deeds Done Beyond The Sea*. Cilt I. çev: Emily Atwater Babcock-A.C. Krey. New York 1943.
- Wolf 1995 Kenneth Baxter Wolf, *Making History The Normans and Their Historians in Eleventh-Century Italy*. Philadelphia 1995.
- Yver 1950 G. Yver, "Hammâdîler". IA. Cilt V. İstanbul (1950).193-194.
- Zettersteen 1964 Karl Vilhelm Zettersteen, "Nureddin Zengî" IA. Cilt 9. İstanbul (1964). 357-358.

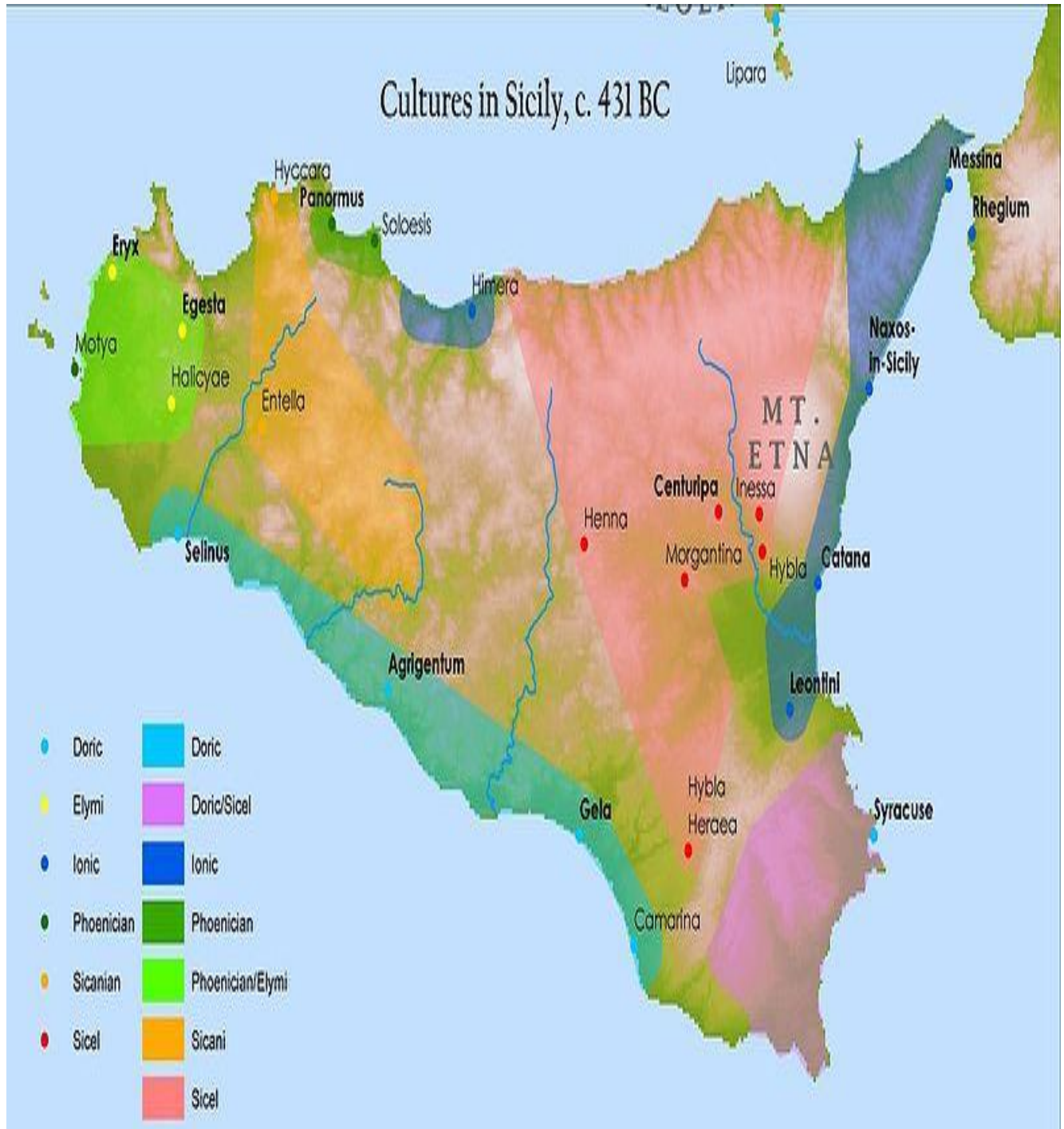
HARİTALAR

HARİTA-1.

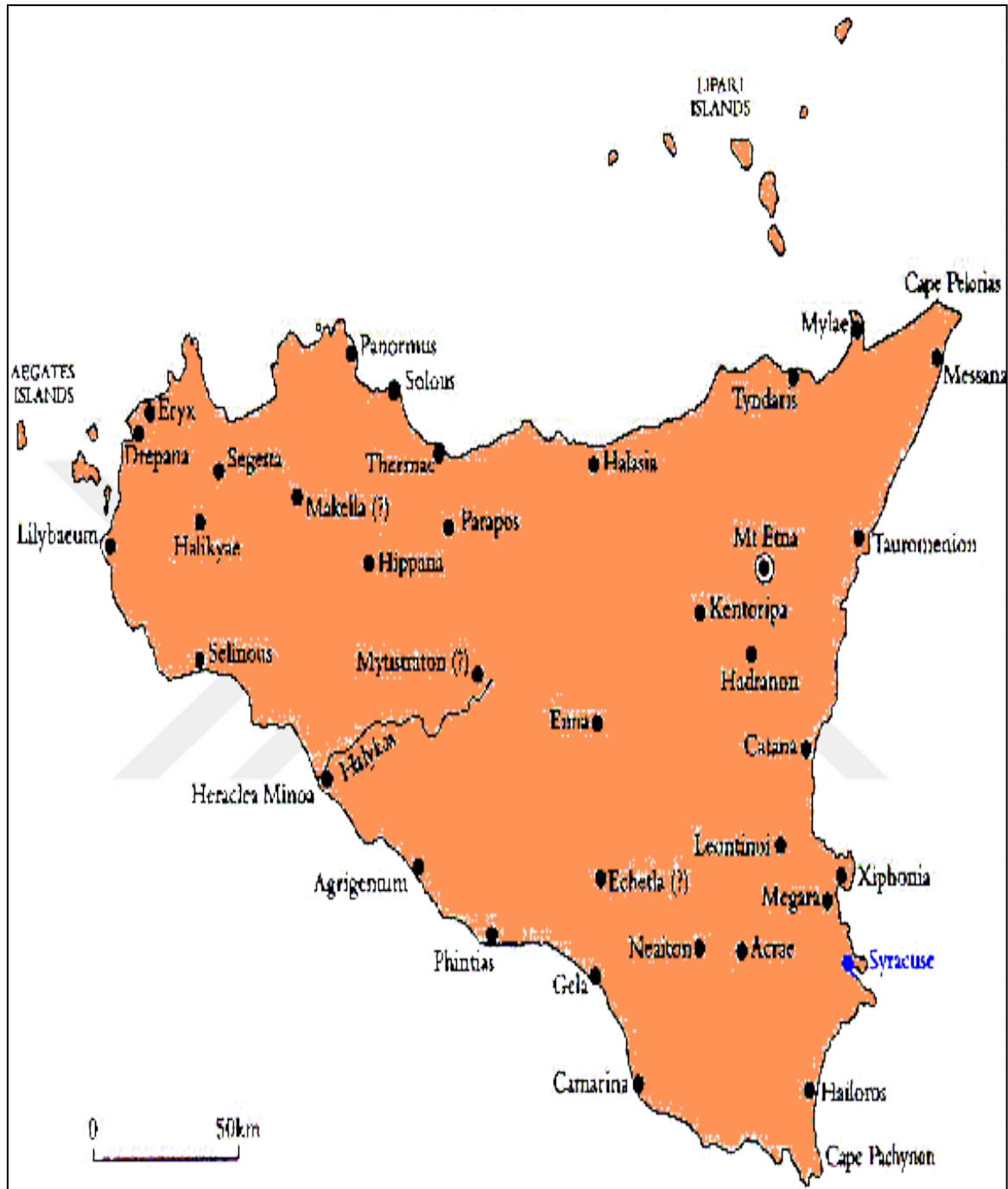

Kaynak:

<http://www.lonelyplanet.com/maps/europe/italy/sicily/>

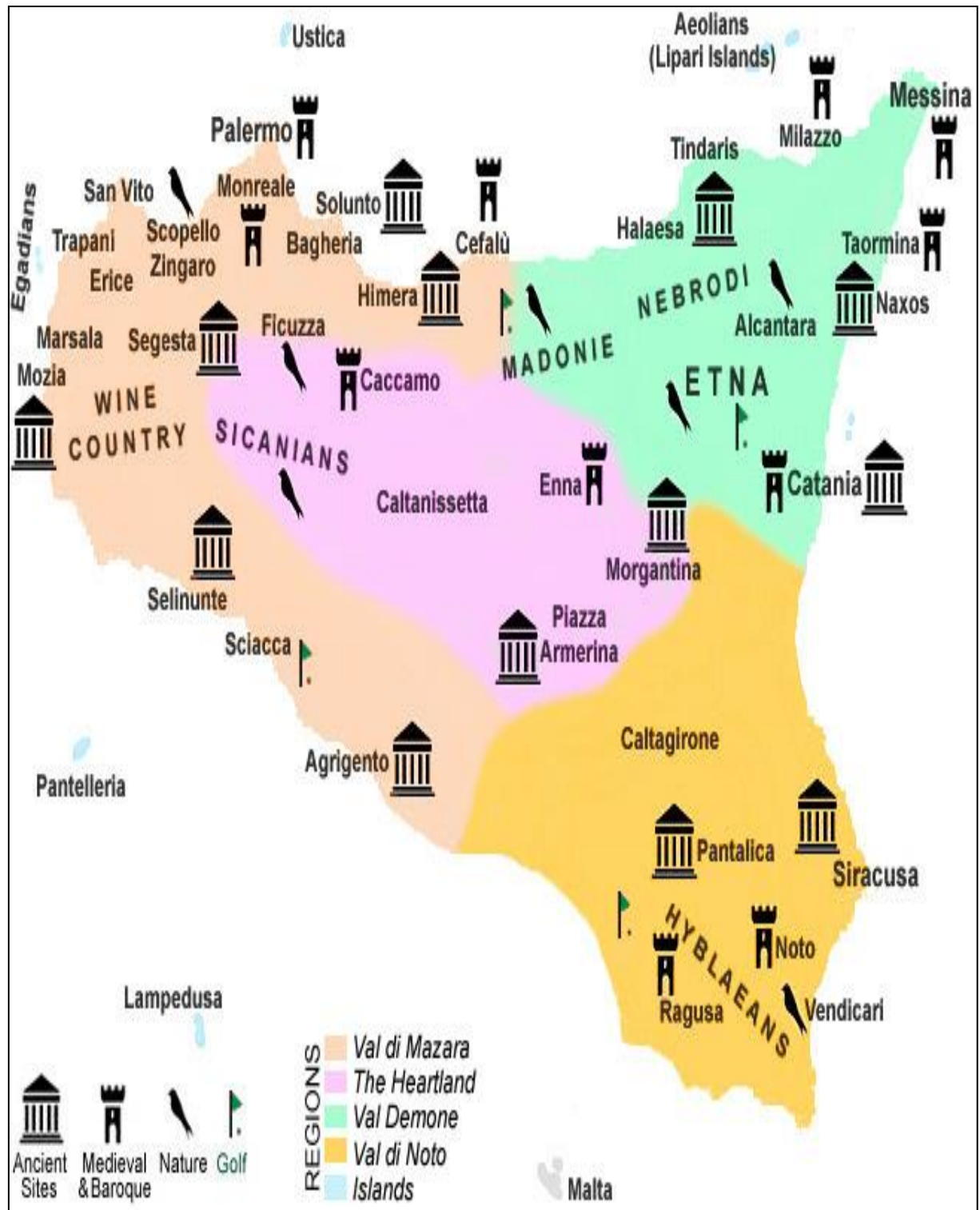
HARİTA-2.**Kaynak:**

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sicily_cultures_431bc.jpg

HARİTA-3.**Kaynak:**

<http://home.versatel.nl/richardevers2000/History1.htm>

HARİTA-5.

Kaynak:

<http://www.bestofsicily.com/regions2.jpg>.

HARİTA-6.**Kaynak:**

<http://www.lefornacipatti.com/sicilia3.jpg>

HARİTA-7.

MAP 2. The Norman Kingdom of Sicily

Kaynak:

David Abulafia (1977), *The Two Italies, Economic Relations between the Norman Kingdom of Sicily and the Northern Communes*, New York, CUP, S.XV.

RESİMLER

RESİM-1.

MARTORANA KİLİSESİ DUVARINDAKİ MOZAIKTE YER ALAN, II. ROGER'İN SİCİLYA NORMAN KRALI OLARAK TAÇ GİYME SAHNESİ.

Kaynak:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/04/Martorana_RogerII2008.jpg/220pxMartorana_RogerII2008.jpg.

RESİM-2.

VEZİR GEORGE'UN MÜHRÜ.

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/George_of_Antioch#/media/File:Georgiosbulle.jpg

RESİM-3.

ELBİSENİN ORTASINDA HURMA AĞACININ HER İKİ TARAFINDA DEVEYİ AVLAYAN BİR ARSLAN BULUNMAKTADIR VE ALT KISIMDA İSE ROGER'İN İSMİ, LAKAPLARI VE KÛFÎ HARFLERLE YAZILMIŞ HİCRÎ 568 YILI YER ALMAKTADIR.

Kaynak: Moreno 2007, 186; Cilento 2007,257;

<http://www.asatours.com.au/app/uploads/2014/08/Coronation-Mantle-of-Roger-II-of-Sicily-Vienna-Austria.jpg>.

RESİM-4.

KRAL II. ROGER'İN PALERMO KATEDRALI'NDE YER ALAN LAHİT MEZARI

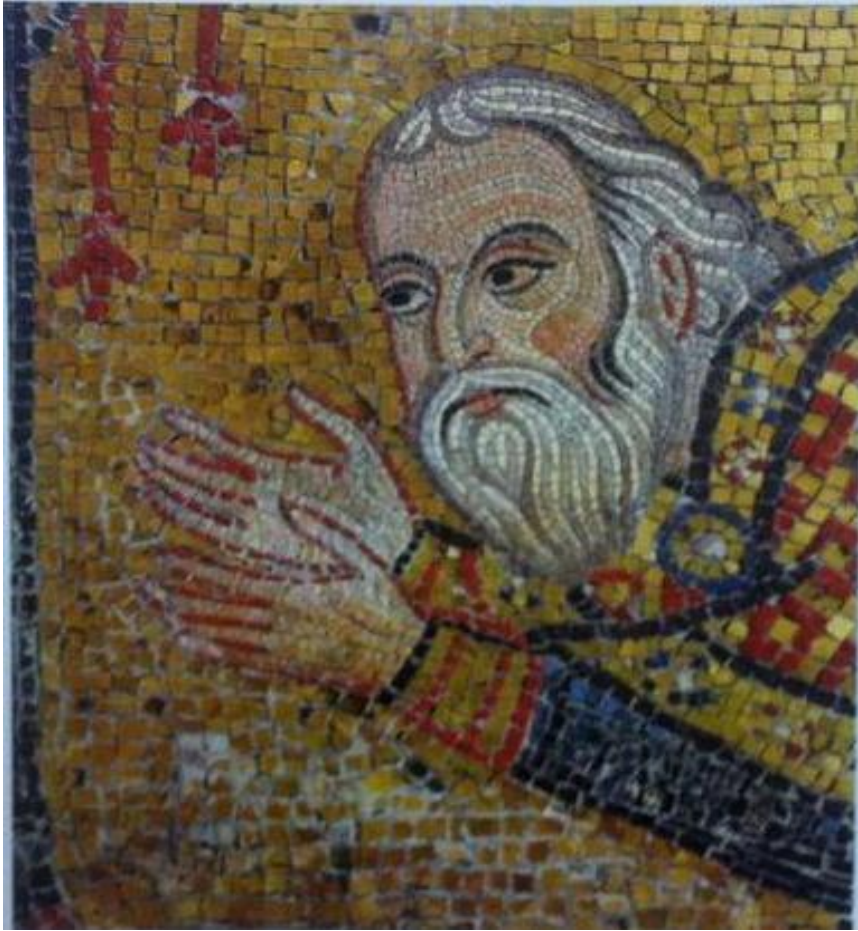

Kaynak:

http://thehayesweb.org/ens/?attachment_id=646.

RESİM- 5.

KRAL II. ROGER'IN AMİRALİ ANTAKYALI GEORGE, PALERMO'DA BULUNAN SANTA MARIA KİLİSESİNİN DUVARINDA YER ALAN BU MOZAIKTE SECDE EDER ŞEKİLDE BETİMLENMEKTEDİR.

Kaynak:

Adele Cilento, Arabs and Normans in Sicily and the South of Italy. Italy 2007.s. 246.

RESİM-6:**SAN GIOVANNİ KİLİSESİ/PALERMO****Kaynak:**

<http://www.traveltipy.com/content/uploads/2015/08/San-Giovanni-degli-Eremiti-church-Palermo-Sicily-Italy.jpg>

RESİM-7:**İÇ CEPHE DUVARLARINDA YER ALAN ALTIN MOZAİK SÜSLEMELERİ****Kaynak:**

Otto Demus, Mosaics of Norman Sicily, 16.

RESİM-8:

SİCİLYA KRALI II. ROGER

Kaynak:

https://en.wikipedia.org/wiki/Cappella_Palatina#/media/File:Arabischer_Maler_der_Palastkapelle_in_Palermo_002.jpg.

RESİM-9:

CAPELLA PALATİNA ŞAPELİ MUKARNAS BEZEMELERİ.

Kaynak:

https://en.wikipedia.org/wiki/Cappella_Palatina#/media/File:Cappella_Palatina_-_sostre.jpg.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve SOYADI: Gizem MUSUL

Doğum Yeri-Yılı: Sivas-1989

Eğitim Durumu

Lisans Diploması: Akdeniz Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri, 2012 Antalya.

Yüksek Lisans Diploması: Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Antalya.

Tez Konusu: Norman İdareci II. Roger Yönetiminde Sicilya Adası (1095-1154).

Yabancı Dil: Latince, Grekçe, Almanca, İngilizce.

İş Deneyimi: Akdeniz Üniversitesi, Araştırma Görevlisi, 2017- devam ediyor.

e-posta: gizemmusul@akdeniz.edu.tr.